

Э. 1000
У 52

Вахаб-Бостон
УМАРОВ

ТЕҢИРСӨЗ –
КӨЧМӨНДӨР
АКЫЛЫ

Сторг
У 52
as

БАХАБ-БОСТОН УМАРОВ

*Менин акыл-эсим, омоктуу ойлорум,
жараткан эмгектерим Мекениме –
көөнө кыргыз элине арналат.*

Автор.

ТЕҢИРСӨЗ – КӨЧМӨНДӨР АКЫЛЫ

«Турар»
Бишкек 2010

УДК 821.51
ББК 84 Ки 7-4
У 52

Рецензенттер: **Токтосун Аширбаев**, филология
илимдеринин доктору, профессор.
Сүйүнбек Дүйшөналиев – педагог,
акын, Кыргызстан Ленин комсомолу
сыйлыгынын лауреаты.

Умаров Вахаб-Бостон.
У 52 **Теңирсөз – көчмөндөр акылы:** Б.: «Турар», 2010
– 304 с.

ISBN 978-9967-444-64-5

Вахаб-Бостон окурмандарга балдар жазуучусу катары бел-
гилүү. Бул эмгегинде ал көп жылдык турмуштук байкоолорун бир
тамчыдан чогултту. Аларды жазып, ийине келтире иштеп, колу-
нуздагы китепке киргизди.

Жорго сөздөр менен жазылган «Теңирсөз» – тарбиянын оту
өчпөгөн очогу. Жүрөккө жакын, окуганыңыз дайыма эсте калат.

Окурмандардын кеңири чөйрөсүнө арналган бул китеп сиз-
дердин дил шеригиңиз болот деген ниеттебиз.

У 4702300100-10

УДК 821.51
ББК 84 Ки 7-4

ISBN 978-9967-444-64-5

© Умаров В., 2010-ж.

УЧКУЛ СӨЗ КУДУРЕТИ

Ар бир доор өзүнүн учкул сөздөрүн жаратат. Тактап айткан-
да, ар бир доор өзүнүн канаттуу учкул сөздөрүн талап кылат.
Бир эсе таң кала, бир эсе кызыга колуңузга алган жыйнактагы
учкул сөздөр оош-кыйышы көп, көп кырдуу турмушубуздун
акыл-парасат менен аңдалып табылган жана кагаз бетине
түшүрүлгөн туундусу. Мындан канча замандар мурда айтылган
айрым асыл ой берметтеринин мазмундук өзгөчөлүгү бүгүнкү
учкул сөздөрдүн мазмунуна көп жагынан дал келе бербей кал-
ды. М: «Мазары жакын тайыбайт, базары жакын байыбайт».
Анткени биз жашап турган коомубуз түп-тамырынан бери өз-
гөрдү, элдин көз карашы, жашоо турмушу жаңыланып, мүдөөсү
башка нукка бурулду. Кылымдар тогошкон ушул өткөөл мез-
гилде орошон ойлорду туундурган авторубуз адамзат турмушун-
да өзүнүн баа жеткис эмгегин жаратып, элине тартуулап туру.

Сөз кудуретин, сөздүн ыйык касиетин тереңден сезген
айбарлуу жазуучу тапкан ойлорунда турмушта күбө болгон
окуя-кубулуштарды акыл тереңинен өткөрүп, мүмкүнчүлүгү-
нүн жетишинче окурмандарга жеткирүүгө далалаттанганы
сезилет.

Чымыр ойлор камтылган насыятты кыска берүү жөндөмү
ага ынтызар жазуучудан терең билим менен турмуштук бай
тажрыйбаны талап кылары белгилүү. Ушул нар көтөргүс жооп-
керчиликтүү да, сыймыктуу да милдетти калемгер аби-
йирдүүлүк менен аткара алган десек жарашат.

Автордун ой жүгүртүүсүнүн кенендиги, айтылган ойло-
рунун салмактуулугу колуңуздагы китептеги «Теңирсөздү»
окуганда таасын байкалат. Ойлордун кыска, нускалыгы бул
кымбат эмгектин баалуулугун ого бетер ашырып, жазуучуга
чын пейилден ыраазы болосун.

Замандашыбыздын асыл ойлору кыргыздын көп кырдуу, та-
бышмактуу сырга бай турмушун гана эмес, дегеле адамзат турму-
шун таасын чагылдырган энциклопедия деп атоого негиз бар.

Учкул сөздөр турмуштук тажрыйбанын жыйындысы бо-
луп саналат. Ал жашоонун түркүн жагдайларын КҮН НУРҮ

сыяктуу чагылдырып турат. Аны аныктоодо адамга Теңир берген тилдин күчтүү ой чалгынын тааныган адамдар гана андай билип, акыл-эс туундурган аруу кутуна айландырат. Азыр да биз айтып турган «Теңирсөз» бир топ мезгилден кийин узак, тар, тайгак жолду басып өтүп, элдин сынына тушугуп, жылмаланып сүрүлөөр, бара-бара учкунданып андан ары арымын кере таштап, элге ак кызмат өтөй бериши толук ыктымал.

Көөнөргүс эмгекти жараткан замандашыбыз биздин терең ишенимибизде ушундай асыл сапаттарга ээ ИНСАН экендиги айныксыз. Ал Теңир ыроологон өрнөктүү өмүрүн, талантшыгын туз буйруп, насип чакырган жерлерде кыргыз элине тартуулап жүргөн кең пейил замандашыбыз.

Учкул сөздөр өзүнүн кыскалыгы, ага батырылган ойдун масштабдуулугун жана мазмуну турмуш чындыгы менен жуурулушуп, шайкеш келгендиги, таалим-тарбиялык күчүнүн мол экендиги менен окурманды тамшандырып, көңүлүн көкөлөтөт, билимине билим кошот. Мындай канаттуу сүйлөмдөрдүн баары болбосо да басымдуу көпчүлүгү элдин наркы, түгөнгүс кенчи болуп, жүрөгүнүн тереңине жетип, кан-жанына сиңип кетерине күмөн кылууга болбос. Андан биз эстетикалык ырахат алабыз жана дүйнөбүздү байытабыз.

Адамдын акыл-эсинин кубаттуу күчүнө бирде тан берсек, бирде таң калабыз. Элдик дидактикага бекем ширелишкен таалим-тарбиялык күчү мол таасир этүүчү жагын биз өз турмушубузда пайдаланабыз, уул-кыздарыбызга, небере-чөбүрөлөрүбүзгө акыл-насаат катары жеткиребиз. Учкул сөздөрдүн коомдук асыл кызматы дал мына ушунда турат.

Мындай таберик сөздөр окурмандын жашын, тутунган кесибин тандабайт. Ал ар кимибизге аба менен суудай зарыл нерсе. Ошондуктан бул баалуу эмгектен Сиз өзүңүздүн рухуңуз үчүн азык, асыл ой азыгын таба аласыз деген ойдобуз.

Замандашыбыз Вахаб-Бостондун эмгеги окурмандардын кеңири чөйрөсүнө бап. «Теңирсөздөгү» уюткулуу кеп, уңгулуу сөздөрдү тоолук элдин адеп-ыйманынын чен-өлчөмү болуп калган накыл кептери биздин терең ишенимибизде окурмандардын үстөл китеби болуп каларына шек саноого болбойт. Замандашыбыздын көөнөрбөс эмгеги кыргыз китепкөйлөрүн кызыктырып, кылым өрдөп кызмат кыларына үмүттөнөбүз.

Т.А. АШИРБАЕВ – филология илимдеринин доктору, профессор.

С. ДҮЙШӨНАЛИЕВ – педагог, акын, Эл аралык хор конкурстарынын, Кыргызстан Ленин комсомолу сыйлыгынын лауреаты.

АМА-ЭЖЕ, АЯЛЗАМ

Мен үчүн аялдын эки гана түрү маалым: биринчиси бизди азапка салса, экинчиси биздин азабыбызды тартат. Биздин азабыбызды тарткандардан мен бирөөнү гана билем. Ал – менин энем.

ЭЗОП

*Энелер бар – баары бар:
Ырыскы бар, ынтымак бар –
Энелер бар – маанай жаркып,
Шаттык менен күлкү бар шаңкылдаган.
Күндүн жылуу илеби бар балкып турган.
Энелер бар – асман да ачык
Чалкыган көк деңиздей...*

ВАХАБ-БОСТОН

Ата болгондордун санына санак жеткис,
бирок ыйык бул атты барктагандар саналуу гана.

Ата – медер,
Ата – акыл,
Ата – НУР!
Ата – асман,
Ата – деңиз
Чалкыганын карап тур.

Эне болуу – ыйык,
Ата болуу – сыймык.

Атасы бир – өз,
Энеси бир – сөз.

Атанын орду – тоодой,
Эненин орду – комдой.

Атанын аты –аска,
Эненин наркы – башка.

Апамдын айтканы – жагымдуу,
Атамдын айтканы – жугумдуу,
Агайымдын айтканы – кызыктуу.

Атасы бардын батасы бар.

Ата каргышынан корк,
Эне каргышы – бөрк.

Атаны көргөнүн – ААЛАМДЫ көргөнүн.

Ата каргышынан сактан.

Үйдүн куту зайып болот,
Зайыпты кордосо айып болот.

Асылзат аялдын куралы МЭЭРИМДҮҮЛҮК.

Сен – АДАМСЫҢ,
Сен – АСЫЛЗАТ аялсың
Атың ААЛАМ кезген.

Сен – ЭНЕСИҢ азап чеккен
Азап чегип, БАЛА тапкан
Бапестеп бала баккан, бала баккан...

Сен – ЭНЕСИҢ «каалоосун таап кар күйгүзүп»,
Очокко казан аскан...
Кетпейт эстен ошондогу сенин сүйкүм элесин.

Сен – мугалим-окумуштуу
Балдарды жандай сүйүп,
Карматкан колуна ачкычын билим кенин.

Сен – дарыгер энесиң –
МЭЭРИМ төгүп оорулууга
Илдет кууп, арбашкан АЖАЛ менен.

Сен – жаратман ДЫЙКАНСЫҢ
Маржан төгүп, маңдайынан молчулукту жаратып,
Жайнаткан дасторконду түркүн даамга.

Сен – сатуучу базардагы –
САБЫР кылып, соодалашкан базардагы
ТИРИЛИК деп жедеп көнгөн...

Сен – Кудайдын бир ПЕНДЕСИ –
Таң калтырып, ТАШТЫ жарып тукум алган
Бет алып өлбөстүккө элеси ТАШТА калган...

* * *

Бала – тилек, келечек.

* * *

Адамдын асылы – АПА,
Апасыз үй – капа.

* * *

Ат күлүгү караандатпайт,
Айкөл аял арам татпайт.

* * *

Асылзат бар
Баарыбыз сыйлай турган,
Эне деген улуу зат бар –
Алтынга аны кыйбай турган.

* * *

Мээримин болбой зайып жок,
Келбетинде айып жок.

* * *

Асылзат аялыңды аяганың –
Өзүңө өзүң өмүр улаганың.

* * *

Аздектейбиз, сыйлайбыз
Асылзат аялдарды.
Алар эгер эне деген асыл атты
Түшүнсө, сүйсө аяганды.

* * *

Ата тарбиясы – НУР,
Эне тарбиясы – КУР.

* * *

Жакшы улан-кыз бакканың –
Элиңе абдан жакканың.

* * *

Жаман дебе –
Асылзатың бар болсун,

Асылым де –
Кызга бергис жар болсун.

* * *

Атасын кыйнаган –
Өлгөндө ыйлабайт.

* * *

Эр жеткенде эркек балдар –
Чоң үйүң тарыйт,
Эш туткан эне-атаң да
Санаркоодон карыйт.

* * *

Эй, жаңы муун!
Эринбе, таза жуун.
Оңой олжо деп –
Аны-муну алба,
Адал деп арамды
Оозуңа асти салба!

* * *

Эне сыйлаган – эсте калат,
Ата сыйлаган – алкыш алат.

* * *

Эне-атаң сага кепил болот,
Турак-жайың өзүңө сепил болот.

* * *

Этияттагын –
Төксөң абийир жабылбайт.
Кордобогун – бир кеткен сон
Ата-энең эч табылбайт.

* * *

Энесин сыйлаган – өнөт-өсөт,
Энесин кыйнаган – өчөт.

* * *

Ызааттап, сый көрсөтүп
Эркелеткен эне-атаңды аягын!

Жыгылса да, жыгылбаса –
Колтугунан сен аларды таягын!

Жакшы аял эрден кетсе, эр алат,
Жакшы аялды барктабаган эрди жер алат.

Жакшы аял кой дегенде коёт,
Ажаан аял кой десең кебин чоёт.

Жакшы аял эрден кетпейт,
Жаман аял жакшы эрге жетпейт.

Жакшы аял очокко отун калайт,
Ажаан аял иттей талайт.

Жанашпагын аялдын жаманына
Айыбыңды ачат.
Ачканы аз келгенсип,
Бырыскыңды чачат.

Наабай нанын жыйнайт,
Дыйкан данын жыйнайт.

Ким кадырлап-кастарласа жубайын,
Көрөрү чын уул-кыздын убайын.

Каза болуу ажалдан,
Жүрөк оорусу – ажаандан.

Өз баласын өгөйлөсө – эне эмес.

Оргуштап чыккан булак соолбос,
Кадыры болбой аял болбос.

Кыз улгайса – айым болот,
Жашырган сыр дайын болот.

Мээнет кылсаң – атагың чыгат,
Мастыктан чатагың чыгат.

Жакшы ат ээсине вапа* болот,
Муназага келбесе –
Аял эрге жапа* болот.

Кары адамың – дары адамың.

Уул төрөгөнүң –
Үй-бүлөнү бакытка бөлөгөнүң.
Кыз төрөгөнүң –
Кылым бойлоп жөнөгөнүң.

Үнөмчүл киши бай болот,
Чалчык кечкен ылай болот.

Көккө эгер жетсе башың көппөгүн,
Эсиң кетип энеңди деп сөкпөгүн.

Кызы болбой сеп болбойт,
Чийки өрүктү жеп болбойт.

Кеп-сөз айтса каалабаганың –
Эне-атаңдын эмгегин баалабаганың.

Мейли, Ажал айтканыңа көнөйүн,
Тийбе апама, ордуна мен өлөйүн.

* * *

Тирилик деп тынбаганың –
Кам көрүп үй-бүлөңдү чыңдаганың.

* * *

Аямал аял сыймыктанып кеп айтат:
«Мээнет кылдык,
Эл алдында эмгегибиз ак» – дейт.
Арамза аял – уялбайт-этпейт,
Керооздоно кеп айтат:
«Эркексиңби эсирсең чатак,
Эч нерседен кем кылба, бак» – дейт.

* * *

Бала – толгон айды элестеткен үмүт.
Бала – эне-атага КУБӨЛҮК-метрика.

* * *

Эрезеге жеткирген эне-атандын
Унутпа эмгегинин улуулугун.
Аздектеп, аспиеттеп акыл сөзүн,
Эстей бил, улуу ниет айкөлдүгүн.

* * *

Жалтыраган кийим кээде көрктү бузат,
Жарамсыздыгынан жаман аял көптү бузат.

* * *

Эне-атаңа жакшылык каалаганың –
Алардын эмгегин баалаганың.

* * *

Улуттук салтты унутканың –
Баалуулуктун баарын курутканың.

* * *

Агарган жака асылзаттын эмгеги,
Таза болуу аялзаттын зергери.

* * *

Аял жасалгасы седепсиз болбойт,
Жол кырсыгы себепсиз болбойт.

* * *

Аялдын митайым-бакылы – ажаан,
Карөзгөй тээжиги – тажаал.

* * *

Аялдын атыр, упа-эндиги жакшы,
Мекендин жаратылыш кендиги жакшы.

* * *

Ата кордогон кор болот,
Бешенеси жууса кеткис шор болот.

* * *

Ачууң келсе дилиң ылайлап, тилиң булгап
«Эненди» – деп сөкпөгүлө.
Бүтүн эл көтөргөн энелердин,
Бөөдө абийирин төкпөгүлө.

* * *

Аягыла АЯЛДАРды –
Көзүнөн жаш акпасын мончоктогон.
Аягыла АПАЛАРды,
Жакшылыкты баласындай жоктогон.

* * *

Жаман аял өмүр шеригине карабайт,
Бир ооз жылуу сөз айтканга жарабайт.

* * *

Сулуну чырайына чыгарган каш,
Акыл-эсти бийлеген баш.

* * *

Эрге жарыбаган аялдын эңсегени – эр.

* * *

Бай-көпөстүн короо толо малы болот,
Аймончоктой перинин оң бетинде калы болот.

Беттегенин бербеген айкөл Манас болмокпу,
Эгер эне болбосо...

Оргуштаган ыр булагы чыкмакпы
Алыкул акындын жүрөгүнөн
Эгер эне болбосо...

Кайдан чыкмак
Тоо булбулу Токтогул, Сагымбай, Саякбайлар
Эгер эне болбосо...

«8-Март» майрамын ким ойломок, ким тапмак,
Эгер эне болбосо...

Жакшы кыздын жарашкан кылыгы бар,
Өрөскөөл кыздын жашырылган былыгы бар.

Атаны көргөнүң – ААЛАМДЫ көргөнүң.

Күнүмдүгүн ойлогон күйөт,
Келечегин ойлогон ушуну эсине түйөт.

Кам көрүп келечекти ойлогонуң –
Өмүр бою тойлогонуң.

Шорулдатып наадан тамакты кулкунга куят,
Мунусу элге оголе уят.

Эненин кадырына энелер гана жетет.

Эне мээриминин илеби оттой, күндөй жарык.

Бала жакшысынан эне-атасы огожо алат.
Тентек бала – жакшы иштерден обочо калат.

Эркекке алданбаган аялзаты жокко эсе.

Унутпайлы улукман энелердин улуулугун,
Баалап жүрсөк, алпейим апалардын сулуулугун.

Уулуң бар, апаке, өмүр бою урмат кылат!
Чочуркаба, тынчтан эми, жаның жай алсын.
Ажал тооруп, алам десе жаныңды
Жалынып да, жалбарып шум ажалга далбас уруп.
Куткарууга көз жашымды төгөйүн,
Шартыма көнбөсө эгер колума курал алып,
Сес көрсөтүп, ажал жолун бөгөйүн.

Көчөнүн туюгунан, жыландын уюгунан корк.

Тагдыр сени өгөйлөп, башына оор иш түшүп эсиң кетип турса да, акмакка көз жашыңды төкпө.

Эгер аял аракка азгырылып ичип кетсе, тамеки тартса, андай аялдын жаман эркектерден айырмасы кайсы.

Кара жанын карч уруп, аялзаты эркектердин кейпин кийүүгө канчалык далбас урса да зили алар эркек боло албастыгын ойлобогондуктары куйканды куруштурат.

«Эркек төрөбөдүн» – деп аялды көр жемеге алуу – эссиздик, анткени сени төрөгөн аял эркек болуп жаралганда тагдырың не кечээрине акыл калчаганыңда асылзатты кодулабай «жанын тиштеп» төрөттөн араң кутулган аялзатын өз жайына коймоксуң.

* * *

Аялдын тыйылбаган тилинин кесепетинен турмушта жүрөк сыздаткан көңүлсүз көп окуялар болуп жаткандыгын жашырууга болбойт.

* * *

Айрым аялды эркектен айырмалаган нерсе – анын буудай кууруган заардуу тили.

* * *

Аял – бул эне. Анын эмгегин эстегенде энелердин эмгегине тең келчүсү жок! Ааламдын ажарын ачып, ырайына чыгарып турган асылзат – АЯЛДАР экенин ким таныт? «Энелердин таманы баскан жер – бейиш» деген эл накылы ошондон калган тура көрсө.

* * *

Жашоо тирилигибизге береке-кут кирип, кубаныч-бакыт тартуулаган өмүрү гүлдөй назик, ыйманы акактай таза аялзатына шек келтиргендердин оңбосу анык.

* * *

Аял менен эркектин ортосундагы тээ алмустактан бери кадыресе болуп келаткан жыныстык байланышка олуттуу мамиле керек, антпесе кийин үй-бүлөнүн сепили урайт, а тургай орду толгус оор жоготууга тушуктурушу мүмкүн.

* * *

Аялзаты келечегине үмүт байлап, бала багып-тарбиялаган дүйнөдөгү теңдешсиз улуу зат. Ал жаза тайып жанылып, күйөөсүнүн көзүнө чөп салардан мурда ойлонуп: «Ушул ыплас иш энелердин жасоочу жоругубу?» – деп кабыргасы менен кеңешип көргөндө бардыгы ойдогудай болуп, акактай таза бойдон калмак, атаганат!

* * *

Ата-эне каруу күчүнүн барында балдарына жөлөктаяк. Көздөн нур, каруудан күч кеткенде – куураган эки байтүп терекке окшоп калбаса экен.

* * *

Атаны кордогон – пастык. Ата аны кечирерине ишенем, бирок Кудайдын кечиреринен күмөнүм бар.

* * *

Ата-энең сенин көөнөрбөс дөөлөтүң. Жанындай көргөн ошол жакын адамыңдын көрөр күнү, ичер суусу дагы канча калганын божомолдоп болбойт. Ошондуктан алардын сөзүнө кулак төшөп, сарамжалдуу болсоң, турмушта кыйынчылык эмне экенин билбейсиң.

* * *

Бала эне менен атанын сүйүү мээримин ширелиштирип, үй-бүлөдө алардын келечегинен үмүт шаңданткан бийик аскасы.

* * *

Бала десе эбедейи эзилип, тээ алмустактан бери бала асырагандан тажабай тукум улап кылымдарды арытып келе жаткан эстүү эл – ЭНЕЛЕР. Көр тириликтин оошкыйыштарына бардаш берген кайраттуу, сабырдуу, мээнеткеч энелерге ТААЗИМ!

* * *

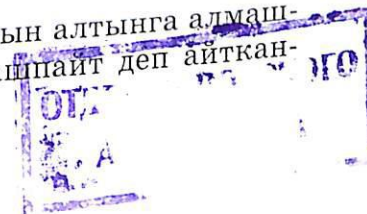
Дүйнө жүзүн кооздукка бөлөп турган энелердин гана эбегейсиз эмгеги экендигин танууга болбос!

* * *

Дүйнөдөгү улуу асылзат АЯЛДАРды бактылуу кылууну ойлобогон эркек эркекпи? Аялзатын бактылуу кылсам аларга акча, алтын берем деп убаралануунун зарылдыгы жок. Анткени байлык – бакыт эмес да. Бүт дүйнө жүзүндөгү эркектер ак пейилинен аруу, чын сөзүн асылзаттардан аянбаганда, мүмкүн, аялдардын жүзүн бырыш, чачын бубак басып, эрте картайып кетпес беле деп түйшөлө берем...

* * *

Жакшы адам болуш үчүн эне-атаңдын алтынга алмашкыс акыл кебин ук, бирок аларды адашпайт деп айткандан алысмын.

* * *

Ата болгондордун санына санак жеткис, бирок бул ыйык атты ардактагандар саналуу гана.

* * *

Канчалык бүйүрүн кызып, ачуун келип турса да, эненди деп сөкпө; сени да, сенин жининди келтирип сөгүүгө мажбурлаган наадандардын бүт баарын эне эрезеге жеткиргенин жерүүгө болобу?!

* * *

Кайрымдуулук сыяктуу сооптуу иштерди ынсап-ыймандуу айкөл адамдар гана жасай алышат.

* * *

Суктанарлык асылзат аялдык сапаттардан өзүн ажыратып, эркектердин кейпин кийсе, аларды аял деп айтканга тилиң күрмөлбөйт.

* * *

Энелик мээрим төгүүнү элес албаган «көпөлөк» энелердин чабалекейлерден үйрөнчү жактары көп.

* * *

Эне сүйүүсү – КҮН нурундай.

* * *

Уул-кыздар эне менен атанын ортосундагы мамилени үзүлүп кетүүсүнө бөгөт болуучу ЧЫНЖЫР.

* * *

Эгер энелердин бардыгы тең Умай энедей ЭНЕ деген ыйык наамды так түшүрбөй урматтап жүргөндө, тозок деген түрү суукка орун жок болмок.

* * *

Энелерге таазим эт! Алар сени тогуз ай бою боюнда көтөрүп, төрөп, аман-эсен жарыкка чыгарып, бапестеп-багып эрезеге жеткиргенин эч кайсы эрдик менен алмаштырууга болбойт.

* * *

Энелердин эч бир жанга сезилбеген сыйкырдуу күчү – мейли улан болобу, же кызбы, катуу коркконунда: «Апа-а!» деп кыйкыргандыгында.

* * *

Эгер жараткан Эгем бейишке баруу үчүн мага мандат берсе, аны миллиондогон нускада көбөйтүп, ЭНЕ деген атка татыктууларга гана бөлүштүрүп бермекмин.

* * *

Эненин жек көрүүсүнөн сактанбагандар азапка кабыларын ойлоп коюшсун.

* * *

Эненин ак сүтүн актоодой чон карызын үзбөй жүргөндөр оголе көп.

* * *

Ар бирибиздин экиден энекебиз барлыгын барк албайт экенбиз:

биринчиси – кадимки эле тогуз ай боюнда көтөрүп төрөп, бапестеп-багып эрезеге жеткирген;

экинчиси – киндик кан тамган ЭНЕ-ЖЕРИБИЗ.

* * *

Энелер эркек менен катар кызды да кошо төрөп, бапестеп багат, эл катарына кошот. Алар өнүп-өсүп алгандан кийин, бири-бири менен чырдашып, а тургай согушуп, өздөрүн да, аялдарын да кыргынга учуратышат.

* * *

Эмгектенгенден эч ким өлөлөк, а тургай эмгектенип, агарып-көгөрүп бактысын тапкандар оголе көп. Жаңы конушка келин келип тилин тыйып, кайындарын ызааттаса, өмүр шеригинин жолун утурлап тосуп урматтаса, короону шыпырып-сыйырып мизилдете тазаласа, андай келинди эри эч качан сүйбөй койбойт.

Эрди эр кылып, чырайына чыгарып адам кылган, ак дилинен сүйүп, аны эрдентип-шердентип да, өзүн ойлобой эрин ойлоп, ысыгына күйүп, суугуна тонгон да асылзат аял экенин эстей жүргөнүбүз ийги.

Аялдардын сүйүүсү тилсиз, назик сүйүү. Ошондуктан алардын сүйүүсү күчтүү да, түбөлүктүү да.

Тилин тишине катканды үйрөнүп, өнөр кылып алган аялдарды бакыт байырлоосу турулуу иш.

Үйлөнгөнүң – адамдык милдетинди туюп, турмуштун сынагынан өтөйүн дегениң.

АКЫЛ-ЖАЛАЛ

Азгырылба акча деп,
Акча көптө кырсык көп.

А. ХОСРОВ

* * *

Эл акыны болбо,
Эл АКЫЛЫ бол.

* * *

Чачпай-төкпөй үнөмдөсө –
Береке болот.
Ээн ооз эсирсе –
Келеке болот.

* * *

Ыгы келсе –
Чачпа, жыйна, бай бол.
Жиниң келсе –
Азгырылба, жай бол.

* * *

Жаман элине батпайт, көчөт.
Көчкөн оңобу –
Акыры өчөт.

* * *

Санаага батып азба,
Беймаани сөздү жазба.

* * *

Жакшыга жанашканың –
Достошконуң,
Жамандык менен эртерээк
Коштошконуң.

* * *

Оорудан сак бол,
Сөзүңө так бол.

* * *

Тааныбаган эрге тийбе,
Билбеген жерге сийбе.

* * *

Тер төгүп мээнет кылсаң –
Балдарыңа аштык болот.
Аны сактай турган –
Белиңдеги баштык болот.

* * *

Убакыт тар, туугандар,
Чалгыны алып чамдагыла,
Кыш камын жеп
Тоютту мол камдагыла.

* * *

Дарыланган данды –
Келемиш-чычкан кемирбейт,
Бакпаса –
Мал-кой семирбейт.

* * *

Кары адамдан акча алба,
Анын алкышынан калба.

* * *

Пара берсе – алба,
Алып, балээсине калба.

* * *

Акылдууга арак азык эмес.

* * *

Алдыңда болсо акыл китеп,
Чыгарсың кумардан аны бир тиктеп.

* * *

Баш кийимди илип кой,
Илген жериң билип кой.

* * *

Бут кийимди жерге кой,
Калыс сөздү элге кой.

* * *

Багар-көрөрү жок ит –
Жолбун болот.
Багар-көрөрү жок кары –
Солгун болот.

* * *

Эр жигит элинен аянбайт –
Баарын чачат.
Ажаан көрө албайт –
Заарын чачат.

* * *

Арамды жегенден түңүл,
Пайдасы бар – китепке үңүл.

* * *

Чоң күнөөгө батканың –
Өзүңдү мээлеп атканың.

* * *

Сен Кудайды карагын;
Арамдыкты ойлобо –
Колуңан эгер келсе –
Жакшылык кыл АДАМГА
Уткузбайсың, утасың!..

* * *

Бириксең – кулатасың,
Бөлүнсөң – кууратасың.

* * *

Опсуз оолукканың –
Кырсыкка жолукканың.

* * *

Бактылуу аталган байларда
Арман болот,
Бал татысаң –
Дарман болот.

* * *

Кут даарыган жергемен –
Депутаттык мандат алып
ЭР чыкты ЭЛИМ деген.
Басса-турса ЭЛИН ойлоп,
Элинин КАМЫН жеген.

* * *

Эсептеп эсин менен иштесең,
Акчаң ашат.
Үнөмдөбөй чача берсең –
Карыз болуп..
Кайгы-мунуң ашып-ташат.

* * *

Эсин болсо эк терек –
Терегиң элге керек.

* * *

Кубаныч – шаттык марытат.

* * *

Душман өчүксө – кастык,
Кылмышка себепкер – мастык.

* * *

Жаман – баласын мактайт,
Акылдуу – абийирин сактайт.

* * *

Гозону баксаң –
Данеги чигит болот,
Алпечтесең –
Ымыркайың жетилип, жигит болот.

* * *

Замандашым!
Өмүр бою сага керек –
Абайлагын көзүңдү.
Элиңе пайдаң тиет-
Этияттагын өзүңдү.

* * *

Ордо оюнун ойногондор –
Ата салтын колдогондор.

* * *

Мээрим жоктун сүйүүсү жок,
Сүйүүсү жоктун күйүмү жок.

* * *

Көнүл ирээңжиткен сасык сөздү
Атаңа эмес, касыңа да айтпагын.
Ишиң бүтпөй калса –
Үйүңө кеч кайтпагын.

* * *

Кебете-кепшириң – сөөлөтүң,
Эне-атаң сенин дөөлөтүң.

* * *

Күлгөн ыйлабай койбойт,
Ыйлаган сооронбой койбойт.

* * *

Эй, жаңы муун!
Унутпа убакыт тар –
Наркы кымбат алтындан.

* * *

Оку, боорум, окугандан тажаба,
Окусаң – атактуу АДАМ болоруң чын.

* * *

Гүл тазасын аары билет,
Бал тазасын баары билбейт.

* * *

Дарак кыйган эл болбойт,
Көчөт тиккен кем болбойт.

* * *

Ойлон, боорум!
Жамандык арты – абак болот.
Абак –
Жаңылып-жазгандарга сабак болот.

* * *

Кеңешкен адам кем болбойт.

* * *

Фактыларды иликтеп тактагыла,
Аздектеп бул эмгекти сактагыла.

* * *

Былык иш билинбей койбойт,
Кылтакка илинбей койбойт.

* * *

Эгин өнбөс жер болбойт,
Ашуусу болбой, бел болбойт.

* * *

Айкөлдүгүң – адилдигиң,
Түркөйлүгүң – залимдигиң.

* * *

Ата Журттун керегине жарагын,
Кедейине мээрим төгүп карагын.

* * *

Майдаланып урууга бөлүнбөгүн.
Бейажал жерге көмүлбөгүн.

* * *

Ак дилден каалаганыңды –
Жаратмандыгым деп бил,
Ыкшоолонуп каалабаганыңды –
Жакырланганым деп бил.

* * *

Гүлдөп турган көчөттү толгобогун,
Сайрап турган кушту кордобогун.

* * *

Бош челекти калдыратпа,
Байкушту жалдыратпа.

* * *

Бузуку, жамандардан ыраак бол,
Душманым жок дебе, кыраакы бол.

* * *

Оолукма жигит абийирин төгөт,
Жароокер жигит – сүйгөнүн өбөт.

* * *

Эс токтот, майдаланба,
Мезгил өткөөл, тополоңдон пайдаланба.

* * *

Акылсызга акыл айтып СӨЗ коротпо.

* * *

Атың өчпөй узак жашагың келсе – бак тик.

* * *

Адамды кайгы-капа карытат.

* * *

Шык-жөндөмдүү балага колдоо көрсөткөнүң –
Келечекке жол көрсөткөнүң.

* * *

Санааркап сен эрте карыбагын,
Майдаланып кызганычтан тарыбагын.

* * *

Ук, боорум, атаңдын акыл кебин,
Кетпесин десең жаның жааннамга* –
Токтот опсуз оолукканды –
Телибайдай тентектери сөз укса
Теңирим кечирерин эссизим, эске түйгүн.

* * *

Көрө албастыгың – пастыгың,
Бакылдыгың – кастыгың.

* * *

Көп окуса – пайда болот,
Билими тайкы – майда болот.

* * *

Кыз-уландар! Силерге айтам:
Оозуңарга арак-вино албагыла!
Эне менен атаңарды бөөдө кыйнап,
Көп ташпишке салбагыла!

* * *

Эр жигит сөзүнөн кайтпайт,
Бакыл билсе да айтпайт.

* * *

Эр жигит изинен тайбайт,
Кийимди даракка жайбайт.

* * *

Элдик ишенимди эр жигит
Актай алат,
Чыдап, сабыр кылып ар-намысты
Сактай алат.

* * *

Акылмандан сурашыптыр:
– Сиздин да душманыңыз барбы?
– Ооба, бар. Ал – оңолбогон ката.

* * *

Акылмандан дагы сурап калышат:
– Сиздин эң жакшы көргөнүңүз эмне?
Анда акылман мындай жооп берет:
– Чындык менен жөнөкөйлүк.

* * *

Азгырыктан алыс бол – өзүңө пайда,
Иштеп тер төк, азыр жай да?!

* * *

Сабыр кылып иштеген абийир табат,
Эр жигит эсирсе – уятка калат.

* * *

Пейилин оңдобосо – аялы чанат,
Токмоктосоң – баатыр да эстен танат.

* * *

Мээнет-мээрим – адамды адам кылат,
Мансап-байлык – адамды ажаан кылат.

* * *

Адашпаган адам болбойт...

Коркпо!

Жаза тайып кетирген кемчиликти жашырба,
Жашырып, өзүңө өзүң оор ташпиш ашырба.

* * *

Бакыт конбойт – кыйнабасаң жаныңды,
Ким талашмак иштеп тапкан наныңды.

* * *

Эмгекчил болсоң берекеге марыйсың,
Ыкшоолонсоң, жакырланып карыйсың.

* * *

Эргулум, мынча неге эсирдин, көптүн
Кыз дебей кемпирди да өптүн.
Болду эле эрмегин, жанбиргең «азарт»
Бардыгы өттү-кетти эми,
Байкушум, дилиңди тазарт.

* * *

Келечегинен үмүтсүздөнүү – өлгөнгө тете.

* * *

Көпкөнүң – ырыс-кешигиңди төккөнүң.

* * *

Өзүн сыйлабаган
Өзүнүн абийирин өзү төгөт,

Өңгөлөрдү иренжитип,
Анан өзүн-өзү сөгөт.

* * *

Адабият алпы болбой калганың –
Арман эмес.

Рух-дүйнөң болбой туруп
Жеп-ичкениң дарман эмес.

* * *

Жерге бербей, алам дегениң – келжиректик.

* * *

Иши жаман адамдан түңүлбөй ичи жаман адамдан
түңүл.

* * *

Турмушта алданбаска аракеттен. Кара басып алданып
калсаң арданба, кейигенден не майнап – өмүргө зыян.
Алданганыңды ашкерелегенге ашыкпа, анткени акыл-эси
пас адамдар гана алданышат. Сени алдаган адамыңдын
абийирин төгөм деп, өзүңдүн баркыңды кетирип алышың
ыктымал. Ал жанын жеп карганат, себеби анын өнөр-
кесиби ошол. Акыр аягында андайлар өзүнүн башын өзү
жеп тынышат.

* * *

Ажал айтып келбейт; окус ага бет-маңдай келип кал-
саң, мүнкүрөп мөгдөбө, тик бак – сестенет.

* * *

Ар ким өзүнүн ичер суусу, көрөр күнү түгөнөрүн ой-
лонсо, өз ара чыр-чатак, араздашып таарынуу алда-кан-
ча азаймак.

* * *

Адамдын ички дүйнөсү сыр катылган сандык сымал.

* * *

Акылдуу дүлөйдүн кулагы – анын акыл-эси менен жү-
рөгү.

* * *

Акыйкат менен чындык оргуштаган булакка окшош; сааты чыкканда кантип чыга келгендигин сезбей да каласың.

* * *

Айбан деп атаса, акылсыз адамдар арданбаса деле болот, анткени андай адамдардын акыл-эс туюму алардын акыл-эсинин алдында шоона эшпейт.

* * *

Акыйкат-чындык ар кандай жамандыктар – ич тардык менен бакылдык, жалкоо-жанбактылык менен ар дайым жоолашканга даяр, анткени алардын күрөшү – адилеттик. Ак ийилет, бирок сынбайт.

* * *

Ата салты – ыйык. Салтты сактоо парз, ага кайдыгерлик – байыркы бабаларды жеригендик.

* * *

АКЫЙКАТ менен **ЧЫНДЫК**ты туу тутуп жашаган адам кор болбойт.

* * *

Адамдын жакшы-жаманын билгиң келсе, анын максатын бил.

* * *

Баштын башкаруу пулыттары иштебесе, тилден ар кандай сөздөр чыгып, бейкүнөө адамдарды кейитип коюшу ыктымал.

* * *

Байды жүрүшүнөн, айкөлдү күлүшүнөн бил.

* * *

Билими да, акыл-эси да тайкы, маданиятсыз адамдар гана орой болушат.

* * *

Даанышман кемеңгерлерге да, карөзгөй жексур мыкаачыларга да, томаяк кедейлерге да ак кызмат өтөгөн **ЖОЛ** менен **КӨПҮРӨ** – ыйык. Алардын бузулбашына Адам пендеси милдеткер.

* * *

Даанышман кемеңгерлер сүйлөгөн сөздөрүнөн эле өздөрүнүн даанышмандыгын сездирип коюшат.

* * *

Жакшылык менен жамандык эриш-аркак жүрөт; ажал үйүнө баш бакканда бай болсоң, «байлыгыңды чачам, жок деп жармач болсоң, айыбыңды ачам» дээрин эстей жүргөнүң эп.

* * *

«Жинди суу» дебегин; аны жинди кылып колдон жасаган да, аш болорун чамалабай ичип алып, жинди болгон да, анан акылдуусунган да ошол адам эмеспи.

* * *

Жөнөкөйлүк – адамдагы асыл сапаттардын негизгиси. Адамды ар жактуу мүнөздөгөнгө ушул сапаттын өзү эле жетиштүү.

* * *

Жүрөк сүйлөбөсө да, акыл менен жасалган эмгектин натыйжасына кубана да, кайгыра да алат.

* * *

Жаз-жай айларында кандай кемчиликтерди кетирилгенин терең талдоого алсаң, кышында убакыт жетиштүү. Жаңылуу, мүчүлүштүктөрдөн туура жыйынтык чыгара билсең, өмүр бою кыйынчылыктын эмне экенин билбейсиң.

* * *

Жаштыгың агып жаткан ылай суудай өтүп жатканын баркалбаганыңдын белгиси – ичип да, тамеки тартып, анан калса, көчө таптап жүргөнүң.

* * *

Келечегиңе көз чаптырып көр, алысты көрө билүү – акылмандыктын белгиси.

* * *

Колунда тоочун барда досторун көп; тоочун түгөнгөндө досторун азайып каларын эс токтотуп эртерээк ойлоп, аларга тандоо – сынак өткөрсөң, ылайыктуулары гана ылганып калат.

* * *

Көр тириликтин көзгө көрүнбөгөн көйгөйлөрүнө чарпылып жүрүп, өмүрүнүн күлгүн курагын бекерге өткөрүп жиберүү – өтө кейиштүү көрүнүш.

* * *

Кийимдин кымбатын кийип, китеп окубаса – шору кайнаганы кайнаган.

* * *

Канчалык куунап-жыргасаң, ошончолук кыйналып, кайгырышыңды да ойлой жүргөнүң оң.

* * *

Күндүн чыгышын ар дайым изги тилек, аруу ниетин менен утурлап тосуп алсаң, бири-бирине окшобогон ошол күнүң ары маңыздуу, анан да жемиштүү, кала берсе – унутулгус да болот.

* * *

Меймандостук – аруулуктан азыктанган асыл сапат. Ал – айкөлдүк менен берешендиктин белгиси.

* * *

Нускалуу кеп айткандардын баары акылман эмес. Кээ бирөөлөрү аны жөн эле жаттап алып, айтып жүрүшү ыктымал.

* * *

Оболу мактангандан сактан, өзүңдү өзүң мактаган соң, көмүскөдө калтырган терс жактарың да ошончолук көп экендигин унутпа.

* * *

Оройлук – баам-парасат менен акыл-эстин жетишсиздигинин туундусу.

* * *

Өмүрүм өтөлгөлүү өтпөдү деп өкүнбө, сезилбей өтүп кеткен жаштыгыңа кейибе, антпесең өзүңө пайдага калган өмүрүңө олуттуу зыян келтирип алышың ыктымал.

* * *

Өмүр – бул алтындан да кымбат; анын ар бир мүнөтүн пайдалуу эмгек менен элиң эстегендей өткөр. Антпесе өмүрүңдүн калганы бекерге өткөн өмүргө бушайман болуу менен өтөт.

* * *

Өзүң кадыресе Адам деп эсептегендердин айрымдары өзүңүн жырткычтан да өткөн айбан экендигин сезишпейт.

* * *

Пейилиң оң болсо, башыңа бак-таалай да, береке-кут да конору анык.

* * *

Сандыктагы сыр – жазыла элек чыгарма.

* * *

Сен көргөн кыйынчылык турмушта асыресе боло келген. Андан коркуп суу жүрөктүгүңдү сездирбе. Корксоң, жаман илдетке – жалкоо аталып жакырдыкка дуушар болосуң.

* * *

Сенин айткан калпың өзүңдүн колкондогу жара болорун аңдасаң, балдарыңды калптан оолак кыл.

* * *

Сөөлөтүң – дөөлөтүң. Теңирим ыроологон ошол сөөлөтүңдү башкалар үчүн да пайдалуу кыла алсаң, башыңа бак конот.

* * *

Тагдырдын таягы сен көрүп жүргөн турмуш таягынан алда-канча катуураак. Ошол союл башыңа эртеби-кечпи тийип кетүүсүнө кам көрө жүр; антпесе ал байкоостон тийип кетип, дендароо болуп, акыл-эсинди жоготуп коёруң анык.

* * *

Ырыскыны эч ким сенин колуңа карматпайт. Аны өзүңдүн акыл-эсиң, баам-парасатың менен жаратып алганың абзел.

* * *

Эл каржалып турганда болбогон нерселерди шылтоолоп, залимдик кылып, кыйнаса, эртеби-кечпи өзү да эзилген элдин кейпин кийип, үй-бүлөсү менен азап чегет; кетирген чекиликтерине бушайман болот.

* * *

Сөзүңө ишенип, сени күткөн адамдын бир сааттык же бир күндүк өмүрү текке кеткени кандай кейиштүү. Эгер сен ушуну ойлогонунда, балким, мындай осол ишке түк бармак эмессиң.

* * *

Акылдуулар керсейген, акмактар акылдуусунган кыйчалыш заманда өлкө чыныгы акылдууларга чукак.

* * *

Акылмандан сурап калышат:

– Чын эле акылман болсоңуз анда неге жашооңуз өп-чап?

Акылман ыңгайсыз суроого буйдалбай жооп берген дейт:

– Эгер кээ бир байларчылап мен дагы ар-намыс менен ыйманымды жутсам, мен деген андайлардын эч кимисин алдыма чыгармак эмесмин...

* * *

Эң чоң кемчилик кайсы? – деп акылмандан сураганда ал минтип жооп бериптир:

– Өзүн өзү мактагандык.

* * *

– Сиздин коркунучтуу душманыңыз барбы? – деп сурашат акылмандан.

– Бар эмей. Биринчиси – жасакерденүү. Экинчиси – калп айтуу. Үчүнчүсү – ушак-айың. Төртүнчүсү – бакылдык – дептир, акылман.

* * *

Көңүлүң кирдесе да кирдесин, бирок жүрөгүң кирдебесин.

ТОПУКЧУЛ БОЛ

Адам пендеси таң заардан туруп, даарат алып, арууланып, намазга жыгылып, Теңирден сурап-тилеп, күндөлүк көр тирилигине аттанат... Изги тилек менен Жараткандан астейдил сурап-тилегендери итабар орундалып, ичинен сүйүнүп-кудундап Кудайга ыраазы болушат. Алар үй-бүлөсүндөгүлөрүнө, жакын санаалаштарына да, барга-жокко топук кылып, турмуштун жазылбаган мыйзамдарына кынтыксыз баш ийип, **ЫЙМАНДЫ** туу кылып, көтөрүп, топуктуу болууга үндөйт. Олжолуу болгон бул **КҮН** ыймандуу адамдардын өмүрүндөгү эң эле **БАКТЫЛУУ** да, унутулгус да болуп калары айдан ачык.

Адамдардын дагы бир даары көз ачып туруп, апылтапыл кийинип, ишине шашкан бойдон жөнөп кетет... Мындай сооп-сопкуттуу иштерден оолак жүрүп, **КУДАЙГА** сыйынып-сураганга мурчасы жоктордун айрымдары: Кудайга сыйынганда не, өлдүңбү, сөөгүң сөпөт болот... «Намаз окусаң пайдалуу, арууланып тазалансаң, үйүңө береке-кут кирет» дегенинен улам намаздын жол-жоболорун өздөштүрүп, кырааты менен окууну үйрөнүп үч айдан

ашыра окудум. Кудайдан астейдил сурап-тиледим, бирок шыйрак да жок деп сабыр кылып, барына топук кылууну каалабады, нааразылыгын жашырбады.

Минтип тилек-максатына оңой-олтон жетем деп жеңил ойлогондор да болбой койбойт. Андайлар максат-тилегине жетмек түгүл, андайдын бетин салбасын, кырсык тооруп, орду толгус оор жоготууга кабылып жаткандарды өзүңүз деле көрүп да, угуп да жүрөсүз. Максатына жетпей тилеген таттуу үмүт-тилектери таш каап, көпкөндөр үчүн бул КҮН кан какшаткан каргашалуу КҮН болуп калат...

Андайлар тагдырга таарынып, баланчанын көзү ачык кетти, ойлочу, кырк жаш деген кырчын курак... дешип канырыгы түтөп, кабыргасы кайышып: «Карачы, тигиногу чиедей балдарын, алардын күнү не кечет?» – деп Кудайга наалыгандары да аз эмес.

Ошол сен айткан КҮНДҮ «каргашалуу» кылган ким? Же ЖАРАТКАНДЫН өзүбү, ыя?!

Сенин жүрөгүңдү мыжыгып, ажалдын торуна чалынган маркум сапарга аттанып жатканда ага «Ак жол» каалап, «арак-шарап ич» деп ким сунуштады эле? Антип энеатасы да айтпайт ко?!

Сапар, мейли, жакынбы, алыспы, айдоочу жакшылап эс алып, эч ким менен акыйнек айтышпай жаркын маанайда рулга отуруп, жол эрежелерин дайыма эске алса – Кудайдын КҮНҮ кимдир-бирөөлөр үчүн КАРГАШАЛУУ, а кимдир бирөөлөр үчүн БАКТЫЛУУ болбойт. КҮН баарыбыз үчүн бактылуу. Аны БАКТЫЛУУ кылган да, КАРГАШАЛУУ кылган да өзүбүз – ПЕНДЕЛЕР экендигибизди эстесек.

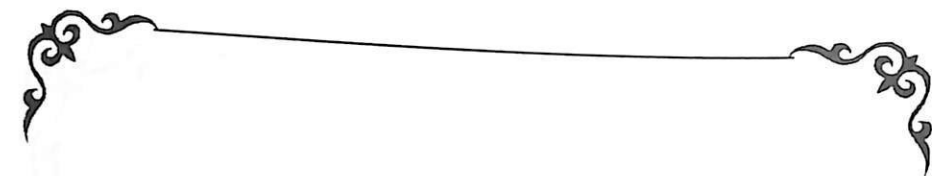
Барга-жокко да, азга-көпкө да ТОПУК кылалы, «топукчул тоюнат».

БАЙЛЫК

*Байлык – үйүң койсоң чирип кеткен,
чачып койсоң жер семирткен кык сыяктуу.*

ВЬЕТНАМ санжырасы

Байлык – адамдын жек көрүү сезимин кайрактай курчутуп, эки буттуу жырткычка айландырып салганга маш.

Байды эл багат,
Элди жер багат.

Адам малды багат,
Малы элди багат.

Кан сыйга тойбойт,

Жайытың жайлуу болсо,
Малың майлуу болот.

Дан көп болсо – кампа көп,
Чөп көп болсо – жампа көп.

Байлар басмырлашат,
Кедейлер кастарлашат.

Багы ачылган бала – бай,
Суу көп жүргөн жер – сай.

Адамдын байлыгы – мал,
Акылдын байлыгы – билим.

Байлыгың – бакыт эмес,
Таштын баары жакут эмес.

Ойчулдун акылы бар,
Акылы бардын жакыры бар.

Эр жигиттин сөөлөтү бар,
Сөөлөттүүнүн дөөлөтү бар.

Эчки тууса – эгизи көп,
Чочко тууса – сегизи көп.

Эгиз эчкиң пул болду,
Жумушу жок кул болду.

Байыгың келеби – мал бак,
Үйүңдө ар дайым – ак.

Байлыкты сузуп болбойт,
Мамилени үзүп болбойт.

Жакшы акын жаман жазбайт,
Кен чыкпаса –
Жерди казбайт.

Дилиңер таза болсо –
Кампаңар данга толот.

Мал асыраган байыйт,
Бала асыраган – марыйт.

Дыйкан эртелеп эгин себет,
Семирсе – жаман ат ээсин тебет.

* * *

Жакшы адамдын балы бар,
Короо толо малы бар.

* * *

Калп айтпай соода кылса болот,
Ошентсе – капчыгы пулга толот.

* * *

Ар кимдин жарык берген шамы болот,
Бай-көпөстүн тынчылпаган камы болот.

* * *

Бетиндеги кара чекит кал болот,
Торпогун торолсо –
Айран-сүттүү мал болот.

* * *

Байлыктын баары байда болот,
Чайкап сатсаң – пайда болот.

* * *

Мал баккандын агы болот,
Мактай турган жагы болот.

* * *

Жери какырдын эли жакыр.

* * *

Малдуу адам – алдуу адам.

* * *

Акылмандын баары бай болбойт,
Байдын баары акылман болбойт.

* * *

Жерге бербей алам деген – келжиректик.

* * *

Ишкерге барсаң –
Сүйлөшкөнгө чолоосу жок,
Иши кайнайт.
Иштен кийин баш баксаң –

Кербездене кийинип, бий сыңары
Коногу менен май чайнайт.

* * *

Жер азыгың көп болсо – жерге төгүш.
Байлыгың көп болсо – элге бөлүш.

* * *

Жашоодо байлардын арманы жок,
Арабасын түрткөнгө кедейдин дарманы жок.

* * *

Карыз берсең, кашайып тезирээк өнбөйт,
Ач курсак аласаны бер дейт.

* * *

Күн нуру жер бетине тегиз тийбейт,
Торпогун эмизбесе, уюң ийибейт.

* * *

Мал баккан
Май жеп кекирет,
Ууру чоочуп,
Чок баскандай секирет.

* * *

Элдин эркин майтара албайт,
Баа базарда ашкан менен.
Максатына жетпеси анык берендердин –
Байлыгы кайнап, ташкан менен.

* * *

Сүт берет кунажындай апакемдин эчкиси.
Укмуш экен элеттин иштеринин кечкиси.

* * *

Ыгы келсе, чачпа, жыйна,
Сарамжал бол,
Жиниң келсе азыткыга азгырылба,
Жай бол.

* * *

Алдамчылык менен тапкан байлыктын арты такыр,
Мээнет менен тапкан байлык татыр.

* * *

Байдын үйүнүн бийиктегени – анын рухий дүйнөсүнүн пастаганы.

* * *

Байлыгына чиренген мырзалар деле, бийлигине манчыркаган мыкчегерлер да көр тириликтин айынан ар кимден кордук-зомбулук көрүп, мүнкүрөгөн жарды-жалчылар деле адам. Көрөр күнү, ичер суусу түгөнгөндө баарынын тең барар жери – мүрзө. Ошондон улам – бардар жашаган байлар улуу Рамазан айында кедей-томояктарды эстеп, орозо битир берип, алардын батасын алса, ажал алкымдап алып карайлап жантаслим болгондо ага тик багып, чын дүйнөгө далил сапар тартып кетмек.

* * *

Арифметикалык жөнөкөй сандар: 1,2,3... аз санды билдиргенине алымсынбаган сугалак-суктар оголе көп. Эгер ошол эбегейсиз көптү самап байлыкты баарлагандар жүз, миң, миллион, миллиард, триллион сандары да жөнөкөй сандардан башталарын эске алышса, алар түк антип ойлошмок эмес.

* * *

Байларды бай кылып кармап турган сапаттары: сандык менен ачкөздүк, ташбоордук менен катаалдык.

* * *

Байлык топукутуу адамды да азгырып жолдон чыгарат.

* * *

Байлыгы быкпырдай кайнап, бирок акыл-эси жетишсиз болсо, байдын шорунун кайнаганы кайнаган.

* * *

Байлыгың мал-дүнүйөң адамдагы асыл сапаттарды кароосуз эгинди мал жегендей эле мойсоп коёт тура.

* * *

Ким болгондугуна карабастан адам өзүнүн маңдай теринен жаралган көөнөрбөс эмгеги аркылуу гана бааланырын элес албаган бечара жазуучу өзүнүн жазуучулугун ара тастыктаганы кейиштүү.

* * *

Байлык – бакытка алып баруучу каражат; бактынын булагы – лаззат. Ошондон жаралгандын өзү – АДАМЗАТ.

* * *

Ишкер адам жумурткадан жөжө чыгарып, тоок кылса – жумуртка; кой-эчки айдап уй бакса – чүйгүн эт менен айран-сүт; топоз менен жылкы бакса – байлык.

* * *

Мактоо сөздүн артынан куугандар – бар байлыгынан ажырап куржалак каларын ойлогону оң.

* * *

Муктаждыктан улам уурулук кылганга караганда баюу максатында уурулук жасагандар коркунучтуу.

* * *

Перзентиниз көңүлү кушубак, мүнөзү шайыр, ден соолугу чың болуусун кааласаңыз, таң эрте заардан аны чуркатып көндүрсөңүз, кара жумуш жасатып тердетсеңиз – өзүнүздү да, балаңызды да эринчээктиктен арылткан болосуз. Турмушта мындан да өткөн жыргал болобу?

* * *

Сенин жасаган мамилеңе жараша Жер-Эне сага канча берерин билет.

* * *

Кедей акылдуу болуп туруп жакырланганынын жөнү бар; ал байкуш байларчылап жанын жеп жалган айткандан коркот. Куйтуланып арын да сатпайт. Байлар акчага азгырылып, арын коюп аялын саткандан да кайра тартпайт.

Байлык муназага келбеген ар кандай катаал киши-лерди да жолдон чыгарып, оп-оңой эле багындырып алууга жөндөмдүү экендигин унутпоого тийишпиз.

Бийликке байлыктын күчү менен гана эмес, акыл-эстин, кадыр-барктын, шык, жөндөм менен агаин-туугандардын күчү менен да келишет.

Бийликтин ынтымагы – эл тагдыры. Аны менен ойногонго болбойт, анткени тагдыр – тамаша эмес.

Акылдуу болгонуң – Кудайдын сага кош колдоп ырыскы бергени деп бил; кулк-мүнөзүңдүн куп келгени, башыңа бак конгону деп бил.

Адам турмушка бактылуу өмүр сүрүү үчүн келет, бирок алардын бардыгы эле жашаганды билишпейт.

Адам тургай тилдердин да байы болот, Эгиниңдин түшүм берчү айы болот.

Айкөлдүк менен чынчылдык, кашкөйлүк менен чыдамкайлык адам бактысына ортоктош.

Кедей-жармачтар жокчулуктун азабын тартып өлүмгө дуушар болушса, бай акелер байлыгынын азабынан каза болушат.

Сен эгер өзүңдү бай сезсең, сага кооп туудурган душмандарыңдын ичинен коркунучтуусу – бул сенин БАЙЛЫҒЫҢ.

САГА АЙТАРЫМ, БАЛАМ!

Байлык – адамдын душманы. Ал байларды бирин-бирине кайрап эрегиштирет. Натыйжада «Кедей байга, бай Кудайга жетем» дейт. Алар бири-бири менен эрегишип отуруп кудум бирөөсү экинчисинин ичине чок салгандай каршылашат. Адамдар муну билсе да билмексен болушуп, байлыкка умтулганы умтулган. Байыган соң, алардын ыйманысаптуусу да, кайраттуу-кайрымдуусу да, айкөл-алпейимми да сыйкырланып калгансып зыкым, сараң, ачкөзгө айланып калышат. Мындайлар башка бирөөлөр түгүл өз балдарына да кешик арттырышпайт. Мырзалардын байлыгына байлык кошулган сайын алардын көзүн май басып, ыйманын жеп, «беш өрдөгүн учурганга» өтүшөт.

Андай бай-көпөстөр түк бүткөн сайын калтырашып, азып-жазып томаяк-кедейлерге биртике жардам берип койчу болсо аңызга чыгарып айта беришет. Бирок бир чындыкты айтпаска болбос. Алар байлыкты жөн эле жерченден сузуп алып жатышкан жери жок да. Ошол байлыкты акелер ар кандай шумпай-шумдуктарды аралаштырып, түн уйкусунан бежишип таап жатышпайбы. Керек болсо бай дегендерин санаалаш жакын досу тургай, эне-атасын да мал-дүйнөгө айырбаштагандан кайра тартышпайт экен, катыгүн.

Акыл-эси жайында турган ар бир адамдын эң жакын адамы – анын эне-атасы болууга тийиш-го? Бирок ушуга да шек келтирген бай акелер бар экен, айланайын. Адамдын түкүрүгү жерге түшпөгөн кыштын кычыроон чилдесинде өзүн байлардын мыкчегери, эрлердин шери эсептеген бай-көпөстүн атасы каза болуп, анын тажиясына катышып калган жерим бар. Ой, балам, көзүң жамандыкты көрбөсүн, ылайым. Үч кабаттуу Бибиixonум медресесиндей заңкайган үйгө «Үй булганат» деген тейде топураган элдин бирин киргизбей короодогу темир үстөлдөргө отургузуп, шорпо тарттырды эле, калчылдап суукка чатынган эл тамагын да ичпей түкүрүнүшүп, кол шилтеп тарап кеткени эмнени баяндап туру-ыя?

Байлар кербезденип кийимдин кымбатын кийишип, автоунаалардын көз тайгылткан түрлөрүн минишип, кы-

йынсынышканы менен руханий жактан жарды экенин аяп кетесиң кургурларды. Баарынан таңкалычтуусу – байкуштар бул жарыкта эмне үчүн, кандай максатта жашап жаткандарын да элес алышпайт көрүнөт. Оку десе октос берген байлардан эмненин жакшылыгы. Жадагалса, алардын арасында жөндөп арыз жазганды билбегендери да бар экен, кокуй. Анысын алар эрөөн-терөөн алышпайт. Анткени сокур тыйын берсе, «мен!» деген сабаттуулар заматта арызын жазып берээрин мырзалар жакшы түшүнүшөт.

Ошолордун кээ бирлери «Үйдү булгайт» деген таризде чабалекейлердин уяларын буздуруп салганына не демекпиз? Ол-да оопасыз дүнүйө-ай!

Убал-сооптон коркпогон бай акелердин айрымдарынын катынпоз аталгандары да бар.

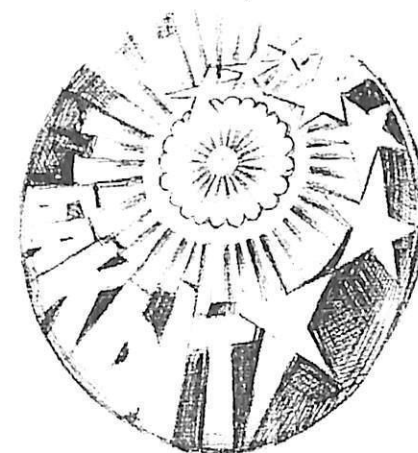
Бай өлбөйт бекен? Болор иш болуп, боёсу кангандан кийин маркумдун жесирлери байлык талашып соттошуп, ага да болбой чачташып, чиедей балдары чырылдашып...

– Мына, көрдүңбү, балам, билими тайкы, руханий жарды адамдар байлыкка жеткени менен ушундай ыппайт... арты опурталдуу иштерди жасагандан кайра тартыш-

Азгырылбас адам болбос. Жазатайып сен дагы байлыкка бетиңен түшүп, көздөгөнүңө жетсең, ыйман деген ыйыкты Мекениңдин Желегиндей желбиретип, байлыгыңды элиңе чач, балам!

Көпчүлүктүн көңүлү менен көзүн тартып турган байлык колдун кири. Колуңда байлыгың барда билимдүү, акыл-эстүү, шык-жөндөмдүү жаштарды колдой-гөр, каралдым. Колдо барын элиңе арна. Керсейип сылаңкороз-көбөйөт. Ага манчыркаба. Колуңан байлыгың кеткенде сенин эч кимге керегиң жоктугун унутпа! Чыныгы АДАМ болом десең, арам иштен алыс бол да, ТАЗА бол!

БАКЫТ

*Башкаларга бакыт издеген адам –
бакытка өзү дуушар болот.*

УИЛЬЯМ ШЕКСПИР

Бактылуунун жылдызы бар,
Баарынан жарык жанар.

Бактылуу болуунун өзү бакыт.

Төгөрөгү төп келишкен адам – бактылуу.

Багы ачылар баланы бакыт баарлайт.

Айкөлдүк менен чынчылдык, кашкөйлүк менен чыдамкайлык – адам бактысына ортоктош.

Адамды баатыр кылган да, бактылуу кылган да, эр кылган да эл.

Адамдын өз бактысына өзү ээ болуусунда анын эрки менен эмгегинин салымы салмактуу экендигин танууга болбойт.

Башкаларга бакыт тартуулаган адамдар дүйнөдөгү сейрек кездешүүчү бактылуулар.

Бактылуу болууну эңсегендерге бакыт өзү эле аларга барып калганын аңдабай калышат.

Баары тең бактылуу болуусун ичи таза, акылы тунук, айкөл адам гана каалайт.

Бала бактысы – анын эне-атасы. Эне-атанын бактысы – уул-кыздары менен небере-чөбүрөлөрү.

Бакытты издегендей ал буюм эмес, аны белекке бергенге да, алганга да болбойт.

Зуулдатып машина айдагандардын баары эле бактылуу эмес.

Сапарда жүрсөң да үй-бүлөңдү, элинди ойлоп, анын бейпилдигин тиле. Белек-бечкек сатып алып, аларга кубаныч тартуулоодон өткөн ырахат болобу.

Турмуштун түйүндөрүн чече билген адам зээндүү да, бактылуу да.

Үйлөнүп, бактылуу болом десең – түгөй болчу кыздын боюн эмес, оюн сура.

Мандай териң менен жараткан бактың гана түбөлүктүү болорун унутпаганың утук.

Элге берип, ырыс-кешик тартуулап, элин ыраазы кылган адам – бактылуулардын бактылуусу.

Ар дайым өзүн өстүрүп, айтчу сөзүн ойлоп сүйлөгөн, калыстык менен туруктуулукту пир туткан адам өзүн, үй-бүлөсүн гана ойлобостон, башкаларды да ойлоп бактылуу кылууга далаалаттанган адам – сырттан адам.

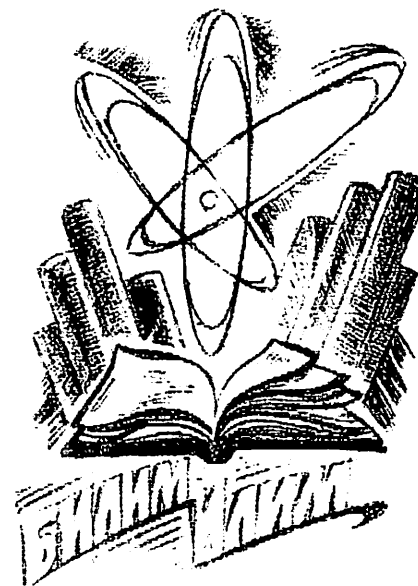
Жасалган жумуштан майнап чыкканда гана адамга кубаныч тартуулайт.

Эгер сенин денсоолугуң чың болсо – байсың. Ден соолугуң да, байлыгың да болсо – бардар-бакубатсың. Эгер башкаларды да алга сүрөп, бардар-бакубат кылсаң – БАК-ТЫЛУУСУҢ.

Эгер сен өмүрүңдө элин эскерип суктангандай бир гана эмгек жарата алсаң – бактылуусуң.

Аял да, эркек да жакшы болгондо гана үй-бүлөгө бакыт конот.

БИЛИМ, ИЛИМ

Дененин рахаты – ден соолук,
акылдын рахаты – билимдүүлүк.

ФАЛЕС, грек философу

Китеп –энчиң,
Билим – кенчиң.

Алтын өзүн-өзү тазалайт.

Көп окуса –пайда,
Билими тайкы – майда.

Китеп барактасаң –
Билимдин эшиги ачылат,
Билим алсаң –
Билимдин нуру чачылат.

Китепке жанашсаң –
Акылың байыйт,
Руханий жарды адамга жанашсаң –
Эсиң оойт.

Жакшы нурун чачат,
Сук болсо – ырыскы качат.

Жакшы адам – жакының,
Жакшы китеп – акылың.

Билимдүү болгонун –
Илимдүү болгонун.

Билимсиз адам көп алданат.

Эмгек менен алган билим – карытпайт,
Эптеп алган билим – жарытпайт.

Залкарды жараткан зар заман,
Зулумду жараткан сур заман.

Жакшы китеп – акылга акыл кошкон мөлтүр булак.

Математика – бул жашоонун ачкычы.

Мектепти көркүнө чыгарган – балдар,
Өлкөнү көркүнө чыгарган – залкар.

Пара жыттанган билимден түңүл.

Жакшы билим алганың –
АДАМ болуп калганың.

Жакшылыкты берсе бир АКЫЛ берет,
Акылды БИЛИМ берери анык.

Эсиңе түй чын сөзүм –
Билимди ЖАКШЫ китеп берери чын.

Эстүү китепке үнүлөт,
Окуп чыгып, автордон түңүлөт.

Атак-даңкы алыстабаган аалым –
Илимдеги илмийген залым.

Билимдүү болсоң бийиксиң.

* * *

Илимий иш жаза баштаганың –
Илим кенин каза баштаганың.

* * *

Кайраттуу китепке үнүлөт,
Эрки бош жашоодон түнүлөт.

* * *

Мударис шакиртин акыл айтат,
Сасык сөздү бакыл айтат.

* * *

Накыл кеп – акыл кеп.

* * *

Окуйм деп мектепке барганың –
Караңгыда өзүңө чыйыр салганың,
Шапар тээп окубай калганың –
Карайлап караңгыда калганың.

* * *

Окуганың – максатка умтулганың,
Окубаганың – турмуштан утулганың.

* * *

Билимдүүлүгүң – тереңдигиң,
Өзүмчүлдүгүң – керендигиң.

* * *

Билимдүүлүк – адамды улуу кылат,
Адептүүлүк адамды сулуу кылат.

* * *

Билимдүүлүгүң – күчтүүлүгүң
Ал оздурат!

Ыкшоолонгонуң – алсыздыгың,
Бул – тоздурат.

* * *

Билимдүүнүн жарыгы эли менен өзүнө,
Билимсиздин өз убалы өзүнө.

* * *

Манас эпосу – кыргыз поэзиясынын анабашы.

* * *

Манасты билбеген кыргыз – КЫРГЫЗ эмес!

* * *

Аска-зоо көркү – аркар,
Кеменгер көркү – залкар.

* * *

Даанышмандык – бардык байлыктардын атасы.

* * *

Түркөйлүктүн кесепети – билимсиздик.

* * *

Билимдүүнүн шыктандырган келечеги бар,
Билимсиздин алсыраткан кемчилиги бар.

* * *

Билимдүүнүн жарыгы миңге керек,
Бай-көөдөктүн байлыгы кимге керек.

* * *

Билим – акыл-эске, акыл-эс улуулукка чыйыр салат.

* * *

Аз сөзгө көп ойду батыра алган адам-чыныгы ТАЛАНТ.

* * *

Ар кандай илим амал (практикалык) ишсиз – куру сөз.

* * *

Аз-аздап окуганың – акылга жем салганың,
Окубай калганың – тамакка тузду кем салганың.

* * *

Даанышмандык – бардык байлыктардын атасы.

* * *

Жакшы кабар ээсин батыл табар,
Жаман кабар – уу сымал тамчы тамар.

* * *

Жакшы ойдун өзүндөн чыкканы – терендигин,
Кепке келбей керсейгениң – керендигин.

* * *

Билими тайкы бийликке келсе – элин урууга бөлөт.
Эл бөлүнсө оңобу – өлөт.

* * *

Билим акыл-эсти күчтөнтүп туруучу эбегейсиз зор күч.

* * *

Фольклор – кыргыз адабиятына жылаажындай кубул-
жуп, дене-боюнду балкыткан мукамдуу обон болуп кыз-
мат өтөй берет.

* * *

Турмуш – океан, билим – кеме. Билимге каныккан
адам океандан жай өткөн кеме сымал.

* * *

Билимдин эски, жаңысы болбойт; экөөнүн нуру тең
күн сымал сага бирдей тийип, ар кандай шартта сени кы-
йынчылыктан куткара аларына бөркүндөй ишене бер.

* * *

Окуучуларын мугалим өз перзенттеринен кем көрбөй
окутканда гана каалагандай натыйжаларга жетиши анык.

* * *

Адамтаануу илими бардык илимдердин төрөсү. Адам-
зат аны жакшы өздөштүрө албагандыктын кесепетинен
дүйнө жүзүндө болуп жаткан алааматтарды жеңүүдө ал-
сыздык кылууда.

* * *

Адам АКЫЛЫ аалам сырларын ачууга жөндөмдүү.
Ошондуктан ал чымыркана изденип, белгисиз сырлар-
ды ачып, адамзатка кызмат кылдырууга милдеткер.

* * *

Билим көрөнгөсүн илим-билим, маданият-адабият тар-
мактарында көрсөтүп, атүгүл болуп көрбөгөн ачылыш-
тарды жасап, залкар болгондорго сөз жок. Ал эми адам-
зат жаатында залкарлардын жоктугу кандай кейиштүү.

* * *

Сын – кумдан алтынын калпып алгандай эле адабият-
тын данын пыр-сырлардан ылгап, авторлорго туура жол
көрсөткөн кеңешчиси.

* * *

Адамдын алган билими турмушта колдоо таап, ордун
тапканда гана «Билим сапаты» макамына ээ болот.

* * *

Ар ким ээлеген кызмат абалына карабай, өзүнө өзү
дарыгер болууга тийиш.

* * *

Аз сандуу улут билимге умтулбай, патриоттук сези-
мин мокогут, тилин да, дилин да унутса, андай улуттун
келечеги жок.

* * *

Адамга тамак-аш канчалык зарыл болсо, руханий бай-
лык да ошончолук керек. Ансыз өлкөнүн келечегин элес-
тетүүгө мүмкүн эмес.

* * *

Акылдуу адам – акылдын оргуштаган булагы. Андай
адам менен бир чай кайнам баарлашсаң – жакшы китеп
окугандай делебеге козголуп жеңилдене түшөсүң.

* * *

Адамдын жасаган эмгектеринен, кагазда жазып кал-
тырган сөздөрүнөн анын кандай инсан экендигин акыл
калчап жаземдебей билип алууга болот.

* * *

Адамгерчилик – адамдагы асыл сапат. Ал адамдын мээримдүүлүгү да, акыл-эстүүлүгү да, жөнөкөй кайрымдуулугу да, көөнөрбөс билимдүүлүгү да.

* * *

Адамдын коркоктугу – анын билимсиздигинен.

* * *

Билимдин күчтүү болсо, тагдыр сени таарынтууга алыздык кылат, некин билимдин жетишсиз болсо, кодулаганы – кодулаган.

* * *

Билимсиз адам көзү туруп көрбөгөн сокурга окшош.

* * *

Билимдин турмушта канчалык зарылдыгын чыныгы билимдүүлөр гана аныктай алышат.

* * *

Билим алууга кайдыгер кароого болбойт, анткени турмушта билим аба менен суу кандай керек болсо, ошондой эле зарыл болот.

* * *

Билим чокуларына тайманбай умтул, анткени билим сенин жашоо тирилигиндеги түгөнгүс кенч, көөнөрбөс байлык, ырыс-кешигин.

* * *

Билим-белекке берип да, уурдап да, сатып да болбой турган түбөлүктүү байлык.

* * *

Басса-турса байларды кыйнаганы-алардын байлыгы. Байлыкты баалай билгенге акыл-эс, көөнөрбөс БИЛИМ талап кылынат. Билимсиз байлар көөдөктөнүп, тез эле байлыгынан куржалак калышканын өздөрү да баркалбай калышат.

* * *

Билим менен канчалык жакшы куралдансаң, жашоон ошончолук көңүлдүү болот.

* * *

Билим тынымсыз бийиктеп турбаса, өлкөнүн шору кайнаганы кайнаган.

* * *

Билимдүүлөр гана тайманбайт, эч нерседен коркпойт. Бууктурган караңгыда жарык канчалык зарыл болсо, турмушта билим ошончолук керек.

* * *

Жакшы китепти жанжолдош туткан адам-жакшы адам болууга далаалаттанган асыл ИНСАН.

* * *

Китеп окуганга моюн толгоп, качкандар – бейиштен качканга тете.

* * *

Колуна жолдомо берип, жаштарды турмушка аттандыруучу жай – унииверситет. Агайлары – алардын алтынга алмашкыс жакын адамдары.

* * *

Китепти аздектеп-аспиеттеген адам – сооптуу иштердин флагманы.

* * *

Ким сөз укпаса – ага билим жукпайт.

* * *

Китептин зыяндуусу – уулуу кобрадан да кооптуу.

* * *

Кеменгер адам кемибейт.

* * *

Китеп – бул аккумуляторго окшош. Алсызданып калган адамдын акылына кубат берип, күчтөнтүп турат.

* * *

Китеп – бул акыл-эстин уютку-азыгы.

Көз боеп, илимге калп айтып, коррупцияга батуу – өлкөнүн өнүгүү жолун бөгөп, муунтканга барабар.

* * *

Китеп руханий кенч экендиги менен материалдык байлыктан өйдө турат, анткени курсагың ток, үстүң бүтүн болгону менен, китепсиз руханий жактан жардылансаң, жапайы адамдын кейпин кийип калмаксың.

* * *

Кеменгер адамда адилеттик болбосо, анын кеменгерлиги кайсы!

* * *

Китеп жаратуу – олуялык. Олуя болуу – ар кимдин шыбагасына туш келе бербейт.

* * *

Келечекте уландар менен кыздарга айкын келечекти ачып берүүчү жаштардын жүрөгүнө жакын жай, билим очогу – университет.

* * *

Китепке баланын кызыгуусун ойготуу – бул мектептин иши деген ата-энелердин балдарын кандай тагдыр күтүп жатканын айтпай ак коелучу.

* * *

Китепте мындай делген деп көшөрбөй, өзүңдүн билимиңе, акыл-эсиңе, турмуштук тажрыйбаңа таянып, тыянак чыгарганың ийги.

* * *

Китеп ички дүйнөңдү тазартып, көңүлүңдү көкөлөтүп, сага баа жеткис руханий байлык, өтөлгөлүү өмүр тартуулайт.

* * *

Кулак уккандарды түшүнүш үчүн билим талап кылынат.

Китептердин тагдыры да адамдардыкына окшош; алар баалуулугуна карай үч топко бөлүнөт:

1) Эң жакшы;

2) ортозаар;

3) начар;

Биринчи тайпага элге аба менен суудай эң пайдалуу, кызыктуу китептер кирет. Китеп ээси ириде аларды көзүнүн карегиндей кастарлап, этият мамиле жасайт. Ал мындай китептерди санаалаштарына гана окууну сунуш кылат.

Экинчи тайпага идеялык мааниси да, автор бутага алган проблемалары да турмушта кадыресе боло жүргөн көнүмүш окуялар. Аларды жоготконго китеп ээси батына албайт, себеби аларга аз эмес акча коротконун танууга болбойт.

Үчүнчү тайпага кунарсыз, «кырып алганга эти жок» «петиктер». Ойлоп олтуруп аларга кеткен кайран гана каражат деп кейийсиң. Анан тобокелге салып, соодагерлерге бирдеңкелерин ороп сатуу үчүн арзан наркта өткөрүп ийгенге мажбур болушат, убал-сооптон коркпогондору аларды ажатканага иштетип ийгендери болбойт деп кепилдик берүү мүшкүл.

* * *

Материалдык жакырчылыкка караганда руханий жакырчылык дүйнөнү титиреткен чагылгандай өзүнүн масштабдуулугу менен кооптуу.

* * *

«Мектеп – Билим очогу» деген сыймыктуу атты аркалаганда гана чыныгы мектеп болуп калат.

* * *

Оку десе октос берип, бала кезде баркалбай тентек кылып, жаштык кезде шапар тээп шалактап билим албагандын убалы өзүнө, залакасы коомго тиерин ойлогону оң.

* * *

Ой бермети – балдын тазасындай; ою терең, акактай тунук. Окуган сайын билимдеги кенемтең толукталып, мээңе коргошундай уюйт, маанайың жаркып, көңүлүң да сергий түшөт.

* * *

Педагогиканын негиздери – Кудайдын ыйык китебинде; аны терең өздөштүрүп изилдеп, элге жайылтуу – ар бир мусулмандын ыйык парзы.

* * *

Руханий жактан жакырдануу – коом үчүн коркунучтуу.

* * *

Ой канчалык күлүк да терең, омоктуу орошон болбосун, чөп учун «сындырганга» жарабайт.

* * *

Руханий жактан жакырланган адам – сокурга окшош; ал бирөөнүн кайгы-кубанычын көрүү мүмкүнчүлүгүнөн ажыраган болот.

* * *

Руханий бай, ички дүйнөсү таза адамдар – эң сулуу адамдар.

* * *

Сабактын илимийлүүлүгүн анын тарбиялык компоненттери менен айкалыштырбаса, сабак максатына жетпейт.

* * *

Тарых – бул ЧЫНДЫКТЫ өлкөнүн ЖЕЛЕГИНДЕЙ желбиретип, өз билгенин бербеген көкжал. Ал чындыкты бурмалабай болгонду болгондой калыс чагылдырган СҮРӨТКЕР-НУСКООЧУ.

* * *

Турмуш – бул академия, эл – анын угуучулары.

* * *

Улуу адамдар гана көрөгөч болушат.

* * *

Үйдүн ажарын көркүнө чыгарып турган сансыз эмеректердин ичинен эң баалуусу КИТЕП экендигин моюнга алсак, калыстыктан тайыбайбыз.

* * *

Бир менен музыка – илхамды козгоочу сыйкырдуу ачык.

* * *

Химия – бул адам баласынын жашоо турмушунун мыйзамы. Аны билбегениң – жашоо тирилигинди билбегениң.

* * *

Өзүн китепкөй көрсөтөм деп китеп сатып алып, аны окубай катып койгон адам өзүнүн руханий душманы.

* * *

Сабатсыз балдар – коомдун колкосундагы айыккыс жара.

* * *

Билимиң күчтүү болсо – сыйланасың,
Тайкы болсо – кыйналасың.

* * *

Турмуш – бул чексиз күрөш; мектеп – уландар менен кыздарды акылы тунук, кыйынчылыктардан тайманбаган кайраттуу күрөшкер кылып тарбиялоого милдеттүү.

* * *

Адамдын ички дүйнөсүн агартып-тазартууда китептен өткөн күчтүү курал жок.

* * *

Адам баласын жакшылыкка багыттоочу негизги курал – илим, билим, өнөр.

* * *

Билимдүү адам терең, жай аккан дайрага окшош; ою терең, сүйлөгөн сөздөрү да орундуу, ары салмактуу.

Адамдар картаюудан жаа бою качышат. Мезгил келсе – жасалма жол менен жашаргандарды оной эле багынтып алат.

Элдин мүдөөсүн, анын кызыкчылыгын көздөбөгөн эч кандай илим да, билим да, маданият-искусство да, дин да болууга мүмкүн эмес.

Көөнө тарыхыбыз күбө болгондой тээ алмустактан бери адамдын жарыгы адамга тийип келе жатканы айныгыс чындык. Бул салтты улантуу – бүгүнкү күндүн кечиктирилгис талабы.

Китептин асылы – сенин жашооңдогу компас.

ЖАРАТЫЛЫШ

*Эгерде адам жаратылыштын мыйзамына
жолтоолук кылбаса, жаратылыш адамга
жолтоолук кылбайт.*

А.И. ГЕРЦЕН

Жаратылышты сүйгөнүң –
Мекениңе күйгөнүң.

* * *

Жамгыр суусу – суу,
Болбосо – чуу.

* * *

Күлтүгү жок эл жаман,
Күтүүсүз келген сел жаман.

* * *

Элдин чуусу жаман,
Жыландын уусу жаман.

* * *

Кооздук ар кимди эргитет,
Таза аба көңүлдү сергитет.

* * *

Жаманга акыл айтсаң – жакпайт,
Жылан себепсиз чакпайт.

* * *

Кар-жамгыр көп – көл көп,
Суу болбосо – чөл көп.

* * *

Үн чыгарып суунун акканы жакшы,
Айткан сөздү укканга жакканы жакшы.

* * *

Кайберенди аткан болбойт,
Мыйзамсыз куралды каткан болбойт.

* * *

Түркүн гүлдөр сатууга майда чыгат,
Сабыр кылып көп сатсаң – пайда чыгат.

* * *

Чаккандан сары аары жаман,
Кооп туудурган уулуунун баары жаман.

* * *

Бышкан ой башыңда пайда болот,
Көңүл аччу жакшы мезгил майда болот.

* * *

Сүйүүнү күүгө салган ырчы куштай,
Жаз келди сагындырып бир укмуштай.

* * *

Адамдын каары, жыландын заары жаман.

* * *

Жаратылыш – береке-кут даарыган ырыс-кешиктүү
мээрбан эне.

* * *

Бизди курчап турган айланадагы кооздук – Теңирдин
пенделерине берген белеги. Аны бүлүндүргөнүң – өз үйүңдү
өзүң өрттөгөнүң.

* * *

Жаратылышты жабыркатып койгонубузду баркалбай-
быз да, анын аеосуз кырсыгына удаасы менен эки жолу
кабылсак, оозубуздан келмебиз түшүп, капа болуп, кай-
гырып отуруп калабыз.

* * *

Жаратылышты эне-атанды сүйгөндөй сүйө бил, ант-
кени адам баласынын жашоосу табийгатка көп жагынан
көз каранды болуп жатпайбы.

* * *

Жаратылыш – март-берешен, бирок ал коргоого мук-
таж деп кан какшаса, далысын салып, моюн толгогондор
арабызда арбын. Ээн талаа, эрме чөлдө жол жүрүп чар-
чап-чаалыгып, жалгыз байтүп теректин алдында оргуш-
тап атып чыгып жаткан мөлтүр булакты көрө коюп куба-
нычка батканыңды элестетип бак. Саябанда жыргап оту-
руп, кашкайган тунук суудан кана ичкен соң жаратылыш
байлыктары колдоого муктаж экенине ынанбай койбойсуң.

Кыш узакка созулуп жан бүткөндүн баарын кыйнаса да, артында күлмүндөгөн КҮНДҮН ысык ИЛЕБИ менен жарык НУРУ болорун ойлоп, үмүт оту балбылдап жанып жеңилдей түшөсүң.

Кыш-жаз, жай айларына кам көрүүнүн мезгили.

Табийгат – табышмактуу илим; аны билимдүүлөр гана окуй алышат.

Мезгил-мезгили менен тоого чыгып, аны зыяраттап, жаратылыш байлыктарына кызыкпаган кыргыз – кыргыз эмес, анткени тоо да мээримдүү, берешен энеге окшош; тоо балдары энекезинин белендеп койгон түркүн мөмөлөрүнөн жеп, дары чөптөрүн алып, жанга ырахат багыштаган мүрөк суусунан ичип, чексиз ыраазы болору айныгыс чындык. Берешен энекезинин белендеген берекелүү белектерин алып гана тим болбой, анын көйгөйлөрүн көрө билип, кам көрүү – ар бир жарандын инсандык парзы.

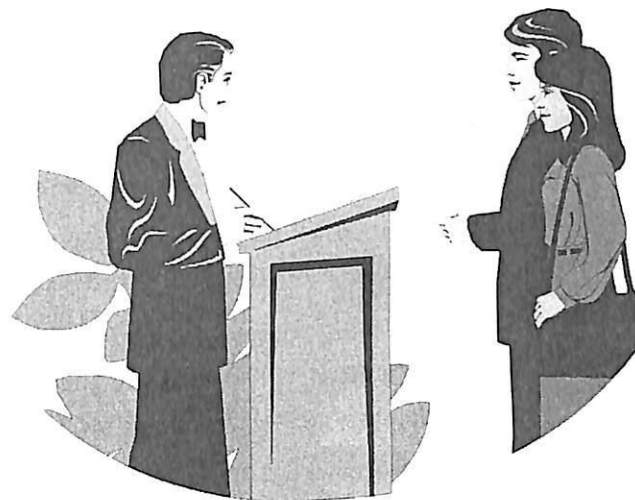
Кээде адамдын маанайы абдан пастап, ичине таруу айланбай калганда, сөз канчалык учкул, канаттуу болбосун – суу кечпейт. Мындайда аны жаратылыш койнуна саякат жасатып, көңүлүн көтөрө билсең, тез эле жарпы жазыла түшөт.

Кыргыз жери дүйнө элдерин суктандырган кереметтүү бейиш.

Жаратылыш – береке-кут даарыган ырыс-кешиктүү мээрбан эне.

Жаратылыш-бул менин эки колум, сенин эки көзүң, анын эки буту. Булардын кайсынысын жабыркатканың оң?

КЫЗМАТ

«... Сен эл үчүн кызмат кылсаң, эл сен үчүн кызмат кылат. Жакшылык жерге жатпайт, жамандык элге батпайт.

Р. У. ЭМЕРСОН
Америка философу

Чыгармаңа чын сүйлөсөң –
Түбөлүктүү кылат,
Эптеп чыгарганың –
Күбөлүктүү кылат.

Бата алган айыгат,
Ак данек өнүп жаңырат.

Сөздүн азы жакшы,
Сүйлөгөнгө дагы жакшы.

Билим саяпкери – мугалим.

Жакшы мугалим –
Жакшылыктын үрөнүн себет,
Чабал мугалим –
Ыкшоолонуп ырыскысын тебет.

Чаласабат мугалим – чабал мугалим.

Көмүр кенин шахтер казат,
Билим кенин – мугалим казат.

Мугалимдин сабагы жакшы,
Айкөлдүн кабагы жакшы.

Укукчу болсон – калыс бол.
Арам иштен алыс бол.

Жаш адис иштеп жүрүп такшалат,
Сабыр кылса – маянаны жакшы алат.

Жакшы акын жаман ырды жазбайт,
Кен чыкпаса, кенчилер жерди казбайт.

Эл – гений. Жазуучулар анын УРПАКТАРЫ.

Ар акындын элге арнаган ыры болот,
Алтын берсе айткыс анын сыры болот.

Ала-Тоо өлкөсү акынга бай,
Айбарлуу акындары акылга бай.

Жакшыга жанашып кошулганың – утканың,
Ыйман ынтымакка келбей ыдыратканың –
Ыйманыңды жутканың.

Ишкер – үй бүлөнүн өчпөс шам-чырагы.

Класска жаңыдан кирген мугалим – окуучуларына
жомоктогу сыйкырчыдай туюлат.

Китепканачы – балдарына энелик мээримин төккөндөй
эле китепти жанындай сүйүп, аяр мамиле кылган мээ-
римдүү ИНСАН.

* * *

Эстеликке калтырган сүрөтүн – сенин КҮЗГҮН; сенин өмүр бою жасаган иштериндеги оош-кыйыштарыңды акыл таразасынан өткөрүүгө үндөйт; сооптуу иштерин басымдуулук кылса – «Арты кайрымдуу болсун!» деп эрксизден көзгө жаш тегеренсе – өмүрүңдүн өтөлгөлүү өткөнү. Анын тескеринче көңүл иренжитип, ыплас иштерин басымдуулук кылса – сүрөттөгү элесин эмне болорун элестетип бак.

* * *

Чыныгы акын ырына калп айтмак түгүл, кулдай иштеп берет.

* * *

Өз окуучуларына МЕКЕНИН сүйүү сезимин ойгото алган мугалим – бактылуу.

* * *

Окуу куралдарынан башка китеби жок мугалимдин кандай адис экендигин саймедиреп отуруунун зарылдыгы деле жоктур.

* * *

Мугалимдин окуучуларына МЭЭРИМИ болбой, өз ишинен ИЙГИЛИК жаратам дегени куру кыял.

* * *

Мугалим өлкөнүн КЕЛЕЧЕК ээлерин тарбиялап жаткандыгын жүрөктүн дал өзүнө түйүп алгандай билүүгө тийиш.

* * *

Ар тараптуу камкордукка бөлөнгөн мугалимдер – өлкөнүн жөлөп-таянган бийик тоосу.

* * *

Билим берүү мекемелеринде чыныгы билимдүүлөр гана коркпой иштей алышат.

* * *

Бийлик бутактарында жердешчилик, паракордук, тууганчылык илдеттеринен арылмайын, өлкөнүн келечеги жок.

* * *

Мугалим – кум арасынан алтынын калпып, билимге ачкыч жасап, шакирттерине белек деп берген улуу Инсан.

* * *

Карапайым, адеп-ахлактуу жүрүм-турумга эгедер мугалим балдарга мээримин төгүп, коркутуп-үркүтпөй жылуу-жумшак сөзү менен таалим-тарбия берсе, ал-чыныгы устат тарбиячы.

* * *

Мугалим – башкалардан өзүнүн терең билими, жогорку адеп-ахлагы менен айырмаланган, турмуштук тажрыйбага бай, балдарды жанындай сүйгөн айкөл адам.

* * *

Мугалимге өзүнүн кесибин мыкты билүү жетишсиз, аны Теңир берген чебер-чечендик шыгы болмоюн аны «мыкты мугалим» деп атоого мүмкүн эмес.

* * *

Сүрөтчүлөрдүн чыгармаларын мугалим окуучуларына түшүнө билүүгө үйрөтпөсө, келечектин ээлери кооздукту түшүнбөгөн чоогол, жапайы болушпайт деп кепилдик берүү кыйын.

* * *

Окугандан эринген мугалим – өзүнүн аскердик бөлүгүнөн адашып, башка бөлүккө түшүп калган жоокердей.

* * *

Сабак – бул мугалимдин педагогикалык чыгармасы.

* * *

Жакшылыктын үрөнүн сепкен дыйкан – МУГАЛИМ.

* * *

Сырткы формасы, назары боюнча ийине келтире шөкөттөлүп жазылган ырдын жасалма гүлдөн айырмасы кайсы.

* * *

Тынымсыз окуп, өз билимин өркүндөтүп турбаса, андай мугалимдин начар окуучудан айырмасы жок.

* * *

Дарыгер Кудай колдогон алтын колдуу асыл адам; ал адам дениндеги жан сыздаткан ооруну изилдеп-таап, айыктырган улуу Инсан.

* * *

Дарыгер адам денесинин зирек да, сергек да сакчысы.

* * *

Дарыгердин кесиби жароокер айымдай; изденип иштебеген дарыгер, аялын сүйүп аздектей албаган мээримсиз адамдай.

* * *

Жакырчылык менен кедейлик, жалкоолук менен ыкшоолук бири-бирине дос, жолдош, бир тууган.

* * *

Жазуучунун жараткан эмгектери анын артында калтырган дүйүм багы.

* * *

Жазуучу – тозоку адам. Ага берилген жандын жыргалынан кууралы көп; жазат, окуйт, анан – сызат. Кайрадан көчүрөт, дагы окуйт, оңдойт, анан көчүрөт, кайрадан сызып, дагы жазат...

* * *

Ишкерлер – жакырчылык менен кедейчиликтин дарыгерлери.

* * *

Илдет чалган алсыз адамдардын өмүрүн сакташ үчүн жан үрөп күрөшкөн дарыгерден, оорукананы эрте-кеч акмалаган Ажал да айбыгат.

* * *

Оорулуулар үчүн дарыгер – Кудай, ал эми мэрбан эже анын колдоочусу болуп туюлуп, үмүт байлашса – аларыңдын көңүл оорутуп, жүрөк сыздаткан оройлугу, кишини түңүлткөн түркөйлүгү ооруга кошул-ташыл болуп ырбатып, о дүйнө сапар тарттырып кетиргени кандай кейиштүү.

* * *

Сабатсыз окуучулар кайдан чыгат? – деген суроого алыстан жооп издөөнүн кереги жок; алар ошол эле мектептердеги «чала сабат мугалимдердин бышпаган, чийки жемиши»

* * *

Чала сабат мугалимдер коом үчүн кооптуу; алар өздөрү жакшы билбеген нерселерди окуучуларына балп эттире айтып ийишип, өлкөгө жалаң «мунжу-маңкурттарды» даярдап чыгарышат.

* * *

Чыныгы дарыгер-врач аркалаган азаптуу да, сыймыктуу да кесибин аздектеген мээримдүү, ары боорукер адам болот.

* * *

Эмгек акысын кызматкер албай туруп, анын макулдугусуз маянасына кимде-ким суук колун салса, кызматкерлердин бала-бакырасынын ырыскысын кыйган болот. Мындайлардын күнөөсү кечиримсиз.

Сабак – бул мугалимдин жүзүн көрсөтүүчү акыл эмгеги; ошондуктан ал оригиналдуу болгону кажет. Ошондо сабак окуучулар үчүн гана эмес, мугалимдин өзү үчүн да пайдалуу, ары кызыктуу болуп калбастан аны жаңы-жаңы ийгиликтерди жаратууга шыктандыраары турулуу иш.

МАМЛЕКЕТЧИЛК

Мыйзам өкмөткө, өкмөт элге буйрук берет.
Демек өкмөт тилдүү мыйзам, а мыйзам –
тилсиз өкмөт, экөө тең элден чыгып,
элди башкарууга тийиш.

ЦИЦЕРОН

Улут деген улуу сөз, улут – элдин сыймыгы, ар-намысы. Улутта ынтымак, биримдик болмоюн ал элдин келечеги болбойт.

Өлкөңө кайдыгерлигин –
Өзүңө кайдыгерлигин.

Жер соорусу – ордолуу Ош,
Өнүксүн өлкөм десең –
Салымыңды кош.

Балдар – биздин келечек,
Камкордукка бөлөйлүк,
Анткорлонбой карызды-
Тезирээк үзүп төлөйлүк.

Майрам болсо белек көп,
Салтанатта желек көп.

Пейилди оңдогон жакшы,
Мыйзамды колдогон жакшы.

Мыйзамды бузуу – наадандык.

Кылмыштын тамырын такташ керек,
Тазалыкты ар дайым сакташ керек.

Бийлик жакшы болсо эл байыйт,
Жаман болсо – жан кейийт.

Кыргыз жери – буталуу,
Данакер сөзү – нускалуу.

Мекенге кызмат кылуу – милдет,
Коркоктук – коркунучтуу илдет.

Бабалардан накыл кептер калган экен,
Ыдыратып ынтымакты кыргыздардын
Жоо болуп бири-бирине
Жоолашканы жалган экен.

Берээни болбой эл болбойт,
Асылы болбой жер болбойт.

Эгемендүүнү эр дейт,
Күнкордукту жер дейт.

Эгемен элдин эркеги эптүү,
Кыздары – септүү.

Эгемендүүлүгүн – эркиндигин.

Эгемен өлкө – эл бактысы.

Эгемен болсоң – токсуң,
Күнкөр болсоң – жоксуң.

Өлкө жылдан-жылга өнүгөт,
Эл – барга-жокко көнүгөт.

Жаштардын камын көргөндөр –
Келечектин айкын жагын сезгендер.

Эгемендүүлүгүн – эркиндигин,
Күнкорлугун – күндүгүн.

Эл үчүн эр жигит күчүн үрөйт,
Элим деп, элин ал алга сүрөйт.

* * *

Бүлүнтүп ырыскыны кыйган жаман,
Мыйзамды сыйлап туу туткан – аман.

* * *

Өлкөнүн жерин сатканың – элин сатканың.

* * *

Эр жигиттин сыйлыгы жүрөгүнүн тушунда –
Ал адамдын адамдыгы ушунда.

* * *

Элине ак кызмат кылуу – эрдин иши,
Айкөлдүн ак эмгегин баалоо – элдин иши.

* * *

Эр-жигиттин элге берер белеги бар,
Кыргызымдын сыймыктанар желеги бар.

* * *

Эрмин деп журт башкарган эрени да адашат,
Адашып, сөз укпаса эренден эли-журту тажашат.

* * *

Өзүнүн идеологиясы болмоюн өлкө өнүкпөйт.
Мындай өлкө көчө таптап басып калган алжаке адам-
ды элестетет.

* * *

Теңир берген жаратылышы ченде жок кооз, кен бай-
лыктары быкпырдай кайнаган күнөстүү өлкөнү барктап-
баалай билбеген элдин арты опурталдуу экенин ачык айт-
каныбыз жөндүү болор.

* * *

«Эл алданат» десе ишенсе болот, бирок «эл сатылат»
дегенге караманча каршымын.

* * *

Басса-турса эңсеп, БИЙЛИККЕ көз арткандар көп. А
бийлик көк тиреген бий-и-ик АСКА. Жетсем деп дегдеген-
дердин буту-колу сынып, ТИЛЕГЕН тилеги ТАШКАПКАН-
ДАРЫН элес албагандары куйкаңды куруштурат.

МЕН УЯЛАМ...

Мен уялам...

Мен эмнеден уялам?

Ар беш жылда бир көрүнүп эл көзүнө
Элим деп эбедейи эзилip...

Арданбай эл аралап, аш-той берип
Уялбаган убадасыз депутаттан арданамын,
абдан катуу уялам...

Мен уялам...

Мен эмнеден уялам?

Кошулуп шайлоонун шайтан оюнуна
Таймашып, жоо жеңген жоокер сымал кан майданда
Жеңишке жетишип,

Колуна депутаттык мандат алып –
Сессияга катышканга чолоосу жок
Депутаттан арданамын, абдан катуу уялам...

* * *

Адилеттик, тартип өкүм сүрбөсө өлкөбүздө,
Андай өлкө өнүкпөйт, кулайт жарга.

* * *

Өлкөсү жакырдын – эли бакыр.

* * *

Улутчул болбой мекенчил болуу – мүшкүл.

* * *

Коррупция – ХХІ кылымдын кара тумоосу. Анын те-
рендеги тамырын кыркмайын коомго коркунуч туудурга-
ны – туудурган.

* * *

Кыргыз жергесинде жашаган кыргыздын жакыр жа-
шоого укугу жок!

* * *

Коомдун оорусу коркунучтуу! Ал коомдун өзүнө гана
эмес, бүткүл элдин тагдырына коркунуч туудурат.

* * *

АДИЛЕТТИКТИ чыдамсыздык менен күтүп, үмүт үзбөй
аны «адилеттик үйүнөн» (соттон) таппай, колундагы этият-

таган идишин түшүп быт-чыты чыккандай уйку бетин көр-
бөй сарсанаага батып, убакыт коротуп келип, көңүлүн чө-
гүп, жашоодон түнүлгөнүндү билген жан барбы?

Юристтер сайдын ташындай көп өлкөдө коррупция
«көз жоосун алгандай гүлдөп» атса, юристтер коррупция-
нын багбандары го деген ойго чарпылбай койбойсуң.

Суу жүрөк укукчулар гана чындыктан коркушуп,
мыйзамды буйтап өтүшөт.

Мамлекеттик кызматта иштегендер текеберлик менен
кээде чыгармачыл инсандарга кайдыгер карашып, алар-
ды кенебей, бучкагына теңебей калган учурлары аз эмес.
Эгер алар эс токтотуп терең ойлонгондо өздөрүнүн кетир-
ген кемчиликтерин түшүнүшүп, мамилесин кескин
өзгөртүшмөк.

Аралаш (Президенттик, Парламенттик, Элдик курул-
тай) бийликтин артыкчылыгы – кара кылды как жарган
калыстыгыңда.

Оппозиция – бул өлкөнү башкарууда бийликтин сез-
мек түгүл көрбөгөн, көрмөк түгүл оюна да келбеген кем-
чил жактарын сезип-туюп, элдин келечегин көрө билген,
өзүнүн туруктуу көз карашына эгедер интеллектуалдуу
инсандар тобу.

Укук коргоочулар – адилет, чындыкты колдоочулар.

Бийиктардын бийигы эсептелген Мыйзамды укукчу-
лар коргомок түгүл тебелеп-тепсеп, баркын кетирсе, ан-
дайларды Кудай кечирбейт.

Бийык мыйзамды бузган укук коргоочу өз үйүн өзү
өрттөгөн тентекке окшойт.

Юристтер өздөрүн «тарбиячы» деген ыйык, ары жооп-
туу милдетин унутпаганы утук.

«Элимдин укугун коргойм» – деп ак дилинен ант ичип,
акырындап айнып, кылмыш тобуна кошулуп, элинин уку-
гун коргомок түгүл, аны кордогондордун жасаган кыл-
мышын абийир соту кечирбейт.

Чындыкты чыркыратышып, адилетсиздик кылгандар-
дын басымдуусу – укук коргоочулар.

Азыркы жашоо-тирилигибиздин деңгээли – элдин
акыл-эсинин жыйындысы.

Аруу тилек менен наабай камыр жууруп, нан бышы-
рат. Анын максаты: «Нанымды элим жыргап жеп, курса-
гы ток болсун, кайгы-капасы жок болсун».

Тигүүчүнүн ой-максаты да бийик: «Мен тиккен ки-
йимдеримди элим кийип, кыштын чилдесинде суукка ча-
лынбай жылуу-жумшак жүрсүн».

Куруучу: «Кооз үйлөр көп болсо, айылымдын ажары
ачылып, элим кенен, жарык үйлөрдө куунап-жыргап жа-
шаса» – деп тилейт.

Дарыгер-фармацевттер шыпаа болчу дары чөптөрдөн
оорулууларга ичирип, илдет айдоонун аракетинде.

Ал эми аскердик заводдо кооз, адамды атканга ыңгай-
луу тапанча-автоматтар менен ок-дарыларды, ар түрдүү
жардыргыч заттарды даярдап жаткан көркоолордун макса-
ты – жазыксыз элдин канын төгүп, ымыркай наристелер-
ты – өмүрүнө забын болуучу куралдарды жаратуубу? Алар
дин өмүрүнө забын болуучу куралдарды жаратуубу? Алар
эмне жасап жаткандарын өздөрү ойлошту бекен? Алар-
дын мындай жосунсуз жоруктарын Кудай кечирер бекен?
Наабайчынын даамдуу нанын жеп, тигүүчүнүн жылуу-
жумшак кийимин кийип, куруучу-усталардын жарык,
жылуу үйлөрүндө жашап, илдет чалып, сыркоологондо
дарыгерлердин колунан шыпаа таап, элине жасаган

«жакшылыгы» ушулбу көркоолордун?! Акыл калчап ойлоп, дүйнө жүзүндөгү кесиптештерине кайрылса кантет-
ья?

Балдар адабиятына камкордук – балдарга көрүлгөн камкордуктун КҮЗГҮСҮ.

Бийликтегилерди: «Сен улуусун, сага тең келер ким бар» деп жерге-сууга тийгизбей мактай берсең: «Калк айтса, калп айтпайт, чын эле ошондой экемин» деп көбө баштайт.

Бабалардын каада-салттары – кыргыздарды кыргыз кылып турган негизги ыйык курал.

Дүйнөлүк цивилизациянын трагедиясы – адамзаттын жашоо тириликтеринде кесирлүү кесепеттер менен күрөшүүдөгү алсыздыгы.

«Жалпыбыздын үйүбүздү» жалпыбыз бекемдеп, урпактар үчүн урабай тургандай түбөлүктүү болуусуна кам көрүүбүз кажет.

Жан үрөп иштебей жан багып жаткандар коомдун колкосундага мите-курт.

Илим жана искусство ишмерлери, акын-жазуучулар адамзат алдында кечиримсиз кемчилигин моюндарына алуулары кажет; алар чыгармачылык илхам менен канчалык эргип чымыркана иштешпесин, өздөрүнүн күйөрмандарына жараткан чыгармаларынын сан жагынан да, сапат жагынан да сигарет тартып, анын «кайалангыс ырахатына» баткан чегүүчүлөрдүн алдында суу кечпей калгандыгында.

Кен – Кудайдын сүйгөн элине гана чанда берилчү бе-
леги. Арийне, ал ошол бактылуу элдин гана жыргалчы-
лыгына кызмат кылуусу кажет.

Ким «Демократия», «Цивилизация» сөздөрүнүн маани-маңызын жеткиликтүү түшүнө албаса, эне-атасы эмес, эли менен кошо өзү да олуттуу зыян тартып каларын ойлогону оң.

Катуу корккондо улуулар да сатылышат.

Кара тумандай каптап келе жаткан ааламдашуу – адамзаттын УЛУТ турмушун манкуртка айландырып баратат. Ошонун ойрону болуп, ыйман-асыретти талкалап жатканына чыдоого мүмкүн эмес.

Канткен менен жамандыкты өз колу менен жасагандар жазасыз калбоосун ойлогону оң.

Көрөгөчтүк касиет болсо журт башыда,
Өлкөсү өнүп-өсүп гүлдөй берет.

Кыргыздарды кыргыз кылуу-бабалардын каада-салтын сактаган нарктуу кыргыздардын гана колунан келет.

Мамлекеттик чек ара маселеси – ыйыктардын ыйыгы. Ошондуктан аны урпактардан уялбагандай деңгээлде оң чечкенге не жетсин.

Мамлекет башчысы өлкөнүн байлыгын чачып-тоносо, өз үйүн өзү тоногон аракечке окшойт. Кудайдын ыйык китебин бетине кармап ант ичип, айкөл Манастын атын атап: «Колдой көр, Кудай» – деп сыйынып кудундап, анан элине чыккынчылык кылса, андайды Мекени кечирбейт, Манас атанын арбагы урат.

Тыңсынып, өзүнөн башкаларды теңсинбей маңыроо-
манкурт сезип, жырткычтын кейпин кийип кылмыш жа-

сап качып жүргөнүң – түркөй-кейбирлигиң. Ошол сен маңыроо-маңкурт эсептегендер коёнчо ойт берип, сенин жашынып жүргөн жериңди тактап колуңа кишен (наручник) салып таап келип жатпайбы.

Мамлекет – эл менен кошо сен да орун-очок алып отурган чоң кеме. Кемең болжогон жерге эсен-соо жетишин каалап, Теңирден тилегениң – мамлекет башчысына оомат каалаганың. Бейбаштанып капитан менен рулевойго асылып, кемени айдаганга бут тосуп бүйүрүн кызытсаң – кандай кырсыкка кабыларыңды элестетип бак. Өлкө башчысы менен бир максатты көздөп, ага колкабыш кылсаң – өлкөң кубаттуу, өзүң бала-бакыраң менен тынч, бардар жашоонду ойлой жүргөнүң оң.

Журт башчынын жер сатканы – жерине кошуп элин, өз өлкөсүн сатканы.

Жакшылыктын кең кулач жайып өнүгүп-өсүүсүнө кең мейкиндик керек, себеби анын душманы көп. Учурда жакымсыз жоруктардын көбөйгөнү ошондон.

Өлкөдө элди акча тескеп калганда адам укугу тебеленип-тепселип, укукчулардын астейдил аракети шоона эшпейт.

Өлкө башчысы – Кудайдын көлөкөсү; ага шек келтиргендик – Кудайды сыйлабагандык.

Өлкөнү акыл менен башкарат; мамлекет башкарууга акылдын чабалдык кылышы – элдин бөлүнүп-жарылып, ынтымак-ырк кетип, согуштун чыгуусуна себепчи болот.

Өндүрүштү өнүктүрүү – өлкөнү өнүктүрүү.

Өлкөнүн башына түшкөн оор кайгы-капасын өзүнүн башына түшкөн жекече кайгы-муну деп эсептебеген жазуучуну жазуучу деп айтыш мындай турсун, өлкөнүн катардагы жараны деп атоого да тил күрмөлбөйт.

Өлкөнүн ишин акылдашпай чечүү – коркунучтуу.

Өлкөнүн күчтүүлүгү элинин саны менен эмес, анын билимдүүлүгү, аң-сезимдүүлүгү менен өлчөнөт.

Өлкөнүн келечек тагдыры – мамлекеттин Конституциясы. Ал мамлекеттик тилде жазылып «кыргыз жыттанбаса» – толук кандуу Конституция боло албайт.

Боордош түрк эли башка түрк тилдүү элдерди колунан жетелеп ЖАКШЫЛЫККА алып баруучу улуу агасы.

Өлкө башчысынын көңүлүнө адилеттүүлүк менен абийирдүүлүк уяласа – эл башына бак конот.

Согуш – бул дүйнөлүк жамааттын үрөйүн учурган эң коркунучтуу алаамат. Ал – элдердин кургабаган көз жашы, азап-тозогу, кара тумандай каптаган кайгы-муну, пендезатты алсыраткан пенденин өзү ойлоп тапкан шумдугу. Согуш – акыйкатсыз, кайырсыз. Кудайдын жаратман жол-жосунун кордогон түбүнөн арам нерсе. Аны эч болтурбай коюунун айла-амалын адамзат алигиче таба элек көйгөй бойдон калууда.

Теңирим элине ак кызмат өтөсүн деп, аруу тилек менен сага ченемсиз акыл-эс, шык-жөндөм берсе, сен аныңды элдин кызыкчылыгына карама-каршы коюп жүргүзгөн кесирлүү иштерин кечиримсиз.

Бийликке келип ант берип, өлкөнүн байлыгына көз артып, тымызын ага суук колун салган өлкө башчысы – «Эл душманы» атыгып, элин козгойт.

Террорист-экстремисттердин жүзү да, дини да, меке-ни да жок, а түгүл, Кудайды тааныбаган, сандырак са-калчандар. Сакалын сыйлап, сөзүн уксаң – андай сакал эчкилерде дале бар-го?...

Өзбек менен кыргыз, казак менен дунган, татар менен түрктөр... калдайган байтүп терек. Анын өзөк-тамыры – МУСУЛМАНЧЫЛЫК.

Элге массалык кыргын келтирүүчү коркунучтуу ку-ралды башкарган башкы командирде энеден өткөн МЭЭ-РИМДҮҮЛҮК менен сагызгандан сак КЫРААКЫЛЫК, ЧЫДАМКАЙЛЫК менен бүркүттөй АЛГЫРЛЫК, арстан-дай АЙБАТТУУЛҮК менен ТУРУКТУУЛҮК, КАТААЛ-ДЫК мүнөздөр ширелишкен болуусу керек.

Элге рух багыштаган калемгерлер коомдогу эбегейсиз зор күч. Касиеттүү ошол ыйык адамдардын кара кылды как жарган калыстыктан тайыганы – айныганы. Аны эл эмес, Кудай да кечирбейт.

Элин дүрбөтүп, өлкөнүн тынчын кетирип, уялбай-эт-пей тили менен дили, ал тургай дини да чоочун бөтөн эл, бөтөн жерде өзүнүн жанынын жыргалын көздөп жашап аткандарды кандай атуул экендигин айтпай-ак коёлучу.

«Элим менен, эл үчүн» – деп ураан чакырып, элинин кашыктап жыйнаган байлыгын чакалап чачып, талатып-тонотуп, ырысын кыйып жакырлантып алып кедейчилик-ти кыскартуу максатын көздөп, элине жетик жетекчи көрүнүп, алга сүрөп, тил эмизип качып кетсе – андай ажо элинин, жеринин түбөлүктүү каргышына калат. Андай-ды касиеттүү Ала-Тоосу кечирбейт!

МЕКЕН

*Мекенимдин быкшып чыккан түтүнү
бал жыттанат.*

А.С.ГРИБОЕДОВ

МЕКЕН ДЕП, КЫРГЫЗ ДЕП ЖҮРӨК КАКПАСА ...

МЕКЕН – бул сенин ЭНЕ-АТАҢ, эчендеген кылымдарды арыткан КЫРГЫЗЫҢ, үй-бүлөң.

МЕКЕН – бул сенин ЭНЕ-ТИЛИҢ, анан калса – киндик каның тамган, кайгы-капа эмне экенин билбеген бактылуу балалыгың өткөн сенин ЖЕРИҢ – МИСИРИҢ.

МЕКЕН – бул сенин КЫРГЫЗ деген уюткулуу улутуң, тууган-туушкандарың, жоро-жолдошторуң, аска-чокулары көк мелжиген Ала-Тоолоруң менен кооздугу көз арызткан жаратылышка бай, абасы дене-бойду балкыткан мал киндиктүү жергең.

Мусапыр кейпин кийип, жер которуп, бөтөн эл, бөтөн жерди байырлап жүрсөң, өз элинди Ата Мекениңди саамтып-сагынткан айыл-кыштагың. Булардын бардыгы – сенин ЫЙЫК Ата Журтуң. Мындан өткөн ыйык жок, замандаш! Тагыраак айтканда МЕКЕН эненин дал өзүндөй КЫМБАТ экенин эсте. Анткени МЕКЕН дегениң энелердин да МЕКЕНИ, жөлөнүп таянар бийиги. Акыл калчап ойлоп көрсөң, АТА МЕКЕН, АТА ЖУРТ деп калганы да ошондон улам.

Ким сыймыктануу менен өзүн КЫРГЫЗМЫН, КЫРГЫЗСТАНДЫКМЫН десе – ал күнөстүү өлкөбүздүн карыш жерин ыйык сезип, бейиш жыттанган кереметтүү кыргыз жергесин эне-атасын сыйлагандай кадырлап-кастарлайт. Адам баласынын дене-боюн балкыткан МЕКЕНДИН жанга жагымдуу мүрөк суусу менен көңүл сергитип, өмүргө өмүр жасаткан ТАЗА АБАСЫ булганышына жол бербейт.

МАНАС бабабыз байырлаган Ата Мекенибиздин КЕЛЕЧЕГИН ойлогон, анын тагдырына кайдыгер эмес ар бир жаран КЫРГЫЗДЫН каада-салтынын эң бир асыл улуулугун ЭНЕ-АТАСЫН кастарлагандай кадырлап-кастарлайт.

МЕКЕН үчүн, анын берешен-март, жөнтөк, КЫРГЫЗ эли үчүн эмне жумуш жасадым, анын өнүгүп-өсүүсү үчүн, бак-таалайлуу жашоосу үчүн эмне кылышым керек деген соболду ар ким өзүнө өзү узатып, оң жооп табуусу КЫРГЫЗ жергесин мекендеген ар бир жарандан олуттуу талап кылуусу кажет. Мына ошондо гана ата-бабаларыбыз байырлап келген АТА МЕКЕНИБИЗДИН ажары ачылып, кулпуруп турмак. Аттиң-ай десең!

Кыдыр колдогон кең МЕКЕНИБИЗ кен байлыктарга бай өлкө. ТЕҢИРИМ кыргыздардын пейилин башындагы КАЛПАГЫНДАЙ ак, айкөл, каада-салтын аздектеп-аспиеттеп муундан-муунга өз жанындай сактап келген жөнтөк, берешен-жоомарт эл кылып жараткан. Сыйлуу коногу келсе, аны эне-атасынан кем көрбөй урмат-сый көрсөткөнүнөн улам аларды ЫРЫС-КЕШИККЕ карк кылып, БОЛОСУН бийиктетип койгону да айныгыс чындык.

Күнөстүү КЫРГЫЗ жергесин түпкү кыргыз эли менен катар тээ алмустактан бери карай байырлап келген түрдүү улуттардын өкүлдөрү коюн-колтук алышып жашап келе жаткандыктарын айтпаса КАЛЫСТЫК болбос.

ЖЕР-ЭНЕБИЗ, анын кайталангыс кооз жаратылышы өзүнүн ченемсиз байлыктарын ЫЙЫК жергебизди мекендеген ар бир жаранга (улуту менен карманган динине, расасына, каада-салттарына карабай) МАРТТЫК менен тартуулап келгенин кантип танууга болсун?!

Күнөстүү өлкөбүздүн даам-тузун татып туруп өлкөнүн, анын ТҮПКҮ элинин абийирине шек келтирүү барып турган наадандык экендигин көп улуттуу өлкөбүздүн ар бир атуулу эстегени эп.

ТЭЭ алмустактан бери карай биздин Бакай аталардай байманалуу карыларыбыз кадырлап-кастарлап келишкен ыйык ЫНТЫМАК-ЫРАШКЕРЛИКТИ өлкөбүздүн ЖЕЛЕГИНДЕЙ желбиретип жанаша жашап, Кыргыз жыттанган, анын кең пейили менен каада-салты жыттанган, учуган, анын көз шаасы жетпеген кең МЕКЕНИБИЗ – Кыргызстандын арчасы менен жаңгагы, кокту-колоту менен бийик аска-зоолору Адам өмүрүнө-өмүр кошкон жанга жагымдуу мүрөк суусу менен КЕЛЕЧЕГИНЕ үмүт байлаткан сансыз кен байлыктары жалпы КЫРГЫЗСТАНДЫКТАРГА таандык экендиктерин унутпаганыбыз утук.

Ободо сыбызгыган кыргыздын арген үндүү мунайым,
ары мукам ыр-күүлөрүн жалпыбыз коштоп, МЕКЕНИБИЗ-
ДИ ак дилден сүйүү менен анын ЗОБОЛОСУН бийиктети-
шибиз кажет, айланайын МЕКЕНДЕШТЕРИМ!

Эгерим кимде ким жогоруда сыпатталган ЫЙЫК МЕ-
КЕНИБИЗГЕ шек келтирсе, санына санак жеткис кылым-
дарды карыткан КЫРГЫЗДЫН тузу урат! Андайды кара
кылды как жарган калыс КЫРГЫЗ ЭЛИ кечирбейт!

* * *

Адилеттүү, чынчыл журт башчыны эли коргоп да,
колдоп да алары шексиз.

* * *

Башка элдин тилин, маданияты менен адабиятын кан-
чалык сүйсөң да өз тилиң алтынга алмашкыс экендигин
унутпаганың утук.

* * *

Билеги күчтүүлөрдүн акылы да билегиндей күчтүү бол-
гондо өлкөбүз жакырчылыкты эчак багынтып, өнүгүүнүн
өр жолуна чыкмак.

* * *

Бийликке чыныгы БИЛИМДҮҮЛӨР келсе – элдин
БАКТЫСЫ.

* * *

Жер-Эне да энелерге окшош; март, берешен, анан ке-
чиримдүү. Аны аздектеп асырасаң, тойдура азыктандыр-
саң, мээнетиндин акыбети беш эселеп кайтарына кепил-
дигим бар.

* * *

Журт башчынын сүрүнөн, сезимталдыгы менен көрө-
гөчтүгүнөн толкуган элдин ызы-чуусу тып басылат.

* * *

Жандай көргөн март, берешен элимди,
Жатка бербейм бир да карыш жеримди.

* * *

Жоокерде темирдей эрк менен мамыктай жумшак мээ-
рим ширелишкенде, армия элдин чыныгы ишенимдүү кор-
гоочусу болуп каларына күмөн саноого болбойт.

* * *

Колуна калем кармаган адабият майданынын жоокер-
лери – Ата Мекендин чыныгы патриот – жарандары. За-
рыл болгондо алар буйдалбай калемин куралга алмашты-
рып, өздөрү ыйык деп эсептеген Ата Журтту алтын топу-
рагын коргоо үчүн токтоосуз согуш майданына аттанышат.

* * *

Кут даарыган кыргыз жергеси бейиштин төрү сымал
дүйнөдө сейрек кездешүүчү КЕРЕМЕТ дүйнө.

* * *

Күлтүгү жок каада-салтка карабайт,
Ата-Журтка бел болгонго жарабайт.

* * *

Керсейген көркоолордун МЕКЕНИНЕ күйүмдүүлүгү
быкшыган оттой.

* * *

Мекен-бул сенин эне-атаң, эне тилиң, көөнөрбөс тары-
хы бар кыргызың.

* * *

Мекенге коркунуч туулса – эр жигит жоонун жолун
тосот.

* * *

Өлкөдө ыйкы-тыйкылык өкүм сүрүп, БИРИМДИК бол-
босо – ашказан рагы ички органдарды өнүгүп-өсүүсүнө
бөгөт болгондой эле, өлкөдө өнүгүү болбойт.

* * *

Мекен, эл, жер чынжырга окшош; анын бирин экин-
чисинен бөлүп кароого мүмкүн эмес.

* * *

Мекеним деп күйгөнүң – элим деп күйгөнүң, жерим деп күйгөнүң, Ата Журтум деп күйгөнүң.

* * *

Мыктылардын мыктысы чыгаан мугалимдер. Алар өлкөнүн алтын фондусу.

* * *

Өз өлкөсүнүн элине, Мекенине кызматы сиңген адам гана эли менен Мекенинин муктаждыктарын жакшы түшүнөт.

* * *

Өзүңдүн ден соолугуңду чыңдаганың – өз Мекениңди ойлоп, аны коргоо үчүн байлыгына байлык кошконуң.

* * *

Өлкөдө өндүрүш өнүкпөй, керектөөчүлүк ролду гана аткарган мамлекетте илим да, маданият да өнүкпөйт.

* * *

Өлкө башчысынын мүнөзү шайыр, кабагы чайыттай ачык, сылык-сыпаа, ары кечиримдүү болсо – андай журт башчыда кек болбойт.

* * *

Спортту жанындай сүйгөн спортчулар – Ата Журттун ишенимдүү коргоочулары.

* * *

Мекен – бул сенин эне-атаң, эне тилиң, көөнөрбөс тарыхы бар кыргызың.

* * *

Улуттук адабият – бул улут, анын тили жана маданияты. Адабият болмоюн маданият да, тил да жок.

* * *

Чыныгы эрдик жасалганда аны жасаган жоокер муну менин ордумда болсо, ар кандай жоокер жасамак деп таң калат.

* * *

Уруучулуктун уусу жылан уусунан бетер.

* * *

Мекениңе күйгөнүң –
Элинди өтө сүйгөнүң.

* * *

Баатыр – алкыш алат.
Коркок каргыш алат.

* * *

Ач калса ит самын жейт,
Эр – эл камын жейт.

* * *

Эр азамат – эл камын жейт,
Наадан өз камын жейт.

* * *

Элдин акысын арампөштөр жеп көрүшөт,
Жегенди мансапкорлор эп көрүшөт.

* * *

Ордолуу Ош – Бейиш,
Оштон кетүү – кейиш.

* * *

Убадага бек туруу –
Эркектин иши,
Табышка кулак төшөө –
Сергектин иши.

* * *

Элди бүт жыйнагыла,
Элим деген ойронду*
Чай берип сыйлагыла.

* * *

Күлтүксүз жоокер жоодон качат,
Туткундалып, сырын ачат.

* * *

Күйүп – жанып, Мекеним деп
Конуп-көчүп жүрөсүң.
Мекенимдин тал – чыбыгын
Алдырбайм душманга деп
Сынагансып ууртуңан күлөсүң.

* * *

Күзөттө туруп –
Уйку бетин көрбөгөнүң –
Мекениндин бир тал чөбүн
Душманга ыраа көрбөгөнүң.

* * *

Эр жигит элин ойлойт,
Ар ким ооруган жерин ойлойт.

* * *

Элим деген эрдин пейили кең болот,
Теңиримдин элчиси менен тең болот.

* * *

Элин сүйгөн – эл аралайт,
Наадан – эл жүрөгүн жаралайт.

* * *

Кыргыз туруп биз неге бөлүнөбүз,
Бөлүнсөк – биз качан өнүгөбүз.

* * *

Жалаакор анткорлонуп сөздөн танат,
Эр жигит элин сүйүп күйүп жанат.

* * *

Эгемен өлкөдө БУРУЛУШ болот,
Аскасы көк тиреген КУРУЛУШ болот.

* * *

Ата-Журт чеги ыраак болот,
Мекенин сүйгөн кыраакы болот.

* * *

Эр жигит элин баштайт,
Коркок баштабайт – таштайт.

* * *

Өнүгө бер, өсө бер, эгемен элим кыргызым,
Нурун чачып жадырап жанып турсун жылдызың.

* * *

Ала-Тоосун мекендеп жашайт кыргыз,
Кубангандай асманда жайнайт жылдыз.

* * *

Жоону жеңген жоокер
Душманды бириндетпейт,
Дасыккан дарыгер жаратты ириндетпейт.

* * *

Ден соолукту чында, бекемдегин,
Бассаң-турсаң «аздектейм, МЕКЕН!» дегин.

* * *

Карааныңан кагылайын, Мекеним,
Сезбептирмин чөбүң кымбат экенин.

* * *

Кыргыздын сыйынар-сыймыгы – Алай менен,
Челектин тешигин бүтөө – калай менен.

* * *

Кыргыздын бал кымызы жайда болот,
Ичкен соң баалуу ой пайда болот.

* * *

Мамлекеттин каны да, жаны да МЫЙЗАМ.

* * *

Мекенин, элин жериген эр – эр эмес.

* * *

Душмандын жакшысы болбойт.

* * *

Элдин чуусу – жоонун туусу кооптуу.

* * *

Мекеним менен АМАНМЫН,
Башка өлкөдө – ЖАМАНМЫН.

* * *

Түштүк-түндүк деп
Бөлүнгөндү койсок экен,
Ынтымакты ыдыратпай
Кечендетпей кемчиликти жойсок экен...

* * *

Убаданда турбасаң – эсиң чыгат,
Элдин каарына калсаң – песиң чыгат.

* * *

Чыгаан уулун эл тандайт,
Үмүт байлап, аны жандайт.

* * *

Ынтымактуу биз байыркы элбиз,
Көп улуттуу Ата-Журтка белбиз.

* * *

Улуттар – Теңиримдин тилдик жагынан бөлөк-бөтөн
бирок пенделик жагынан санаалаш момундары. Кыргыз-
бы же кытайбы, ингушпу же индуспу, өзбекпи же тажик-
пи, уйгурбу же нойгутпу, араппы же аварбы... баары тең
– Адам. Кудай аларды жаратканда акыл-эс менен кошо
ынтымак-ырашкерлигин да аянбаган. Ошол улуттар ара-
лык таберик ынтымакты доо кетирбей кадырлап-кастар-
лап сактап калуу – ар улуттун ыйык милдети.

ДЕЖ СОЛУК

*Мен билген жалгыз гана сулуулук –
бул ден соолук.*

ГЕЙНЕ

* * *

Дайыма бол ден соолукта,
Керсейип эч оолукпа.

* * *

Бөбөгүндүн көңүлү куунак,
Сак болсун.
Пейили кенен,
Анан дайым ак болсун.

* * *

Баа жеткис байлык – ден соолук
Тагдыры өз колунда.
Аздектей бил жарындай
Үч эм берет чоң соолук.

* * *

Ден соолугуң – байлыгың,
Тирилигиң айлыгың.

* * *

Жакшы адам –
Оорулууну сөзү менен дабалайт,
Акмак дабалабайт –
Табалайт.

* * *

Кимдин ден соолугу чың болсо –
Ал өзүнө тың болот.

* * *

Күн кургакчыл келсе,
Мал чөпкө тойбойт.
Эки оору бир келсе,
Ажал албай койбойт.

* * *

Дене боюн чындаган карыбайт,
Ыкшоолонгон жарыбайт.

* * *

Карыганың – чындап эми арыганың.

* * *

Жүрөктүн бирдей какканы-ай,
Уул-кыздарыңа мунун майдай жакканы-ай!

* * *

Кесел дүйнөңдү тарытат,
Ташпиш жашты да карытат.

* * *

Машыксаң спорт менен
Дене-боюң чың болот,
Дене-бою соо адам –
Өзүнө абдан тың болот.

* * *

Ооматты колдон чыгарган оңбойт,
Дени соо – суукка тоңбойт.

* * *

Спорт менен достошкон –
Карыбайт.
Бөтөлкөгө жанашкан –
Жарыбайт.

* * *

Спортчу жөө жүргөндөн арыбайт,
Конок киргенден үйдүн ичи тарыбайт.

* * *

Спортту ойлогонун –
Оорууга жол койбогонуң.

* * *

Спортту сүйгөнүң –
Ден соолугуңа күйгөнүң.

Спортту сүйбөгөнүң –
Ден соолугуна күйбөгөнүң.

Спорт менен машыкса болот,
Жаштар, машыгууга ашыкса болот.

Таштын баары сайда болот,
Чуркаганың – өзүңө пайда болот.

Токой-черде карышкыр, аюу болот,
Ден соолугуң чың болсо, баюу болот.

Шугулдансаң спорт менен
Сырдаш болуп,
Ишене бер,
Денең сенин москоол болот.
Ченебей ичип-жеп
Семиз болсоң,
Чийки этиң –
Ден соолукка тоскоол болот.

Чулу, чыйрак баладан алп чыгат,
Беймаани сөздөн калп чыгат.

Оорунун жакшысы жок.

Байысам деп ден соолугун ойлобогондун
Байыган соң ойлогону – ден соолук.

Эч качан убактысын ал спорттон аянбаган,
Картайса да эмдигиче ал таяк таянбаган.

Ден соолугун ойлогон короо-жайын тазалайт,
Ойлобогон жандими өзүн-өзү жазалайт.

Ден соолуктан өткөн эч кандай сулуулук да, бакыт да,
байлык да болбойт. Болуусу мүмкүн да эмес.

Кеселдин жукканы, чердин букканы жаман.

Оорунун түрү, жырткычтын сүрү жаман.

Ден соолугуң чың болсо – байлык качып кутулбайт.

Отуз жыл онтоп жашаганча, он жыл ойноп жаша.

Ичинин карасы, ашказандын жарасы жаман.

Ден соолугу чың болсо, ал адам дүйнөдөгү эң бай, бак-
тылуу адам.

Ажал алдында баары: Падышаң менен кино жылдыз-
дарың да, чыгаан спортчуларың менен сулуу периштеле-
риң да – алсыз.

Ар кимдин жаны өзүнө ширин, аны эч ким, эч качан
кыйнагысы келбейт.

Адамдын жашоо тирилиги канчалык машакаттуу бол-
босун, кумдуу чөл сууга тойбогондой эле, адам да жашоо
кумарына тойдум дебейт.

Азыткыдай болгон рак оорусунан оолак болууну каа-
ласаң – эртерээк эсиңе кел; тамак-ашты ысык жеп-ичкен-
ден сактан.

* * *

Акылман-кеменгерлер дале жаңылышат, талашат-тартышат ... ичер суусу, көрөр күнү түгөнгөндө бардык адамдардай эле о дүйнө сапар тартышат.

* * *

Адамга аз-аздап ажал бүркүүчү сигаретти шөкөттөп-кооздоп чыгарып, күнөөгө батканча, ишкер ошол каржатын китепке жумшаганда, руханий жардылыгынан арылып, соопко калмак.

* * *

Адамдын алтынга алмашкыс үч досу бар; ДЕН СООЛУК, ЖАШТЫК, БАЙЛЫК. Убагында досторуңду кадырлап-кастарлап аябасаң, үчөө тең сени бир эле учурда сызга отургузуп таштап кетет. Эсинди жыйып үчөөн тең баалап-барктай алсаң, мезгил келгенде сени жаны кыйбай жатып жаштыгың менен байлыгыңды алып кетет. Эрктүү, айтканыңдан кайтпаган көк жал болсоң – өмүрүң өткөнчө спорт менен такай шугулдансаң – ДЕН СООЛУГУҢДУ кармап калышыңа кепилдигим бар.

* * *

Ден соолугуң начарласа, көңүлүң чөгүп, сарсаанага батпа; сенин курулай кайгы-капаң оорууга кошул-ташыл болуп, ден соолукка олуттуу зыян келтирип алышың анык.

* * *

Дене тарбиясы – адамдагы органдардын дат басып иштен чыгуусуна жол бербеген көнүгүүлөрдүн жыйындысы.

* * *

Дүйнөдө эң эле бактылуу, эң бай, эң сулуу, алп адам ким деп менден сураса, ден соолугу чың адамдын атын буйдалбай шыр эле атамакмын.

* * *

Дарактан дарт айыгат; жашагың келсе дарак эк.

* * *

ДЕН СООЛУКТУ этияттап, кадырлап-кастарлагыла, бай болгурлар. Бир жоголсо, аны кайра калыбына кел-

тирүү-тозоктун тозогу экендигин унутпасаңар экен, ылайым. ДЕН СООЛУК болбосо, ӨМҮРдү бир канаты кайрылган куштай элестете бериңиз. Жашоо көңүлсүз, супсак. Көңүлүңүз чөгүп, ар кандай азыткыдай жагымсыз жаман ойлор улам келе берет... акыр аягында шум ажал Сизди да кыйгап өтпөсүнө көзүңүз жетип, жашоодон түңүлүп, үмүтүңүз үзүлө жаздап чочулай бересиз... ДЕН СООЛУК болмоюн ӨМҮРдүн зарылдыгы канчалык? ӨМҮР – бул ЖАШОО, күндөлүк көр тирилигибиз.

* * *

Жаштар улам кийимдин жаңы түрүнө ыкташып, бое-нуп-түзөнүп, өздөрүн сулуу-сымбаттуу да, мунайым-маданияттуу да, акыл-эстүү да көрсөткүлөрү келишет. Кыштын кызыл чилдесинде алар жылаңбаштанып жүргөндөн да кайра тартпаган көкжал. Аларга негизги байлык ДЕН СООЛУК абадай зарылдыгын унутпаганы утук. Түкүрүк жерге түшпөгөн ызгаардуу суукта алар өздөрүн «жасал-ма» маданияттуу кылып көрсөткөндөрү менен СУУКТУН иши канчалык? Минткенде аларга суук тийип, оорунун оңдурбас торуна салып бергенин «маданияттуу» берендер капарына да алышпайт. Учурда алардын жашы он сегиз болсо 25–30 га, Жараткан ТЕҢИРИМ өмүр берсе 60–70, а түгүл, 80–90го чыгаарын ойлоп жүргөнү оң.

* * *

Жеп-ичип, бала-бакыралуу болуу, анан мезгил жетип ажал алкымдап алганда, о дүйнө сапар тартууну ит-куштар дале жасап атышат, бирок адам пендеси үчүн артында эли эстей жүргөндөй жакшы нерсе калтыруусу ыйык вазийпа экендигин эстеп жүрүү парз.

* * *

Жакшылык – жакшы адамдарга окшош; жөнөкөй, карапайым, анан-кечиримдүү. Ал опурулуп-жапырылган ЖАМАНДЫККА теңелип-тирешкиси келбейт. Ушундай асыл сапаттары менен ЖАКШЫЛЫК ЖАМАНДЫКТЫ жеңет, кээде ийилет, бирок багынбайт.

* * *

Жакшылык менен жамандык эриш-аркак жүргөндөй эле ажал менен өмүр да бирин-бири көлөкөдөй ээрчип жүрөт.

* * *

Курорт – бул оорудан жапа чеккендер мында Теңирдин түркүн касиеттүү кереметтери менен өздөрүнүн ден соолуктарын калыбына келтирүүчү Кудайдын КУТТУУ ҮЙҮ.

* * *

Күн жерге жылуулук ыроолош үчүн жаралгандай эле адам да турмушта өтөлгөлүү өмүр сүрүш үчүн жаралат. Анын өлчөп-ченелген өмүрүн бөөдө кыйып, жашоо жыргалынан куржалак калтырууга эч кимге укук берилген эмес.

* * *

Картаюудан адамдар жаа бою качышат, а бирок карылык аларды кубалап убара тартпай эле багындырып алганын качкандар барк албай да калышат.

* * *

Мен билген бир гана көөнөрбөс байлык бар; ал – ден соолук.

* * *

Оорулуунун абалын сурап, өзүнүн жүрөгүнүн тереинде катылуу сөздөрүн чын ыкластан айтып, көңүлүн көтөрүп турса, оорулуу бат айыгат.

* * *

Өмүр – адамга бир гана жолу берилүүчү баа жеткис байлык. Анын ар бир мүнөтүн картайганда кейибегендей акыл-эстүүлүк менен өтөлгөлүү жашап өткөр.

* * *

Өмүр соолбой агып жаткан сууга окшош; өмүр өчпөй суу сымал токтоосуз агып турушу үчүн суу ага азык берип турат.

* * *

Өздүк гигиенаны так сактап, ар дайым өзүңө тын, пакиза-таза болсоң, алдыңа жин-шайтан да жолобойт.

* * *

Өмүр адамга жашоо үчүн гана берилет; өз өмүрүнө өзү коркунуч туудуруп, кыянатчылык кылгандар – наадандар. Ал эми жашоо үчүн өмүрүн сайып коюп тынымсыз күрөшүп, аны аздектеп аспиеттегендер акылмандар экендигин эстей жүргөнүбүз эп.

Таарынып же ачууга алдырып, ага кыянаттык кылып эрте кыюу, бейажал каза болуу – жараткан Кудай алдында кечиримсиз чоң КҮНӨӨ экендигин эстей жүргөнүбүз эп. ӨМҮР менен ДЕН СООЛУКту бирин экинчисинен ажыратып кароого деги эле мүмкүн эместигин да акыл калчап, алдын-ала сезип-туюп турган чыгарсыз, азиз окурманым.

Адам баласынын шыбагасына бир гана жолу берилчү өмүрдү ким кандай жашайт өз эрки.

Ошентсе да бу жарыкка үмүт менен жашоо үчүн келген соң, ар бир адам баласы өзүнүн шыбагасына берилген, мейли, узунбу, кыскабы, өмүр отун өчүрбөй, а түгүл өзү үчүн да, эли, коому үчүн да пайдалуу өткөрүп, артын да көөнөрбөс эмгек калтырса, мазмундуу жашаса деген гана аруу тилек.

ДЕН СООЛУГУБУЗДУН БААСЫ БАРБЫ? ЭГЕР БАР БОЛСО, КАНЧА ТУРАТ БОЛДУ ЭКЕН?

Өтөлгөлүү өмүр сүрүш үчүн ириде адам баласына аба менен суу кандай зарыл болсо, андан кем эмес ден соолук керектиги да айныгыс чындык. Көйгөйлүү көр тирилик менен алпурушуп жүрүп биз анчейин барк албаган ден соолуктун баасы бар бекен? Эгер бар болсо, канча турат болду экен? деген түпөйүл суроолор баа жеткис байлыгыбыз эсептелген ден соолукту аяп, ага аяр мамиле жасап, кадырлап-кастарлаган ар бирибизди түйшөлтпөй койбойт. Алтынга алмашкыс байлыгыбыз бир эсе адамдын майтарылбас эркине көз каранды экендигин түз эле эскерте кеткенибиз жөндүү болор.

Ар дайым ден соолугунуз чың, көңүлүңүз кушубак болсун үчүн Сиз:

- 1) Эркиңизди өзүңүзгө багындыра билүүңүз;
- 2) сигарет жана башкалардан оолак болууңуз;
- 3) спирт ичимдиктерин ичкенди (таштооңуз) чектөөңүз;
- 4) түтүн менен чаң-тозондон сактанууңуз;
- 5) күн сайын эртең менен саат беште туруп, үч-төрт (көп болсо кайра жакшы) чакырым аралыкка (күн жаан-чыл күндөрү бир орунда туруп) чуркооңуз;
- 6) чуркап келген соң, он беш, жыйырма мүнөт ден соолук үчүн көнүгүүлөрдү жасооңуз;
- 7) ашказанга күч келбегендей деңгээлде тамактанууңуз;
- 8) көңүлүңүз кушубак, маанайыңыз жаркып турганда күлкүңүз келсе, чын ыкластан каткырып (бул кээ бирөөлөр үчүн этиканы бузган, маданиятсыз туюлганы менен медицина колдойт) күлүүңүз кажет. Күлкү тээ алмустактан бери ден соолуктун мүлкү катары кызмат кылып келет. Каткырып катуу күлүү – олдоксон болуп көрүнгөнү менен ден соолук менен өмүргө май тамызып, өзүнүн оң таасирин берип жатпайбы.

Маданияттуулуктун этика-эрежеси бузулат деп, чын эле чочуласаң, адам организмдеги гормондор кыймылга келбей түбөлүк «уйкуда» болсо – өмүргө зыян.

Мүнөзү шайыр адамдардын орточо өмүр сүрүүсү, мүнөзү тунт, күлгөндү жактырбаган адамдардыкына салыштырмалуу алда канча узак экендиги медицинада эчак эле далилденбедиби. Анүстүнө ар дайым эле күлкү келип тура бербейт эмеспи. Сөздүн өңүтү келгенде дасыккан куудулдардын мыскыл аралаш тамашасын тамшанып көрүүнү сунуштоонун ыңгайы келип турат.

Акыл кеңештеримдин орчундуусу жогоруда белгилегендей, сизден майтарылбас ЭРКти талап этет.

Алгачкы жумада жасалган көнүгүүлөрүңүз сизге оңтойсуз да, кыйындай да туюлушу мүмкүн. Көз алдыңызга жаныңызды тиштеп, онтоп ооруп жатканыңызды элестетсеңиз – бул кыйынчылык түркө турбастыгына ынанбай койбойсуз.

Көнүгүүнүн үчүнчү, төртүнчү апталарында ден соолук жөнүндө айтылган ойдогудай өзүңүздү куштай жеңил сезип, көңүлүңүз алда-кайда чабыттап, кушубак; ырдагыңыз эле келет...

Демек, Сиз ЭРКЕКтик (адамдык) кылып, ЭРКинизди өзүңүзгө баш ийдирип, толук багындыра алдыңыз...

ЭРКЕК болгон соң (үй-бүлөлүү болсоңуз) кажыбас кайратыңыз, майтарылбас ЭРКиниз аркылуу жетишкен ДЕН СООЛУКТу жубайыңызга да, уул-кыздарыңызга да, келин-кесектериңизге да каалабай койбостугуңузга ыйманым кепил.

Адамга өмүр улоонун убайымдуу усулу аркылуу бүт үй-бүлөңүздү жан кейиткен оору-сыркоолордон куткарып, алардын ден соолуктарын чыңдай алсаңыз, демек, Сиз дүйнөдөгү эң бактылуу адамсыз.

Сизге каалом – ЭРКинизди аздектеп-аспиеттесеңиз, кайгы-кападан, артыкбаш ташпиштерден арыларыңызга бөркүңүздөй ишене бериңиз.

ДЕН СООЛУГУ ЧЫҢ БОЛСО, АЛ АДАМ – ДҮЙНӨДӨГҮ ЭҢ БАЙ, БАКТЫЛУУ АДАМ

Күндөрдүн биринде даанышман дербишке жолугат да, анын ден соолугу, бала-бакырларынын эсен соолугунан өйдө сурамжылап калбайбы. Даанышмандын ченде жок мээримдүүлүгү, адамгерчилигинен чексиз ыраазы болгон дербиш топук кылып, бардыгы көңүлдөгүдөй экендигин саймедирейт.

Дербиштин жообунан канааттанган даанышман: «О, азаматым, сен дүйнөдөгү эң бай, анан да бактылуу адам турбайсыңбы», – дейт.

Өмүрүндө мартабалуу адамдан мактоо сөз укпаган дербиш акылмандын сөзүнө жибий түшүп, бир эсе кудундап ичинен купуя сүйүнсө, бир эсе үстүндөгү жамачыланган жүлдүр кийиминен арданып, даанышмандын сөзүнө бүйүрү кызый түшүп:

– Эгер сизди түшүнсөм майнеке болоюн, таксыр. Өзүңүз аалам тааныган чоң аалым боло туруп, жүлдүр, жамачыланган, жупуну кийинген томаяк-кедейлерди кемсинткениңиз кандай?

Оңтойсуз абалда калган даанышман бир кызарып, бир бозоруп, анан минтет:

– Оболу сендей адамды кемсинткен кемпай оңбосун – деп, акылман сөзүн бүтөр-бүтпөс кезде дербиш:

– Обогу орунсуз айткан осол сөзүм үчүн мени кечире көрүңүз, таксыр?

– Анан неге капа болдуң экен, береним?

– Таарынайын деген оюм дале жок эле. Үстүмдөгү жамачыланган жүлдүр жаман чапаным эсиме түшө калып... Чынын айтсам, айланайын, мени дүйнөдөгү байлардын бирисиң дегениңиз бүйүрүмдү кызытып, чычалатпай койгон жок. Мунумду сизден кантип жашырайын?

– Чынын айтканда кеп чапанда эмес, чындыкта – ДЕН СООЛУКта болуп атпайбы, бай болгур?

Кебиме кулак сал, Бекбай, пайдасы тиер угуп ал, деп, акылман кыргыздын кылым карыткан нускалуу ой берметин айтып турганы:

«Тээ илгери заманда кара кыргыз элинин чыгаан уулу жана патриоту СӨЗ багып, СӨЗдү ПИР туткан Байбото аттуу жээрэнче чечен жашап өткөн экен. Ал чукугандай сөз таап, ошол таамай айткан сөзү менен менмин деген эчендеген чечендерди сөзгө жыгып, таасирлүү СӨЗ курагы менен Байбото ЧЕЧЕН атыгып, атагы бүт дүйнөгө чагылгандай тез тарайт. Элибиз эл билген акимден СӨЗ билген ЧЕЧЕНди барктап, жогору баалашканы да бекеринен эмеспи деп ой чүргөбөй койбойсуң.

Ушинтип Байбото карааны калдайган калың кыргыз калкынын намысын коргоп, урмат-сыйга ээ болуп, дүйнөнү түрө кыдырып, а тургай эл-журт башкарган санаалаш досторун табат.

Каркырадай тизилген бири экинчисине окшобогон күндөр өтө берет чубуруп, өтө берет. Айлар тогошуп, жылга айланат. Оору дегениң ондурбайт-ов. Ага баары бир: Дөө-шаабы, баатыр-балбанбы, кедей-жармачпы, чычканбы, чөңгелин ныгыра батыра, ажалга алпарат, Ажал алабы, коёбу, өзү каалагандай тескейт.

– Таксыр, Байбото чеченди айтсаңыз, анан эминен болду я?

– Не болмок эле, байкушту ондурбас ооруу тооруду да калды.

– Жантерге түшүп, ЧЕЧЕН онтоп жатса, досу жиберген миң дилдени ага кабарлашат. Ал кенебейт, миң дилде пулунду бучкагына теңебейт. Оорулууну ортого алып, асырап багып жаткандар: «Дилдени өз көзү менен

көрмөйүн ишенбейт, алып келип өзүнө көрсөткүлө» дешет. Ошондо Жанара деген кайраттуу катын топтоп суурулуп чыгып, миң дилдени шагыратып кудум Байбото чечендин илдетин кууп, ага жан киргизип жаткандай жасакердене:

– Ай, Байбото, көзүңдү аччы, айланайын. Көрчү, муну атайын Араб өлкөсүнөн досторун сага белекке берип ийишиптир деп, шагыратты колундагы дилде акчаларды. Жаңылык Байбото чечендин кулагына жакпаса да байлыкка кыңкыстаганын коюп, көзүнүн кыры менен тигилген болот да, эчтеке болбогондой, оң капталынан сол капталына оодарылып, дагы жан кейитип онтой баштайт.

– Тигилер Байбото чечендин бул жоругуна таң калышат да, дагы бир айтып көрөлүчү пенде эмеспи, балким көңүлү көтөрүлүп, байлыкка баар алар бекен деген тейде: «Карачы, айланайын, Байбото, өзүнө келчи! Бу деген байлык-го?! А байлык дегенин – бакыт эмеспи» – дешип, оорунун тынчын кетиришкенде, ал кыңкыстап алсыз үнү менен «жо-г-о-о-л!» дегенге араң жарады.

Оорулууну үмүттүү орогондор эми биротоло түңүлүшүп, жок дегенде ат арытып, алыстан келген белекке ыраазычылыгын билдирип, жылмайып койгонго жарабады дегенчилик кылышып, баштарын чайкай тим болушту...

– Мына, көрдүңбү, Бекбай, миң дилде эмес, миллион, а түгүл дүйнөдөгү бүт байлык да ДЕН СООЛУКтун ордун баса албайт экен.

Ошондон улам ДЕН СООЛУК – башкы байлык, андан өткөн байлык да, БАКЫТ да болбостур...»

Перзентиңиздин көңүлү кушубак, мүнөзү шайыр, ден-соолугу чың болуусун кааласаңыз, таң эртеден аны чуркатып көндүрсөңүз, өзүңүздү да, балаңызды да бир топ машакаттардан арылткан болосуз.

Спорт майданы – ден соолуктун, сулуулуктун өмүргө өмүр улоочу жайы болуп калууга тийиш.

Спорт – бул өмүр. Спортко кайдыгерлигин – өмүргө кайдыгерлигин.

Элинин саламаттыгын сактоодой жооптуу ишти аркалаган дарыгер тамеки тартып, арак-шарапка азгырылса, анын жашоодон үмүтүн үзгөн оорулуудан айырмасы кайсы.

Эгер сенин денсоолугуң чың болсо – байсың. Ден соолугуң да, байлыгың да болсо – бардар-бакубатсың. Эгер башкаларды алга сүрөп, бардар-бакубат кылсаң – БАК-ТЫЛУУСУҢ.

Оорулуулар ооруканада онтоп жаткан себебин акыл калчап ойлоп көрсө – чымын-чиркейлер адамдын коркунучтуу душманды экендигин жаземдебей баамдашат.

Адам өмүрүнүн узун-кыска болушу кээде адамдын өзүнө гана байланыштуу болгон учурлары аз эмес.

Узак жашоону эңсегендер көп, бирок аларга спорттон кеп салсаң, далысын салышат. Көп жашагандардын аз болуп жаткандыгынын негизги себеби ошол.

Балакайдын ден соолугу чың болсо, көңүлү кушубак, өзүнө камкор, тың болот.

Ден соолугу чың, акыл-эси нормалдуу «кедеймин» деп кейисе, таң калам, анан: «жалкоолукка жеңилген шордуу-го» деген бүтүмгө келем.

Дене тарбия менен спортко канчалык жакын болсоң-карылык ошончолук алыстайт.

Ден соолук – бардык байлыктардын төрөсү. Ал табылгыс байлык.

Ден соолугуң чың болсо – байлык качып кутулбайт.

ДОСТУК

*Дос жүрөгү бир болот, бирге өнөт,
Жыргал менен жыласты бирге бөлөт.*

А.ПУШКИН

Чыныгы дос таламдаш,
Көргөн сайын саламдаш.

Достун кайрымдуусу кайгы-мунду бөлүшөт,
Күлтүксүзү – ашыңды бөлүшөт.

Баланы какпаш керек,
Досту «сатпаш» керек.

Достун каары жаман.

Достукту чыңдаш керек,
Карыны тыңдаш керек.

Жакшы дос – жамандыкта
Жаман дос – амандыкта.

Жакшы дос – көңүлүңдү жашартат,
Жаман дос – таш атат.

Достук менен сүйүү куштун эки канатындай.

Досуңан сыр катканың –
Акчыланып жаныңды жеп жатканың.

Таң калтырат достордун алакасы,
Тийбесе экен эч кимге залакасы.

Досторун – сенин тереңге кеткен тамырларың.

Досуң жакшы болсо, кеселиңди дабалайт,
Жаман болсо, оңдурабы – табалайт.

Никелешкен эр менен аялдын денеси бир,
Ажырагыс эки достун жүрөгү бир.

Жакшы дос – сени дагы адамга окшоп жашатат.
Жаман дос – балиттин баарын ашатат.

Кийимдин жаңысы, достун эскиси жакшы.

Башыңа карантун түшүп, кабыргаң кайышып, каңы-
рыгың түтөп турганда көңүл көтөрүп койгонго бир ооз
жылуу сөз айтмак түгүл, коенчо ойт берип кеткен достун
кандай дос экендигин жаземдебей билүүгө болот.

Балалык чагында китеп менен достошуп алып, карып,
кайратынан кайтса да досторун кыя албагандар – согуш-
та жаракат алып, душмандан өч алмайын согуш майда-
нынан кетпеген жоокерге окшош.

Досуң зыкым болсо ишиң жүрүшпөйт, андай достун
барынан жогу.

Досуңдун көптүгүнө ишенбе, алардын адамдык касие-
тине ишен.

Жакын досуң сыркоолосо, токтоосуз дарыланганга
көмөктөш, кокус көзү өтүп кетсе, чыгымына чыдабаган
«Мен акмакмын» деп кейип, бүт өмүрүн өкүттө өтөт.

Чыныгы дос үй-бүлөң тургай, эне-атаңдан да жакын,
боорукер.

Кыйышпас досуң сенден түнүлүп, биротоло кол үзүп
кетмекчи болсо да сабырдуу бол, жылуу мамилеңди үзгөнгө
ашыкпа. Арадан ай айланып жыл өтөт сабырдуулугуңан
ыраазы болуп, сени чанмакчы болгон досуң майтарылбас
эркиңе, достукту аздектеген ак пейилиңе таң берип, таа-
зим этерине бөркүңдөй ишене бер.

сүлчүлүк

Жарык дүйнөдө бардыгы сонун,
бирок ошолорду көркүңө чыгарып турган
жароокер жакшы жар болот.

МАГОМЕД
Араб ишмери

* * *

... Кооз, көркөм, сулуу болсо – адеми дейт,
Балакайдын жоругун адеби дейт.

* * *

Жөнөкөйлүгүң – сулуулугуң,
Билимдүүлүгүң – улуулугуң.

* * *

Мага тааныш сулуулардын үч түрү бар:

- а) табигый сулуу;
- б) мээнеттен рахат алган сулуу;
- в) косметикалык (жасалма) сулуу.

* * *

Сырдашканга ар кимдин теңи жакшы,
Кыздын чырайына чыгарган меңи жакшы.

* * *

Нандын даамын чыгарган камыр,
Даракты кулпундурган тамыр.

* * *

Сүйүндүрсөң – кубангандан өбөмүн,
Капалантсаң – көңүл калып сөгөмүн.

* * *

Сулуунун сураганы да сүйүндүрөт.

* * *

Руханий жактан бай адам – сулуу адам,
Руханий бай, адептүү адам – эң сулуу адам.

* * *

Жашоонун көркүнө чыгарган – сулуулук.
Адамды көркүнө чыгарган – улуулук.

* * *

Көз жоосун ачкан суудан өткөн сулуу жок.

* * *

Гүл – сулуулуктун, тазалыктын символу.

* * *

Сулуулукту сулуу адамдар гана жарата алышат.

* * *

Музыкасыз өткөргөн өмүрүң – жапайычылык.

* * *

Руханий бай, ички дүйнөсү таза адамдар – эң сулуу адамдар.

* * *

Косметикалык жол менен сулууланып, бийкеч күзгүгө каранган калыбында: «Көрдүңбү, мен момундай сулуу болуум керек эле» – деп, Кудайга нааразылык билдиргени – чалагайымдык.

* * *

Кийимдин да кийими бар; ар ким өзүнө жарашыктуусун тандап кийинүүсү акыл-эстүүлүктүн, маданияттуулуктун белгиси.

* * *

Карылык алкымдан алганда «арына» келген адамдар агарган чачын боетушуп, карылыктын жолун «бөгөгөнгө» далбас урушат. Бүкчөйгөн бели, бырыш баскан жүзү оозундагы төгүлгөн тиши менен иши жок. Аргасыздан күлкүн келет.

* * *

Элине руханий байлык жараткан инсандын делебесин козгогон сулуулук болмоюн жарытылуу эмгек жаралбайт.

* * *

Жөнөкөйлүк менен карапайымдык адамдын ажарын ачып, ырайына чыгарып турган эң сонун адамдык сапат. Белгилүү көп адамдардын мындай касиеттүү асыл сапаттардан куржалак калышы өтө кейиштүү.

* * *

Сулуунун руханий дүйнөсү жарды болсо, анын сулуулугунун кереги кимге.

* * *

Сулуулук – Кудайдын сүйгөн пенделерине гана ыроологон белеги. Мындай белекке эгедер болуу ар кимдин шыбагасына туура келбейт.

* * *

Көз жоосун алган КООЗДУКтун ажарын ачып, адам баласын суктандырган СУЛУУЛУКТУ ыроологон СУУДАН өткөн ЫЙЫК жок, болуусу мүмкүн да эмес.

* * *

Адамдагы сулуулук анын руханий байлыгы менен айкалышканда гана чыныгы сулуулукка айланат.

* * *

Адамдын сырткы сулуулугу анын формалдуу физиономиялык түзүлүш келбети; ал эми чымыр денелүү, күчкайраттуу, олбурлуу адам – чыныгы сулуу адам.

* * *

Жылт этип, айымдарда сейрек учуроочу сырткы сулуулук жасалма гүлгө окшош.

* * *

Жагымсыз, куник нерселер болбогондо сулуулук менен кооздуктун баркын сезбей да калмаксың.

* * *

Табигый сулуулук косметиканын мыйзамдарына баш ийбейт.

* * *

Адамдын жүзү күзгүдө, ички дүйнөсү анын сөзү менен чагылдырылат.

* * *

Өң-түстөн Жараткандын өзү бербеген соң, косметикага ык койгонун сулуулар алдында суу кечпейт.

* * *

Сулуулукту алпештебесең – өң-алет бузулуп, жүзүңөн жанып турган келбет кетет.

* * *

Ар нерсенин: Адам менен айбандын да, канаттуу куштар менен буюм-теримдердин да, азык-жемиштердин да көрктүү-чырайы жакшы, анткени СУЛУУЛУК көз кумарыңды кандырып, жашоого ҮМҮТ байлатат.

* * *

Жылаажындай сыбызгыган музыка – делебенди козгоп, илхамды келтирет.

* * *

Музыка – сөз ширеси, сөз – музыканын көзү, уганаак кулагы.

* * *

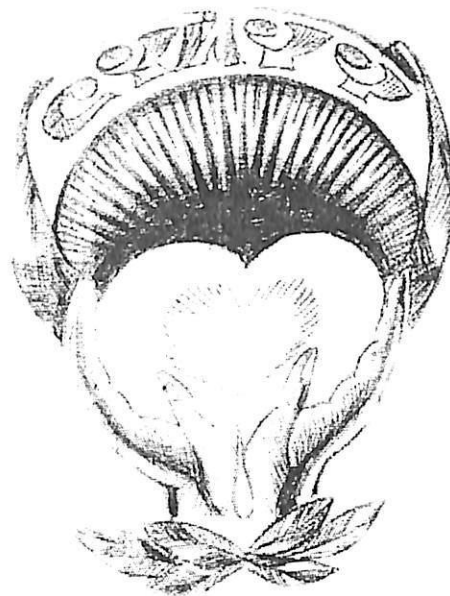
Сулуулардын сулуусу – сенин сүйгөнүн. Анын алдында эч кандай сулуулук шоона эшпейт.

Түркүн түстөгү гүлдөрдү өстүрүп, элге кубаныч – шаттык тартуулагандар өңүндөгү сулуулукту гүлдөрдөн алгандарын танууга болбос.

Эстетикалык тарбия – улуттук улуу таалимдер менен ширелишкенде гана жашообуздун көз тайгылткан кооздугу, керемет жыргалы боло алат, анткени, улуттук колоритсиз обондор эстетикалык сулуулуктун асыл каражатына коошпогон түркөй нерсе...

Сулуулукка суктанбаган адам жокко эсе. Айланабыздагы кулпунуп, көз жоосун алган кооздукту өзүбүз менен коюн-колтук алышып жашап жаткандар бүлүндүрүп, жаратылыштын кутун учургандардын жазасыз сайрандап жүргөндөрү кимди болсо да куйкасын куруштуруп түйшөлтпөй койбойт.

сүйүү

Сүйүү – акмакты адам, жаманды жакшы,
бактысызды бактылуу кылат.
Л.ТОЛСТОЙ

Таза сүйүү – коркокту баатыр,
сөз билбеген дөдөйдү чечен кылат.
Вахаб-Бостон Умаров.

* * *

Жаз мезгили – сүйүүнүн сезону.
Жазда козголбогон сүйүү кычыроон кышта да козголбойт.
Күздөгү сүйүү түрү суук – сур булуттай.

* * *

Сүйүшкөндөр – сүйкүмдүү.

* * *

Эскирген кийим кийилбейт,
Сүйбөгөн минтип тигилбейт.

* * *

Тарбиясыз улан-кызды баштабайт,
Сүйүү болбой – кыз уланды,
Улан-кызды таштабайт.

* * *

Сүйүүнү соолуткан – тил,
Муну андап өзүң бил.

* * *

Алган жарың наадан болсо, –
Адамга окшоп сүйө албайт.
Осол ишти жасагандан кайра тартпайт, уялбайт.

* * *

Ар кимдин өзүнө таандык
Кайталангыс МЕНИ болот.
Чер жазып сырдашканга
Өзүнүн ТЕҢи болот.

* * *

Сүйүүнү сүйүндүргөнү – жаз,
Күйүндүргөнү – түрү суук түркөйлүк.

* * *

Ак дилден сүйгөнүң – СҮЙҮҮ,
Махабатка азгырылганың –
Өз башыңа капа үйүү.

* * *

Асылым, Айкан сүттөйсүн,
Кармалып калсам аз эле
Кербездене күтпөйсүн.

* * *

Байлыкка багынган сүйүү – үлпүлдөк.

* * *

Жазгы жамгыр токтоосуз куят,
Зирек кыз сезимди туят.

* * *

Мээрими жоктун сүйүүсү жок,
Сүйүүсү жоктун күйүмү жок.

* * *

Намыстуу жигит бийиктикти багындырат,
Наздуу кыз сүйгөн жарын сагындырат.

* * *

Сүйүүгө сүйүү гана тең келе алат.

* * *

Сүйүү жашка карабайт,
Таз башты адам тарабайт.

* * *

Сүйгөнүң – бирөө үчүн күйгөнүң.

* * *

Сүйгөн жигит кубангандан көппөйт,
Сүйгөн кызын күчкө салып өппөйт.

* * *

Сүйүү-аруу,
Сүйүү – сыймык
Сүйүү – ыйык!
Сүйчү болсоң – чын ыкластан сүйгүнүң!
Сүйүү жолу машакаттуу –
Муну эске түйгүнүң.

* * *

Чыныгы сүйүү акмакты адам кылат.
Жалган сүйүү адамды тамам* кылат.

* * *

Адилеттик адамга болгон сүйүүдөн жаралат.

* * *

Сүйүүгө калп айтуу – келечек өмүргө бүлүк салуу.

* * *

Сүйүү каарына алганда эч кимди аябайт.

* * *

Жан бүткөндүн баары сүйүүгө кабылбай койбойт.

* * *

Таза сезим үлпүлдөгөн жансыз сүйүүнү козгоп, жалындатат.

* * *

Эненин сүйүүсү кудум эле Күн нурундай, үйдү жылытып да, жарык кылып турганга да жөндөмдүү.

* * *

Сүйгөнүн менен баш кошсоң – багың ачыларына күмөнүм бар, бирок сени чын пейилден сүйгөн кызга үйлөнсөң – бактылуу болоруңа шегим жок.

* * *

Чыныгы сүйүү куучуйган адамды да берешен, март кылып тарбиялоого жөндөмдүү.

* * *

Тоонун мөлтүр булагындай кыргыз кыздарын кастарлап, аздектеп сүй, алар өздөрүнүн өнүндөй өлкөбүздүн кайталангыс кооз жаратылышын түбөлүк сактап калууга жөндөмдүү.

* * *

Менин жүрөгүм бирөө. Махабатым да бирөө эле. Асылкечим – жанбиргем да бирөө. Экөө болбойт, болуусу мүмкүн да эмес.

* * *

Сүйүүсү жок эки бутунан тең ажыраган мунжу-майыпка окшойт.

* * *

Адам пендесине келген ооруу-дарттардын ичинен сүйүүнүн дарты гана жукпайт.

* * *

Эркектердин сүйүүсү алабарман: Ошондуктан алардын сүйүүсү көбүнесе курулай кыйкырык боюнча калып, асылзат аялдардын акактай таза, тунук сүйүүсүнүн алдында шоона эшпейт.

* * *

Аялдардын сүйүүсү – назик. Ошондуктан алардын сүйүүсү күчтүү да, түбөлүктүү да.

* * *

Сүйүү түбөлүктүү. Жашоо түгөнгөндө сүйүү да кошо түгөнөт.

* * *

Сүйүү канчалык жалындап-жалбырттап турбасын, ал АКЫЛГА багынат.

* * *

Адам жашоого, байлыкка тойбогондой эле сүйүүгө да тойбойт.

Сүйүү жүрөктүн тереңинде түбөлүккө жашай берет.

Сүйүүнүн карылыкка багынганы – адамдын өлгөнүнө барабар.

Сен эгер сүйбөсөң – өлүксүң. Жашоодон четтеген акыркы бөлүксүң.

Сүйүүнү ар ким жеткиликтүү түшүнүп барктай албагандыктын кесепетинен чыныгы таза сүйүүлөр максатына жетпей кор болуп жаткан учурлары аз эмес.

Сүйүү – бул жөргөмүштүн торуна окшош; кылтакка илингендерди кулга айландырып алып, табасы канганча кыйнай берет.

Сүйүү – жылмакай. Сени ээликтирип санааркатат, түмөн түйшүккө салып өң-алеттен аздырат, а сен кайгы-капага батып, аргасыздан колуңа калем-кагаз аласың да, махабат баянын жазууга бел байлайсың.

СҮЙҮҮ менен СЕЗИМ ширелишип, МЭЭРИМге айланат. МЭЭРИМ КӨҢҮЛ менен ширелишкенде ТАЗА СҮЙҮҮ пайда болуп, сүйүшкөндөрдүн эсин оодарат, сүйүүнү жеңишке жеткирет.

Байлыкка багынбаган, мансапка көз карандысыз чын ыкластан чыккан сүйүү – бул сууда чөкпөс, отто күйбөс, көө жукпас чыныгы таза сүйүү.

Бул жашоодо үч гана сүйүүнү жакшы билем:
1) Жашоого болгон сүйүүнү;

2) эне менен атанын перзентине, баланын эне-атасына болгон чын ыкластан болгон сүйүүсүн;

3) сүйүп, арзып алган өз жарына болгон акактай тунук сүйүүсүн.

Жан кыйналбай курсагың тойбойт; мындайда сүйгөнүнө жетпешиң анык.

Таза сүйүү болмоюн көңүлдүн музу да, кири да кетпейт.

Жаш жубайлардын жылуу сезимдери көңүлдө уяласа, аздектеп абайлап, аны өнүп-өрчүшүнө кам көрүлбөсө, сүйүүнүн учкундары тез эле өчүп калат.

Кызгануу – чыныгы таза сүйүүгө чалдыккан адамдар да гана кездешүүчү терс сапат. Мындай сапаттан улуу адамдар да куржалак калышкан эмес.

Машакатсыз сүйүү – бул жалган сүйүү. Мындай сүйүүдөн жаралаган бала кандай болорун айтпаса да түшүнүктүү.

Сүйүү канчалык күчтүү болбосун, аны аяп-аздектебесе, кастарлап-карабаса, суу куюлган оттой тез эле жалп этип өчүп калат.

Сүйүү эки жактуу болгондо гана бакыт-таалайга жеткирет.

Сүйүүгө акча аралашса да, сүйүү бактылуу болушу мүмкүн.

Сүйүү деген акактай таза нерсени барктай билбегендердин бешенеси шор болот, өзү кор болот.

Сүйө билбеген адамдын эң жакын кишисине да күйүмдүүлүгү болбойт.

Сүйүү канчалык күчтүү болбосун, аны жалп эттирип өчүргөн да, жалбырттатып жалындаткан да сөз.

Чыныгы сүйүү кечигибирээк келет; ашыкпай күтө турсаң, бактыңды таппай койбойсуң.

Чыныгы сүйүү ар кандай кыйын-кысталыштарда кыйынчылыктардан коркпойт да, майтарылбайт да.

Чыныгы сүйүү – өмүрдүн соңку көз ирмемдерине чейин ажырабай чогуу жүрөт.

Чын ыкластан адамдарга болгон сүйүү – ЖАКШЫЛЫК.

Эки жаш кол кармашып, баш кошсок деп аруу тилектери менен түтүн булатууга чын ыкластан киришсе, Кудайдын кулагы сүйүнөт.

Жанын жалынга түшүрө сүйүп, жүрөгү менен азап чекмейин эч кимге ыйык сүйүү жөнүндө сүйлөөгө да, жазууга да укук берилген жок!

Сүйүү – тоо аселиндей таза. Анын тазалыгы акыл-эс менен өлчөнүп ченелип, жылуу, ары сылык сөздүн коштоосу менен «уйкудагы» сүйүүнүн тынчын алып, жалындатып-жалбырттатат.

ТАРБИЯ

*Тарбия берүү – улуу иш; ошол аркылуу
адамдын келечек тагдыры чечилет.*

В.Г.БЕЛИНСКИЙ

*Эй, жаш адам!
Тарбиясыз – жапайы ат качаган,
Тарбия – бул жер көгөрткөн жамгырдай.
Тарбияны кыргыздар –
«Үйүт» дешип,
Бир сөз менен атаган.*

С. Дүйшөналиев

Талант табыштырат,
Кастык чабыштырат.

Өндүрүп жеген өнөт, өсөт,
Бөлдүрүп жеген көчөт, өчөт.

Болор балаң сөз угат –
Оңолуп тазаланат.
Болбогону жанын жеп
Карганат, жазаланат.

Жаман жорук жолдо калат,
Жакшы жорук колдоо табат.

Акмак «акыл» айтат,
Акылман накыл айтат.

Барды бар кылган – береке,
Барды жок кылган – келеке.

Асыл адам мыш болбойт,
Экватордо кыш болбойт.

Сапарлашын жакшы болсо – жолуң арбыйт.
Жаман болсо – сапарың карыйт.

Түркөйлүгүң түбүнө жетет.

Бакыл оңолбойт,
Жакшы – жоголбойт.

Бириксең – толкуган көлсүң,
Бирикпесең – куураган чөлсүң.

Көөдөнү* жокко кеп айтып,
Өзүң кейип каласың.
Акылдууга сөз айтып,
Жаның жыргап каласың.

Адамдын чабалы жаман,
Амалкөйдүн абалы жаман.

Сараң салам айтканга жарабайт,
Ошентсе эч ким карабайт.

Айкөл аял марытат,
Ажаан аял карытат.

Тамагың даамдуу болсо –
Дарман болот.
Максатыңа жетпесең –
Арман болот.

Жакшынын атагы чыгат,
Жамандын чатагы чыгат.

* * *

Шык-жөндөмдүү баланын
Келечеги кең болот,
Орундуу айткан ойлору
Кеменгерге тең болот.

* * *

Ынтымагы бар элдин –
Булгаары болот күрмөсү,
Ынтымагы жок элдин –
Толуп турат түрмөсү (абагы).

* * *

Жолоочу кечиксе – конок болот,
Түз жүрбөсө – чолок болот.

* * *

Адашкан адам жети өлчөп бир кесет.

* * *

Сууга түшсөң –
Сийбе, какырынып түкүрбө.
Суудан чыксаң –
Жолго жатпа, жүгүрбө.

* * *

Эшикти кулачтабайт, теппейт,
Үрөндү ылгамайын сеппейт.

* * *

Азилин адил болсун,
Айтканга далил болсун.

* * *

Чындыктан качпаш керек,
Байлыкты чачпаш керек.

* * *

Ата сөзү – акыл,
Баба сөзү – накыл.

* * *

Ата – үйдүн алпы,
Анын аты үй-бүлөөгө жалпы.

* * *

Элден чыккан эр-азамат –
Элин калкалайт.
Байдан чыккан «эр» –
Барын талкалайт.

* * *

Кайраттууну кайгы баспайт.

* * *

Жакшыга жанашканың –
Жамандыктан качканың,
Жаманга жанашканың –
Абийириңди ачканың.

* * *

Жаманды адам карабайт,
Киши ордуна санабайт.

* * *

Убадандан кайтпачы,
Уят сөздү айтпачы.

* * *

Курулай керилгениң –
Бекерликке берилгениң.

* * *

Жакшы нерсе аз болот,
Жашаганга саз болот.

* * *

Өрөскөөл бала тил албайт,
Оюңдагыны биле албайт.

* * *

Ичинин тары жаман,
Кектин бары жаман.

* * *

Акыл-эстүү кишинин,
Майнабы чыгат ишинин.

* * *

Алты доочу бир келсе,
Амалыңдын кеткени.
Касың айдарын тиксе,
Ажалыңдын жеткени.

* * *

Айылга барсаң иш кайнайт,
Көчөсүндө гүл жайнайт.

* * *

Акылдууга арак – азык эмес.

* * *

Берешен адамда береке-кут,
Алгыр-сукта – жут.

* * *

Кежир адатын койбойт,
Ачкөз дүнүйөгө тойбойт.

* * *

Ынтымак болбосо –
Жыйын маселе чечпейт.
Муназага келбесе –
Айткан сөзүң суу кечпейт.

* * *

Пейилиң жакшы –
Карга окшоп ак деймин,
Ак өтөп кызматыңды –
Түпкү элиңе жак деймин.

* * *

Бакылдан жакшы сөз күтпө,
Адамдыгың эмитен түптө.

* * *

Катаалдык – каар эмес,
Ачуунун баары заар эмес.

* * *

Жакырчылык жанга батат,
Байгерчилик бардарча багат.

* * *

Жакшыны бал сөз ээрчийт,
Жаманды жал сөз ээрчийт.

* * *

Ишенимди эр жигит актай алат,
Сабыр кылса –
Ар-намысты сактай алат.

* * *

Ыкшоолонуп жалкоонун жатканы,
Жокчулуктун жанына батканы.

* * *

Тамеки-нашаа тартканың, –
Азапка абдан батканың.

* * *

Укканыңдын баары жалган,
Жалган айтуу – эзелтен калган.

* * *

Көчөт отургузганың –
Өзүңө-өзүң эстелик тургузганың.

* * *

Жаш баланы аттабайт,
Таарынса – тууган каттабайт.

* * *

Эстүү кыз кашын тербейт,
Сараң ашын санаалашына бербейт.

* * *

Эккен көчөтүң – келечегиң,
Ак жоолугуң – элечегиң.

* * *

Нан күкүмүн таштасаң – убал болот,
Кыш кынасаң – үйүңө дубал болот.

* * *

Аягы жок кеп болбойт,
Божомолдоп –
Алда нерсе деп болбойт.

* * *

Ыйлаган бала ток болот,
Ток болсо бала шок болот.
Билимдүү бала баш болот,
Болбогону кыркында да жаш болот.

* * *

Элине бел болор эр – милдетин сезет,
Болбогону – мыш болуп элинен безет.

* * *

Адамды адам кылган – ТАМАК,
Абийирди жапкан – ЖАМАК.

* * *

Асыл адам жаман ишке барбайт,
Барса – күнөөсүн мойнуна алат.

* * *

«Ийилген башты кылыч кеспейт» деп
Батыл кечирим сурайт.
Жаман-күнөөсүн мойнуна албайт,
Башын ийип, эч кимге барбайт.

* * *

Коногуң шектүү болсо – кондурба,
Көзүң жетсе жайлап сал да ондурба.

* * *

Ооруга шыпаа болот кийик эти,
Уялбас калың экен кыздын бети.

* * *

Ойлонбой иш жасаган башын кашыйт,
Өзүмчүл эл байлыгын үйүнө ташыйт.

* * *

Эстүү адам унутканды эске салат,
Тентектерди эстүүлөр теске салат.

* * *

Чекиликте Баялы байкап турат,
Тигини теше тиктеп –
Ал башын чайкап турат.

* * *

Кут конгон үй кубанычка бөлөнөт,
Карыз болсо – аста-секин төлөнөт.

* * *

Кулак сал айткан кебиме,
Сүйүнбө эптеп күнүң өткөнүнө.
Кейибе, жаштыгың чанып кеткенине.

* * *

Ар элдин АЛПЫ болот,
Кептин калпы болот.

* * *

Кабанаак итти байлагыла,
Бут кийимди күн сайын майлагыла.

* * *

Урсаң – бала коркок болот,
Эркелетсең – чоркок болот.

* * *

Издегенди тапкан жакшы,
Эшикти жапкан жакшы.

* * *

Түшүмдү коромжусуз жыйса болот,
Кепти чойбой тилди тыйса болот.

* * *

Муктаждарга жөлөк пулу берилет,
Арам акча жегендер –
Адалсынып керилет.

* * *

Акылдуусунган адамдан акыл чыкпайт,
Эрдемсинген эрден эрдик чыкпайт.

* * *

Манчыркап –
Ийнедей ийгиликке «МЕН!» дебегин,
Улуулугун унутуп,
Улууну «СЕН!» дебегин.

* * *

Тентек бала үйдө барын түгөтөт,
Кыйнап, эне-атасын жүдөтөт.

* * *

Ырыскыны кыйган жаман,
Мыйзамды сыйлаган – аман.

* * *

Эне-атаңа жакшылык каалаганың –
Алардын эмгегин баалаганың.

* * *

Ким көп китеп окуса –
Жашоодо ага дем болот.
Окубаган шоркелдейдин,
Акыл-эси кем болот.

* * *

Жакалашкан жаш эмес,
Бири-бирине кас эмес.

* * *

Касыңа ишин түшкөнү – багыңаның.

* * *

Убакыт сени күтпөйт,
Элим деген элине түтпөйт.

* * *

Ар кимге түш жорутпа,
Атыңды асты жоорутпа.

* * *

Акыл-эси жетик болсо –
Карыса да тетик болот.

* * *

Журт баласы майдаланат,
Душман андан пайдаланат.

* * *

Бачики торолуп түлкү болот,
Ойлобой иш жасаган күлкү болот.

* * *

Оолуккандын абийири кетет,
Душманы түбүнө жетет.

* * *

Жакшы уул –
Эне-атасын тындырат,
Жаман бала –
Эне-атасын сындырат.

* * *

Каада-салтын сактаган кыргыз көрсөм –
Толкуп кетем, толкуп кетем.

Пейили бузук кыргыз көрсөм –
Болк дей түшүп жүрөгүм,
Коркуп кетем, коркуп кетем.

* * *

Эрдин эмгектенгени – эрдик жасаганы,
Шапар тепкени – суукка тоңуп катканы.

* * *

Эр жигиттин жетээрлик өнөрү бар,
Көрөгөчтүн келечектен көрөрү бар.

* * *

Сууну жөн төкпө –
Бирөөнү бөөдө сөкпө.

* * *

Эл камын ойлогону –
Өлкөнү ойлогону.
Өз камын ойлогону –
Өзүмчүл баласын ойлогону.

* * *

Эсиргендик – эси жогун аныктайт.

* * *

Берешендигиң – марттыгың,
Сараңдыгың – карттыгың.

* * *

Көөдөктөнүп көпкөн болбойт,
Күчкө салып өпкөн болбойт.

* * *

Асел жеп, кымыз ичсең
Ооруу-дартка эм болот.

* * *

Арам тамак аш болбойт,
Эс кирбеген баш болбойт.

* * *

Көөдөктөнбөсө – жакшы,
Иштен качкан арампош – бакшы.

* * *

Акыйкат, чындык достошот,
Тууган болуп агалашат.
Жалган, ушак касташат,
Душман болуп жакалашат.

* * *

Алсызданып жан кейисе –
Балаңдан жакшы балдагың.
Көңүлдөн чыккан жакшы сөз –
Ширин сөзүн балдыгың.

* * *

Асыл адам оолукпайт, көппөйт,
Айкөл адам тигилет – сөкпөйт.

* * *

Ачуулунун кабагы ачылбайт,
Бакылдын багы ачылбайт.

* * *

Өгөйлөсө –
Өз балдарың өзүңө кол көтөрөт,
Акыл айтсаң –
Кенебейт, бой көтөрөт.

* * *

Өз өлкөндү таанып-билбегениң –
Эне-атаңдын сөзүнө кирбегениң.

* * *

Өстүрбөгүн сакал менен мурутту,
Айлабызды тентек бала курутту.

* * *

Өзүн ойлобогон өзгөнү ойлойбу,
Бакылдык кылып ... байкушка
Жамандык кылбай жөн эле койбойбу.

* * *

Сылык сөзүң – адамдыгың,
Бакылдыгың – арамдыгың.

* * *

Тамеки-аракты таштаганың –
Акыл-эстүү турмуш баштаганың.

* * *

Тарбиясы тайкы бала – кылжың,
Билими тайкысы – мылжың.

* * *

Тыңшаганга чечендин сөзү укмуш,
Баарлашып-сырдашканга өзү да укмуш.

* * *

Туулган күнүң – бактылуу үнүң.

* * *

Топукчул кейибейт,
Иштегенден эч бир жериң кемибейт.

* * *

Тамакты даамдуу кылган – туз,
Үйгө кут киргизген – кыз.

* * *

Үйдүн кызы жакшы болсо,
Короодо түркүн гүл ачылат,
Жаман болсо – күл чачылат.

* * *

Чын сөздү шыбырап айткандан түңүл.

* * *

Чындыктын агы көп,
Колдой турган жагы көп.

* * *

Ызаттап, сый көрсөтүп,
Эркелеткен эне-атаңды аягын!

Жыгылса да, жыгылбаса –
Колтугунан таягын!

* * *

Ынтымактуу – озот,
Ынтымак-ырксыз – тозот.

* * *

Шүмшүктү бирөө сагынбайт,
Жаманга жакшы жалынбайт.

* * *

Сараң алкыш айтканга жарабайт,
Ошентсе ага эч ким карабайт.

* * *

Баш кийимди илип кой,
Илген жериң билип кой.

* * *

Караңгыда ак нерсе –
Кара болуп көрүнөт.
Бойдок жүрсөң –
Куник кыздар, чүрөк болуп көрүнөт.

* * *

Керсейгениң – кастыгың,
Көпкөндүгүң – пастыгың.

* * *

Кеп-сөз айтса каалабаганың –
Эне-атаңды баалабаганың.

* * *

Керсейүү да түркөйлүктүн бир түрү.

* * *

Бут кийимди жерге кой,
Калыс сөздү элге кой.

* * *

Билерман билип сүйлөйт,
Чагымчыл илип сүйлөйт.

* * *

Элинин керегине жарабаган,
Шондуктан ага атасы карабаган.

* * *

Бата алганың – амандыгың,
Бата албаганың – жамандыгың.

* * *

Жалкоо болсоң – жакырсың,
Кара өзгөй болсоң – бакылсың.

* * *

Жалгыз адам эл болбойт,
Жамгыр болбой сел болбойт.

* * *

Жакшы десең өзүңдү,
Жаманга жакындаба –
Жакшыга балээ жармашат...
Көөлөп, анан сени кармашат.

* * *

Жалгыз өтмөй жок дүйнөдөн,
Өзүңө жар тандагын.
Антташып аны алган соң –
Бир өмүргө чанбагын.

* * *

Жакшы адам рахмат айтат,
Жаман сөздү акмак айтат.

* * *

Жакшы адамдын баркы бар,
Баалай турган наркы бар.

* * *

Нааданды эч ким самабайт,
Ууруну жөн камабайт.

* * *

Намыскөй адам кеп-сөзгө калбайт,
Берсе да напсисин агызып албайт.

* * *

Таза адам арам акчаны колуна албайт,
Аны арам деп капчыгына салбайт.

* * *

Урук болбойт жерге түшсө өнбөгөн,
Пенде болбойт дил сөз айтса көнбөгөн.

* * *

Кыймылдасаң – жашоодо жылыш болот,
Ыкшоолонсоң – бети-башың бырыш болот.

* * *

Укук тааныганың – эл керегине жараганың.

* * *

Эстүүнү сындасаң – кемчиликтен арылат,
Бугун айтып, ал агынан жарылат.

* * *

Сыр сактаганың – абийир сактаганың,
Сырыңды айтканың – абийириңди ачканың.

* * *

Соргокко аштын текини* жакшы,
Жалкого иштин секини* жакшы.

* * *

Ичкениңди койбогонуң –
Акыл – насаатка тойбогонуң.

* * *

Эрке бала энесине даттанат,
Жакшы бала алыска сапар аттанат.

* * *

Жаңжалдуу үйгө бакыт конбойт.

* * *

Жашоо – бул өмүр бою аракеттенүү.

* * *

Бечаранын кейпин кийип,
Жоого башты ийген жаман.
Көрк берип көз жоосун алган
Гүлчарбактын ичине сийген жаман.

* * *

Бакыт менен эмгек – эгиз.
Эмгек десе –
Түшүнөмүн балакайдай БАКЫТты.
Бакыт десе –
Түшүнөмүн ЖЕР ЭНЕНИ
Багып келген ЭМГЕКти.

* * *

Жакшыга жакындап жанашкан жакшы,
Жамандан алыстап адашкан жакшы.

* * *

Эстүүнү сындасаң – кемчиликтен арылат,
Бугун айтып, ал агынан жарылат.

* * *

Ачкан курсак тынч алганга койбойт,
Кыйынчылык болбой курсагың тойбойт.

* * *

Үйдүн куту карыя болот,
Жаман ишин жарыя болот.

* * *

Аксымданып жашырбагын дартыңды,
Билип жүргүн кадырыңды – баркыңды.

* * *

Чоюлуп жай чилдеси жаткан болбойт,
Жайында жырткычтарды аткан болбойт.

* * *

Саламдан жаңылба жакыныңа,
Таазим эт сүйүктүү акыныңа.

* * *

Ыплас колун казынага салбагын,
Уруксатсыз элдин мүлкүн албагын.

* * *

Бирөөнүн мүлкүн алган болбойт,
Элден бөлүнүп калган болбойт.

* * *

Аталардан акча албай алкыш ал.

* * *

Көзөмөл көзгө сайса пара болбойт,
Ак ишти бурмаласаң – кара болбойт.

* * *

Көңүл бөлүп жакшы карабайт дегениң –
Алган жарың токолдукка жарабайт дегениң.

* * *

БАКЫТ менен ЭМГЕК
Эгиз бир тууган,
Элимди жакырлантып
Ар кимге жалдыраткан
Жалкоо менен ырысы жок КАЛПЫЧЫНЫ
Ким жараткан, ким тууган?

* * *

Жарыбаган жанкечтини сүйгөнүн –
Өзүңө-өзүң кайгы-капа үйгөнүң.

* * *

Жаманга жакшы жанашпайт,
Аялга шым жарашпайт.

* * *

Бир максатты көздөп бириксе – уюм болот,
Каалап алган жакшы нерсең – буюм болот.

* * *

Абийирди табуу кыйын, жоготуу оңой.

* * *

Жакшы ит үй коногун сезеби – каппайт,
Жакшы бала эшикти тээп жаппайт (ачпайт).

* * *

Сабыр кылсаң – не бир укмуш заман келет,
Ынтымагы жок үйгө жаман келет.

* * *

Акылмандын ачууга алдырганы – кырсыкка.

* * *

Жакшы аял – жаманды адам кылат,
Жаман аял – жакшыны тамам кылат.

* * *

Акмактар да кээде акыл айтышат.

* * *

Ар кандай нерсенин агы жакшы,
Саймедиреп айтканга дагы жакшы.

* * *

Асыл таш эскирбейт,
Окубаса – адамзатка эс кирбейт.

* * *

Акылдуу айныса, жаманга тең болот,
Бала идиректүү болсо –
Келечеги кең болот.

* * *

Эркектин адаты бар энени сөккөн,
Убал болот тепсендиге айран-сүт төккөн.

* * *

Бир максатты көздөп бириккениң –
Тулпар сымал озгонуң,
Муназага келбей бөлүнгөнүң –
Будуң-чаңдай тозгонуң.

* * *

Билсем деймин көп сырларды Айдагы,
Сөз деп айтпа сандыракты кайдагы.

* * *

Наадан досу менен коштошот,
Кээ бир айбан адам менен достошот.

* * *

Дасторконуң жайнаган тамак-аш,
Ынтымагы жок болсо –
Ар кимдин карманганы таяк менен таш.

* * *

Жакырчылыкты ит да жактырбайт.

* * *

Көргөндө козголот сезимдин ышкысы,
Баарын сынайт мезгилдердин кышкысы.

* * *

Жакшы келин керилбейт, иштейт,
Жаман келин керилет, катылганды тиштейт.

* * *

Жакшы адамды мактасаң, манчыркабайт,
Жамандасаң – жабыкпайт.

* * *

Ирденип торпогуң торолсо – тырандайт.
Жетимиң оңолуп жетилсе – кызандайт.

* * *

Алтын убакытты баалай албаганың –
Кудай берген өмүрүңдү баалай албаганың.

* * *

Акылман – айкөл кеп айтат,
Кеп айтса ал эп айтат:
«Карга чукубайт карганын көзүн»
Адам болот текебер, кемпай – кежир,
Бул – анык.

Ал эч качан каргага теңебейт өзүн,
А бирок,
Акыл-эси каргадан алда канча төмөн.
Адаты бар азгырылмай
Алтын менен акчага,
Ошондо ал «тазалайт» адамдын көзүн.

* * *

Кайырчы алмайын кетпейт,
Буга тентектин акылы жетпейт.

* * *

Сотко түшкөнүң – отко түшкөнүң.

* * *

Оңолбосоң түшөрсүң отко,
Ууру кылсаң, түшөрсүң сотко.

* * *

Осол иш олжо алып келбейт.

* * *

Күнүмдүгүн ойлогон күйөт,
Келечегин ойлогон ушуну эсине түйөт.

* * *

Кам көрүп келечекти ойлогонуң,
Өмүр бою тойлогонуң.

* * *

Улуттук салтты унутканың,
Баалуулуктун баарын курутканың.

* * *

Наабай нанын жыйнайт,
Дыйкан данын жыйнайт.

* * *

Шорулдатып наадан тамакты кулкунга куят,
Мунусу элге оголе уят.

* * *

Талант – бул чын дилден берилүү, анан калса-шык-жөндөм. Бала энеден таланттуу болуп төрөлбөйт. Анын кызыгуусун ойготсо, бир гана акыл-эстүү да, билимдүү да эне-атасы менен чыгаан мугалим-тарбиячылары ойготуп, бөпөлөп-бапестей алат.

Таланттуу баланы: «Кой, сүрөт тартпачы, чоңойгондо юрист болосуң» – деп какшаганың шоона эшпейт. Ал көшөрүп беттегенин бербейт.

* * *

Суу жүрөктүк кылып чоочуркап, ар нерседен корко бербей; коёндой корккончо, арстандай айбатуу бол, жашоо тири-лигинде АКЫЙКАТ-ЧЫНДЫКты пир тутуп, илгерилегениң ийги, анткени ДЕН СООЛУГУҢА да, ӨМҮРҮҢӨ да пайда. А коркоктук – дене-боюңду дүркүрөтүп, алсыратат. Жүрөгүңдү зилдетип ден соолугуңа коркунуч туудурат.

* * *

Тагдыр сени өгөйлөп, башыңа оор иш түшүп, эсин кетип турса да акмакка көз жашыңды төкпө.

* * *

Көчөнүн туюгунан, жыландын уюгунан корк.

* * *

Мээнет кылсаң атагың чыгат,
Мастыктан чатагың чыгат.

* * *

Чыгарманын ээси болбо, мээси бол.

* * *

Чыгармаңдын наркын айтпа, баркын айт.

* * *

Эки жакшы баш кошсо – түбөлүк сыйлуу,
Эки жаман баш кошсо – түбөлүк чырлуу.

* * *

Көзүңдүн тирүүсүндө касиеттүү сөздүн (же иштин) ээси болууга ашык.

* * *

Бирөөгө жасакерленип, чындыкты чыркыратуунун сурагы сүрдүү болорун унутпа.

* * *

Эки жакшынын бириккени –
Көңүлүңдү көтөрөт,

Эки жамандын бириккени –
Көңүлүндү чөгөрөт.

* * *

Зили адамга жакшылык каалабаган ичи тар, карөзгөй
бакыл – жамандар арасында да боз ала бээдей айырмала-
нып турат.

* * *

«Окуймун» деп кеткениң –
Тилек-максатыңа жеткениң.

* * *

Оолукпаса – аман болот,
Керсейип көпкөндөр саман болот.

* * *

Каргашалуу кырсыктан сактан,
Чамаңа карап мактан.

* * *

Эстүү эл бөлүнбөйт,
Бөлүнгөндүн биримдиги көрүнбөйт.

* * *

Күлтүгү жок сөгүнөт,
Сөгүнсө – береке-кут төгүлөт.

* * *

«Арыба» дегениң – жан кашайып турганда
Жардам болот.

Ушул сөздү уккан адам –
Бардам* болот.

* * *

Мээнет кылса жаман болбойт.
Жолдон чыкса – аман болбойт.

* * *

Келечегин ойлогон - план түзөт,
Ойлонбогон - түңүлүп үмүт үзөт.

* * *

Сабыр кылсаң - не бир укмуш заман келет,
Ынтымагы жок үйгө жаман келет.

* * *

Убадаңдан кайтпачы,
Уят сөздү айтпачы.

* * *

Дилин абдан тазартып,
Көңүлүн шат кылыптыр.
Нысап берип Теңирим,
Куранды жат* кылыптыр.

* * *

Дил сөзүң жүрөккө жугат экен,
Жакшы сөздү жүрөк тез угат экен.

* * *

Кадырлашып сыйлашса – бир боор,
Кадырлашып сыйлашпаса – таш боор.

* * *

Акылмандын ачууга алдырганы –
Кырсыкка чалдырганы.

* * *

Өмүрүндөгү бактылуу көз ирмемдерин өмүрүңө өмүр
кошору анык. Ал эми өмүрүндөгү кайгылуу күндөрүң бак-
тылуу өмүр сүрүүгө бөгөт болуп, жашооңду чектейт.
Жыйынтык: Бактылуу күндөрүңө керсейбе, көппө,
Кайгылуу күндөрүңдө санааркаба, чөкпө.

АЙТЧЫ, АКЫЛ?

Көрсүн деп –
Көкүрөк, киндигин ачып салып,
Ой жемин акылман-айкөлдөргө чачып коюп,
Кыз жүрсө, келин жүрсө, анан дагы –
Алтымыштан эчак ашкан аялуу аял жүрсө,
Эрин чанып...
Шым кийип... асылзат аялдыгын унутуп,
Боёп чачын түркүн түскө
Эркектин кейпин кийип...
Шек келтирип ...атына АЯЛЗАТТЫН
Теңирим кечирмекпи, эй замандаш!
Калыс карап айтчы, АКЫЛ?!

Жандай көрөм март, берешен элимди,
Жатка бербейм, бир да карыш жеримди.

Жаман дос чын сөзгө жырылдайт,
Далилдесең – ит болуп ырылдайт.

Жакшы – бирөөнүн кийимин кийбейт,
Кутурса – жакшы ит ээсине тийбейт.

Жакшы сөз уксаң – чериң жазылат,
Бакылдык кылсаң – көрүң казылат.

Жакшы бала ага-буга көз артпайт, тийбейт,
Сабак окуйт, эринбейт, партага да чийбейт.

Окубаган шоркелдей жашаганды билбейт,
Чапан-тонун айтпайын – баш кийимин илбейт.

Жамандык ак ишти каралайт,
Жашырсаң – жүрөктү жаралайт.

Чындыкты айтканың – күнөөңдөн арылганың,
Сүйгөн элиңе агыңдан жарылганың.

Жакшы үйдөн чыкса, чыйтайбайт,
Санаалаш жоро-жолдошун жоктойт.
Чыргайчы ылгабайт, киши көрсө токтойт,
Чырдашып, көрүнгөндү боктойт.

Жакшы досун таштабайт,
Таштап, жаман жорук баштабайт.

Жакшы бала – энеге күйөт,
Акыл айтсаң – эсине түйөт.

Жаманга жакшы сөз айтсаң – жакпайт,
Жылан жөндөн-жөн эч кимди чакпайт.

Жакшы айдоочу ылдамдыкты ашырбайт,
Жакшы адам кемчиликти жашырбайт.

Ичпейм десе коногу сунулган шарапты,
«Ичип койчу, акетай ак болсун» – деп өтүнүшөт.
Аткарып өтүнүчүн коногу «аюу» болуп айкырса
«Ка-ап, аттиң-ай, билгенде...» деп өкүнүшөт.

Ишеничти актаганың – абийириңди сактаганың.

Келечегинен үмүтсүздөнүү – өлгөнгө тете.

* * *

Кытмыр адамда кытыгы болбойт.

* * *

Кереметтин баардыгы ылайда болот,
Окуганың өзүңө пайда болот.

* * *

Көп уктасаң – ыксырап жумушундан кечигесиң
Кашыктап топтогон абийириңди кетиресиң.
Аз уктап, тыным албай көп иштесең –
Чыңалып, абийир таап жетилесиң.

* * *

Кыпчып алып салааңа сигаретти,
Түтөтүп, муну оозуңа албагын.
Желесине илинип жамандыктын,
«Аттиң-ай!» деп тилиң тиштеп калбагын.

* * *

Накыл кеп тулку боюңа сиңип өстүрөт,
Сасык кеп – ичиндеги илдетиңди козгоп өлтүрөт.

* * *

Аз-аздан окуганың – акылга жем салганың,
Окубай калганың – тамакка тузду кем салганың.

* * *

Жылмыштатып андай-мындай деген болбойт,
Сугунуп, арам ашты жеген болбойт.

* * *

Ишенимдин акталганы – каада-салттын сакталганы.

* * *

Турмуштан өткөн мыкты тарбиячы жок.

* * *

Чынчыл адамдын жүрөгү ак, өзү сагызгандан сак.

* * *

Каерде болбосун, адам өзүндөгү асыл сапатты алып
жүргөнү абзел.

* * *

Куулук кылгандын каргышка калары анык.

* * *

Пейили ак болсо – ал адамдын мыктысы.

* * *

Кайгы картайтат, санаа саргайтат.

* * *

Какшык сөздөн чочуркаба, кемчилигиң болсо, оңдо-
гонго оңой.

* * *

Малың тургай короо-жай да сатылат,
Байлык-батыл катылат.

* * *

Кылгылыкты кылган соң, кейигенден не пайда.

* * *

Талантты баалап-барктаган адам – такыбаа.

* * *

Эң көп алданган адам – өзүн-өзү алдаган адам.

* * *

Алтын убакытты баалай албаганың –
Өмүрүңдүн өтөлгөлүү болуусун каалабаганың.

* * *

Жасакерленип жагынган кошоматчы – тыңчы.

* * *

Жашоонун кууралы болбой, жыргалы болбойт.

* * *

Тоонун бийигине жеткен – акыйкатка да жетет.

* * *

Адамдагы бардык асыл-сапаттардын үрөнү – акыл-эс.

* * *

Улутчулдун учугунун узарганы – улуттун тамыры тереңге кеткени.

* * *

Сыртынан тон бычылып нааданга ишеним артылып, ал бийликке келсе да, адатын карматып, бузукулуктан кол үзө албайт.

* * *

Атанын алкышын алсаң – алтын аяктан суу ичерин анык.

* * *

Ак дилден каалаганыңды жаратмандыгым деп бил, Ыкшоолонуп каалабаганыңды – жакырланганым деп бил.

* * *

Көп сөз – көбүк сөз.

* * *

Картаюуга каршы күрөшүүнүн бирден бир каражаты – спорт.

* * *

Адамдын байлыгы менен бийлигине карата баалоо чектелгенде гана АКЫЙКАТ-ЧЫНДЫКтын жолу бөгөлбөйт.

* * *

Адамды кемсинтип басмырлаганды мезгил – убакыт жеткенде өзүн басынтат.

* * *

Адамдын маданияттуулугу кийим менен бааланат дегендер терең жаңылышат; жарашыктуу, таза кийинип, тың жүрүү – акыл-эстүү адамдын пенделик милдети. Тилекке каршы, жаштар өздөрүнүн маданияттуулугун... жылаңбаш жүрүү менен далилдегиси келишет. Жаз-жай айларында го бир жөн, ал эми кыштын кычыроон кызыл

чилдесинде жылаңбаш жүрүү – акылга сыйбаган кечиримсиз жорук. Анткен себеби, аяз адамды азапка салат, ден соолугуна коркунуч туудурат.

* * *

Адамды кордоого эч кимдин акысы жок; кордоп жаткан киши өзүнүн кордолуп жаткан адамга окшогон адамдыгын сезе билгенде, ал бул жоругунан батыл кайтмак.

* * *

Чектен чыккан мээримдүүлүк – балага моралдык жактан да, психологиялык жактан да чоң зыян келтирет.

* * *

Адам карыса да анын таланты улам ташкындап, келечегине олуттуу кароого мажбурлайт.

* * *

Жамандык – адамдын көөдөнүн мите курттай өйүп отуруп өмүргө олуттуу кооп туудураарын элес алганда пендезаты жамандыктан оолак болмок.

* * *

Келечегин – бул сенин бактың. Учурда жасап жаткан сенин аракетин КЕЛЕЧЕГИҢДИ түптөөгө далалаттанганың экенин унутпаганың утук.

* * *

Шапар тээп убакытты бошко кетирүү оор жоготууга барабар.

* * *

Окубагандардын көбөйгөнү – акмак-наадандардын көбөйгөнү эмей эмине.

* * *

Олдоксон болсо да оюмду айтайын. Көбүнесе, жайында эл кыжы-кужу кайнаган дайранын боюнда ырахатта-на тамактанып отурсаң, аталар менен улгайган асылзат апалар какырынып кашкайган дайрага түкүрүнүшөт, атү-

гүл мурдун да таштап ийишет. Анан аппетит кан буугандай буулуп «көргүлүктү бир көрөсүң» Алардын баам-парасатынын, туюм-сезиминин жоктугуна кейип ордуна тура жөнөйсүң. Мындай баам-парасатсыз адам пенделери мүмкүн, олдоксон ойдон бүтүм чыгарып алышса ажеп эмес.

* * *

Байлыгына чиренген бай-мырзалар деле, бийлигине манчыркаган бийлик төбөлдөрү да, ар кимден кордук-зомбулук көргөн жарды-жалчылар деле адам. Көрөр күнү, ичер суусу түгөнгөндө баарынын барар жери – мүрзө.

Ошондуктан бардар жашаган байлар улуу Рамазан айында томаяк-кедейлерди эстеп, орозо битир берип, алкышын алса, ажал алкымдап алганда ага тик багып чын дүйнөгө дадил кетмек.

* * *

Элин сүйгөн журтбашыны эли ардактап, ак батасын берип, алкышын айтат.

* * *

Байлыктын күчү – билим деңгээли төмөн, акыл-эси да анчейин адамды майлуу орунга отургузуп, сый-урматка бөлөп койгондугунда.

* * *

Жырткычтардай түп көтөрө өкүрүп-бакырып, атаандашынын ден соолугуна путур* жеткирип, айланасындагылардын өмүрүнө да олуттуу зыян келтиргендерди түшүнүп болбойт, ажаандардын айкырыгы жүрөк оорутууга өбөлгө түзүп жаткандыгын алар ойлой жүргөнү оң.

* * *

Оңой иштерден оолак бол; оокаттуу, бардар жашайын десең – оор иштерди гана жаса; денеңди чыныктырат, эркинди бекемдеп, майтарылбас, өзүңдү тайманбас, эр жүрөк болууңду шарттайт.

* * *

Акылдуу адамдардын оюнун орошондугу, сөзүнүн салмактуулугу жагынан башкалардыкынан аттын кашкасындай айырмаланып турат.

* * *

Жалкоолук – жакырчылыктын атасы. Аны менен аеосуз күрөшүү – ар бир акыл-эстүү адамдын ыйык милдети.

* * *

Адамдын адамдыгы анын байлыгы менен бааланбайт; элине сиңирген эмгеги менен гана анын кандай адамдыгын аныктай аласың.

* * *

Адамдын мүчөсүндөгү тубаса кемчилигин бетке айтпа. Ансыз да ал байкуш ошол мүчөсүнүн азабын тартып, ичинен сыздап кан-какшап атса, кудум ошол кемчилигин ал сезбей аткансып сен бетке чаап атсаң, бечаранын алы не кечерин элестетип бак.

* * *

Адамча тирилигин өткөрүш үчүн жокчулуктун айынан айылдаштарынан аны-муну сурайсың. Сураган да чоң күнөө экенин элес алганыңда суранбай эле калмаксың.

* * *

Акылмандын жалгыз өзү акылман болгону жетишсиз; калгандарын да акылдуу кыла алса, ал чыныгы акылман.

* * *

Акылдуулар акмактын сөзүн унчугушпай тыңдап отура беришсе, акмак өзүн акылдуу сезет.

* * *

Акмактардын арасында сенин акылдуулугуң кумга жазылган жазуудай.

* * *

Акчаны карызга берип жатып, аны кайтарып алуунду ойлогонуң олжо.

* * *

Акмактар гана абийирдүү адамдын абийирин ачууга далбас урушат.

* * *

Алган карызыңды тууганыңа токтоосуз бер, анткени анын өзү тууган болсо да, акчасы тууган эмес.

* * *

Алган тарбиясына таянган бала тагдырына таарынбайт, турмуш сынагынан таяк жебей таасын өтөт.

* * *

Акылмандар да азып-жазып жаңылышат, анткени алар да адам. Кыйынсынып, алардын жаңылганын бетке кармап мажестик кылуу – осол иш.

* * *

Артыкбаш, баш ооруткан ташпиштерден оолак болуп, ар дайым көңүлүң шат, маанайыңдын жаркын болушун кааласаң, амалдуу адамдардан ат чабым алыс бол.

* * *

Адеп-ахлак кимдин ким экендигин көрсөтүүчү түбөлүк эскирбеген КҮЗГҮ.

* * *

Адеп-ахлак тарбиясы – бул бардык тарбиянын ЭНЕСИ, анткени ал адамды калыптандырат.

* * *

Атуулдук (патриоттук) тарбия – жарандарга эне-атасы менен тууган-туушкандарын, эл-жерин чын ыкластан сүйүү сезимин ойготкон тарбиялардын ичинен эң сүйкүмдүүсү.

* * *

Арак – ажалдын ашынасы. Аны үгүттөп-рекламалоо – ажалды үгүттөө дегендик.

* * *

Алдына айкын максат коюу – ЖАКШЫЛЫК. Ошол максатына жетсем деп дегдеп, белсенип киришүү – АКЫЛ-ЭСТҮҮЛҮК. Жасаган аракетинин алгачкы жемишин көрүү

– ДААНЫШМАНДЫК. Айкын максатына жарым-жартылай жетишип, эмгегинин үзүрүн көрүү – ОЛУЯЛЫК.

* * *

Адамдарды алдап, бейбаштануу – бардык жамандыктардын башаты.

* * *

Башкаларды урматтаганың – улуулугуң. Мындай урматка жетүү баарынын шыбагасына берилбеген.

* * *

Балага үй-бүлөдө берилген таасын тарбия гана анын адам болуусуна түрткү берет.

* * *

Балада атуулдук сезим калыптанмайын, жоокер болууга мүмкүн эмес.

* * *

Балдар биздин келечегибиз болсо, алардын тарбиясы тамаша эмес; баарыдан мурда тандаган тарбиячыңдын кимдигин таасын билгенден кийин гана, балаңды окутуп-тарбиялоого тапшырганың божомолдоп тобокелге салганга караганда он эсе пайдалуураак.

* * *

Барбалактаган бакырчаак душманга караганда, түнт жүрүп, кытмыр күлгөн душман коркунучтуу.

* * *

Бакылдыгыңан бирөөгө жамандык кылууга камынып жатып оболу ошол осол ишинден не майнап чыгарын теңирээк ойлосоң, эч кандай жамандыкка барбайсың. Жүзүң да жарык, көңүлүң да шат, үй-бүлөң да тынч.

* * *

Чыгармачылык – бул өз ыктыяры менен жанын сабап, азап чегүү.

* * *

Башыңа оор күлпөт түшүп, канчалык кыйнаса да, үмүтүңдү үзбө, анткени үмүт оту өчкөнү – өмүрүңдүн өчкөнү.

* * *

Бейкүнөө бирөөнү капа кылганың – мүрзөңө батыл жылганың.

* * *

Боюңдун кыскалыгына намыстанбай, оюңдун кыскалыгына намыстан.

* * *

Бирөөнүн абийирин ачкан адам өзүн эч качан акмак деп ойлобойт.

* * *

Билбейт деп алганың – ошол да сенин жалганың.

* * *

Болгонду болгондой айтууга батына албай, адам калыстыктан тайыса, андайлардын сөзү сылык, ичи былык.

* * *

Душманың сага бакылдык кылып бут тосо, сабыр кыл, чыда, күч иштетүүгө ашыкпа, эс токтотуп акыл-эсин, көөнөрбөс билимиң менен чымырканып иштей бер. Ошондо атаандашың «жеңилдим» деп айтпаса да, мурдакыдай сени менен эрегишпей калат. Анын жеңилгени ошол.

* * *

Душманымдын табалоосуна калбайын десең, өзүңө тың бол; чынчыл, берешен, мээримдүү, айкөл болсоң, душманың табаламак турсун, күйөт. Күйүт адамды соолутат.

* * *

Дыйкандын генийлиги – жер жүзүндөгү кыбыраган жандын бүт баарын кабагым-кашым дебей тең баккандыгында.

* * *

Дасторконду тегерете отуруп тамакты чогуу жеп-ичип, батаны да чогуу-чаран кылса, ынтымак да береке-кут да болору бышык.

* * *

Жакшы адамды «жакшы» дегениң менен ал өзгөрүлүп калбайт, а көрөкчө ага келген жөнүңдү айт.

* * *

Жакшы адамдар да жаңылышат, акмактар гана жаңылышпайт. Муну алардын өздөрүнүн сөзү эле тастыктап турат.

* * *

Ар кимге жалдырап жашыган жаман,
Куйтуланып, ушак сөздү ташыган жаман.

* * *

Жалаа жапкан жаман. Сен жапкан ошол жалган жалааны бирөө сага жабаарын ойлосоң, үрөйүң учуп, жамандыгыңа тобоо келтирериңе кепилдик бере алам.

* * *

Жан бүткөндүн баары тең адам пендеси. Эгер алар бир максатта аракеттенсе, жыргал заман эчак эле курулмак.

* * *

Жамандык менен жакшылык эгиз бир туугандай биринен бири карыш калбай жүргөнүн билген соң, эртеби, кечпи, ошол жамандык сага да башбагарын ойлосоң, пейилиң өзгөрүлбөй койбостугуна кепилдигим бар.

* * *

Жамандыктан жаа бою качканың ийги, анткени жамандыктын жалаасы кылмыштан да оор. Аныңды Кудай эмес, сени «карегим» деп кадырлаган калкың да кечирбейт.

* * *

Жароокер, айкөл аялын аябагандын өз убалы өзүнө.

* * *

Жакырчылыкты жаныңа жолотпо, жакындаса – жаныңды жейт.

* * *

Жаш кезинен уул-кыздарга улууга-урмат, кичүүгө ызаат, мекениндин асыл адамдарына сүйүү сезимин козгоо аздык кылат; ошондой эле аларды карөзгөй бакылмыкаачыларга, жоолашкан душмандарга жек көрүү сезимин ойготпосоң, кийинчерээк алар жоо менен беттешпейт деп эч ким кепилдик бере албайт.

* * *

Жол – бул сенин келечегин, ырыс-кешигин, бакыттаалайың, кайгы-капаң.

* * *

Жалтыраган кийимге караганда жарашыктуу кийим алда канча баалураак.

* * *

Жасаган жакшылыктарыңды айтпай жүргөнүң акыл-эстүүлүгүңдүн белгиси; касыңа кылган жакшылыгыңды байкоостон оозуңан чыгып кетиши – биринчиден, сооптуу ишиндин жуулуп талаага бекер кеткени; экинчиден, жосунсуз бул жоругуң менен өзүңдүн акылыңдын тайкылыгың илгиртпей далилдеп койгонунду баркалбай калганың.

* * *

Жөтөлүп-бышкыргың келгенин жалгыз өзүң билип турасың; бетарчыңды камдап, сүйлөшүп аткан адамдардан обочолонуп алып, анан каалашыңча жөтөл, бышкыр.

* * *

Жакшы адамдын жакшылык касиети – жагымсыз жаман сөздү да сылыктап, майин айта билгендигинде.

* * *

Иштин көлөмүнө көбүрөөк көңүл бөлөм деп, анын сапат жагын аксатып алба.

* * *

Кагазды туш келди жерге таштап убалына калба, анткени ыйык «Куран-и-Карим» да ушундай эле кагазга жазылган. А түгүл, аны колго дааратсыз кармоого мүмкүн эмес.

* * *

Көңүлүң кушубак, маанайың жаркын болушун кааласаң – айтчу сөзүңдү, карыз алардан мурда (берээрде) жети өлчөп бир кесип, анан айт.

* * *

Керсейген кереоз, текебер адамдар каза болгондо, жүрөгүндө карасы жок карапайым, ак ниет, айкөл адамдар көмүлгөн көрүстөнгө коюлуп, алар менен жанаша жатаарын унутпаса утушат.

* * *

Көз тайгылткан кооз, назик гүлдөрдү эң жакын адамыңа көңүлүң көтөрүп, кубаныч-шаттык тартуулап, белекке бергениңди түшүнүп турам. Бир аздан кийин ошол бажырайып, көз жоосун алып кулпурган гүлдөрдүн чачылып, ар кайсы жерде тебеленип-тепселип жатканына зээним кейип: «Бейиштин гүлүндөй гүлдөрдүн убал-сообун ойлобогон адам кейпин кийген бул кандай айбандар» – деп, кейиштүү көрүнүшкө күбө болгонума бушайман бол.

* * *

Каяша айтууну каалабаган момун, акыл-эстүү адамдардын алдында макоо өзүн даанышман сезет.

* * *

Кымбат убактыңды бошко кетирбей, өтөлгөлүү өмүр сүрүүнү кааласаң, – пайдасыз майда-барат иштерден оолак бол.

* * *

Кедеймин деп кейибе, баймын деп маалкатпа, сабыр кылсаң, башыңа бак, байлыгыңа кут конот.

* * *

Китебин таза бойдон турса, жакшы урунганынан го деп тыянак чыгарганга шашпа, жакпаганынан го деп ойлогонун оң.

* * *

Колунан иш келбеген алаңгазар адам гана керсейет.

* * *

Коомдо канатташ жашап туруп бирин-бири көзүн боегондук – барып турган пастык.

* * *

Көйгөйлүү маселени чечүү канчалык кыйын болбосун, баамдап таразалап, акыл-эстүүлүк менен чечүүгө болот, антпесе бүйүр кызытып, айгай салып айкырып, чатакташып, эч нерсени оң чечүүгө мүмкүн эмес.

* * *

Көңүл чөктүрүп жүрөк сыздаткандан сак бол; антпесең, көз жаш мончоктоп куюлуп, көздү соолутуп коюу коркунучу туулат.

* * *

Кунт – ар кандай жакшы иштин башталышы.

* * *

Кудайды ойлоп, ибадат кылсаң – дилиң таза, тилегиң изги, көңүлүң да көтөрүңкү, маанайың жаркын болору шексиз.

* * *

Кээ бирөөлөр жини келип ачууга жеңдирип, адамды «айбан» деп да аташат. Акаарат келтирген ошол адамдын акыл-эси жайында болсо, түк антип айтмак эмес, балким ал айбандын адамга өтөгөн эбегейсиз зор кызматы менен катар ага эт, май, сүт, кымыз да бергенин эстебеген чыгар.

* * *

Картайып, каруудан күч, көздөн нур кетпесин, белим бүкчөйүп, кунигим чыкпасын десең, кайнатылган сууну гана ич.

* * *

Калп айтуу – коомго кооп туудурган аферист деген илдетке чыйыр салуу.

* * *

Кээ бир адамдар элге жакшылык кылып, сооп алгылары келип турганы менен, чамалары чакталуу. Андайлар эч кимге жамандык кылбаса, улуу иш жасаганга тете.

* * *

Суужүрөктүк кылып чочуркап ар нерседен корко бербей; коёндой корккончо арстандай айбаттуу бол, жашоо тирилигинде АКЫЙКАТ-ЧЫНДЫКТЫ пир тутуп, илгерилегениң ийги, анткени ДЕН СООЛУГУҢА да, ӨМҮРҮҢӨ да пайда. А коркоктук дене-боюңду дүркүрөтүп, алсыратат. Жүрөгүңдү зилдетип ден соолугуңа кооп туудурат.

* * *

Кийимди сөлбүрөтүп ашкере узун, же балтырын жаппаган кыска кийингендерге Кудайдын каары келерин ойлой жүрсөк.

* * *

Касташкандан көрө касыңдан озунуп кечирим сурап, элдешкениң сага алда-канча көп пайда келтирерин да ойлогонун оң.

* * *

Кимдир бирөөгө жамандык кылып жатып эртеби, кечпи, сен дагы өзүң жасап жаткан жамандыкка кабыларыңды-өлөрүңдү ойлосоң, бакылдыгыңан батыл арыларыңа бөркүндөй ишене бер.

* * *

Күнүңдүн эптеп эле өткөнүнө сүйүнбө; (иттин күнү да өтөт) күнүңдүн өткөнү – өмүрүңдүн өткөнү. Өткөн өмүрүңө кийинчерээк кейибесең, өмүрүңдүн өтөлгөлүү өткөнү.

* * *

Кайдыгерлик – адамдагы айыккыс оор дарт. Бул оорууга чалдыккандар жетекчи кызматтарда иштеп калса, элдин шору.

* * *

Күлкү – өмүрдүн дарысы. Күлөм деп бейжайлык кылып, адамдык беделиңе бекеринен доо кетирип алба.

* * *

Коомдук жайларда какырынып-түкүрүнгөн адамдардан пас маданиятсыздык болбойт.

* * *

Майнап чыгарына жана зарыл экендигине көзүң жетсе, иштин көлөмүнөн да, кыйынчылыгынан да коркпо.

* * *

Март болсоң, суудай бол: Жакшы менен жаманга да, айкөл менен бакылга да, досуң менен касыңа да ал бирдей кызмат өтөйт – өмүр тартуулайт.

* * *

Машинага отуруп, рулду кармаганыңда өзүңдүн келечек тагдырыңа кошо башкалардын тагдырын да кармаганыңды көз алдыңа элестетсең, кырсыктан оолак болосуң.

* * *

Мечит – бул Кудайдын үйү, момун мусулмандардын Аллахка сыйынуучу ыйык очогу. Ошондуктан мында келгенде бүйүр кызыткан ар кандай сасык сөздөрдөн сактанууга тийиш.

* * *

Мээрим жок, боору таштан бүткөндүн көзүн жашта са – бир гана пияз (туураса) жаштайт.

* * *

Мактануу – адамдагы терс сапаттардын бири. Мактангандык – өзүнө-өзү канагаттангандык. Өзүнө-өзү канагаттанган адам жакшы адам эмес.

* * *

Мода – бай-көпөстөргө гана төп келет, Томак кедейлерге табылганы эле эп келет.

* * *

Мыкты тамагыңды өзүң жебе; өзгөлөргө – душманыңа бер; сени тың жашайт экен деп, өз көзү менен көрүп-ынанып, ого бетер ичи күйүп, таң берүүгө аргасыз болот.

* * *

Мүнөздү тарбиялоого мүмкүн эмес деп олуялык кылгандар жыл бою түркүн түстөгү гүлдөрдү өстүрүп, эмгегинен майнап чыгарса, мүнөзү алда-канча өзгөрүлө түшкөнүн өзү сезип, танданбай койбостугуна ыйманым кепил.

* * *

Суу ичкен кудугуна түкүргөн адамдын кандай экендигин саймедиреп отуруунун зарылдыгы канчалык.

* * *

Никесиз төрөлгөн бала бактысыз; анын эне-атасы да, мекени да жок. Минтип ымыркайды жазалаган ыймансыз ата-энесин алдыда кандай каардуу жаза күтүп турганын капарына алышпаганы өкүнүчтүү.

* * *

Окубаганың – Кудай берген ырыскыңды чокубаганың.

* * *

Оңой олжого тунам деп, башыңды балээге тыкпагын, Мөөрөй алам деп, эр азамат балбанды чалып жыкпагын.

* * *

Оку десе октос берип, бала кезде баркалбай тентек кылып, жаштык кезде шапар тээп шалактап, билим албагандын убалы өзүнө, залакасы коомго тиерин ойлогону оң.

* * *

Ооз көптүрүп, жаттап алган жакшылыкты бетке кармап айта бербей; жакшылыкты көлөкөдөй ээрчип алган жамандыкты да айта жүр; антпесең, сени тыңдап отурган улуу-кичүүлөргө бу жарыкта көңүл куунаткан жакшылыктан башка эч нерсе жоктой туюлушу этимал. Көңүл чөктүргөн азыноолак окуяны сөзүңө кыстара жүрсөң, отургандар кааласак-каалабасак да эртедир-кечтир келчү жамандыктын мизин кайтарууга камдана жүрүшмөк.

* * *

Өлкөдө жыныстык тарбияга жетээрлик маани берилгенде өзөк өрттөгөн өксүк да, ат башындай арман да болмок эмес.

* * *

Өзүнүн өмүрүндө өзүнө-өзү «Мен элим үчүн эмне иш жасадым?» деген суроону берип, ага канаттандыарлык жооп алса, өмүр өтөлгөлүү өтүптүр деген тыянак чыгарса болот.

* * *

Өмүрүндүн эң кубанычтуу ирмемдери-бала багып тарбиялоо. Бул – коомдук мааниси бар эбегейсиз зор иш.

* * *

Өң-түстөн Жараткандын өзү бербеген соң, косметикага ык койгонун сулуулар алдында суу кечпейт.

* * *

Өзүң күйбөй, жанбай туруп, бирөөнү эч качан күйдүрө да, жандыра да албайсың.

* * *

Өз абийирине кул боло албаган адам боорукер, мээримдүү, айкөл адам боло албайт.

* * *

Өз балдарына абийир-лаззат тарбиясын берүү-караңгыда алыска чейин көрсөтүп турган шоолага барабар. Адам көңүл рухун тазалагандан кийин гана жакшылык жасоого дилгирленет.

* * *

Өзүңчө тыңсынып, тымпыйып эч ким көрмөк түгүл, сезбеди деп осол иш жасаба, ошол «көрбөгөн», «сезбеген» эч ким сенин осол ишке кандайча кол урмакчы болуп тыңсынып турганыңды сенден мурдараак сезип, жосунсуз жоругуңа уялып, пастыгыңа кейип отурганын өзүң сезбей атпайсыңбы.

* * *

Пакизалигин – ырыскы-насибиңе ортоктош, шумдуккуулугу жок айкөл пенделерине Теңирим ырыскы кешигин аянбайт.

* * *

Сабырдуулугуң – салтанатың; анын акыр-түбү береке-кут, жан жыргаткан жакшылык.

* * *

Сага пайдасы жок болсо – ал ишке кол урбаганың макул.

* * *

Сактыгың – ишиңе тактыгың.

* * *

Сөз менен иштин биримдиги болбосо, андай сөздүн зыяндан башка пайдасы жок.

* * *

Сапарлашың менен жакшы мамиле түзүүгө умтул, бирок сыр төгүүгө шашпа.

* * *

Сапарга чыгып баратып үйдөгүлөр менен жарык маанайда жаркылдап күлүп коштошсоң, көңүлүң кушубак, жолуң шыдыр, жолдошуң кыдыр, сапарың байсалдуу болот.

* * *

Сигареттин жакшы-жаманы болбойт; баардыгы түтөп, өмүргө аз-аздан ажал бүркөт.

* * *

Сен баскан жолдон ааламды тамшанткан дөө-шаалар менен томайк-кедейлер да, даанышман-кеменгерлер менен мыкаачы-кылмышкерлер да, ууру-кескилер менен канпадышалар да басып өтүшкөн. Сен ичкен мөлтүр булактан суу ичишип, мээримдүүлүк менен сага төгүлүп турган күн нурунан наптанишкан.

* * *

Сигарет тартып, ичимдик ичип, өпкө менен жүрөктү не жазыгы үчүн жазалагандарды түк түшүнө албайм.

* * *

Сөз жүзүндө бүткөрүлгөн иштен амалда башталган иш алда канча артык.

* * *

Сурасаң «сооп болор» деп бере коюшса, берет экен деп үмүттөнүп, адамдык ариетине доо кетирип алгандан сак бол.

* * *

Сөөлөтүң – дөөлөтүң. Теңирим ыроологон ошол сөөлөтүң-
ду башкалар үчүн да пайдалуу кыла алсаң, башыңа бак конот.

* * *

Таланттың, шык-жөндөмүң. Теңирим сүйгөн пендесине ыроологон баалуу белеги: учурунда аны талпынтып-таптабасаң, кастарлап-карабасаң, соолгон булакка окшоп калары шексиз.

* * *

Тамакты шалпылдатпай майда чайнап жеп-ичүү – адептүүлүктүн белгиси.

* * *

Текебердигин - өзүндүн башыңа көрүнчү өзүндүн за-
лимдигин.

* * *

Туугандардын ортосундагы туугандык мамилеге доо кетип, ич ара араздашса, бул барып турган пастык. Мындан да өткөн жоболондуу жаман жорук жок.

* * *

Тамактанып отуруп аны-муну сүйлөшкөнгө болбойт — зыян; биринчиси, ашказан оорусуна чалдыктырат; экинчиси, сөз ырбап, ушак-чагым козголуп, чыр-чатак чыкпайт деп ким кепилдик бере алат.

* * *

Тандап бутубузга өлчөп-ченеп, бут кийимдин мыктысын кийебиз, себеби бутубуз эсен-соо болмоюн, каалаган жакка баса албайбыз. Душманыбыз да бизди караганда алгач көзүнүн карегин бутубузга кадаганын унутпай жүргөнүбүз утук.

* * *

Тапканыңды кумурскадай үйүңө ташынганың –
Кар-жамгырдан баанектеп эртерээк жашынганың.
* * *

* * *

Тарбия ишинде сөздөн өткөн күчтүү курал жок; кээ бир мугалимдер өздөрүн ачууга алдырып, жеке амбиция-

* * *

Тамак даярдоонун калыбы болбойт; даярдалган тамак даамдуу болбой калса, көңүлүн оорутуп, айымды айыптаганга ашыкпа.

Тамакты ысык ичем деп ичеги, карынды иритип-чиритип алуудан сак бол.

Тубаса талант-шык менен катар терең билим болбой, колуна калем-кагаз алып, өзүңдү да, өзгөнү да кыйнабаганың оң.

Турмуш дегениң – бул каруу күчтөн сырткары билим да, акыл-эс да иштөөчү айыгышкан чоң күрөш. Турмушта жолуң болбой, ишиндин жүрүшпөгөнү, өзүңдүн чабалдыгың.

* * *

Тынч, жылуу-жумшак төшөгүндө жатып, мыйзам бузуп, кылмыш кылбай ак иштеп, ак жашаганды баары эле билет, балакеттин баары напсиси тыйылбай, эрки бошту- гунда болуп атпайбы.

* * *

Тарбиясы тайкы адам-ийри өскөн дарактай; аны тарбиялап жолго салам деп убара тарткан адам — жансыз денеге жан киргизем деген тентекке окшойт.

* * *

Денесин рекламалоо максатында мода кууп, даки сымал үлпүлдөк кездемеден кийим кийген айымдар жаңылышканын элес алышпаганы өкүнүчтүү; сиздин киндигиңиз ачылып жүргөн келбетиңизди көргөндөр иренжишет, анткени дене боюңузду көрүп, токпейил тартып кайдыгер

карашат. Анын тетирисинче дене-боюңузду ороп-чулгасаныз, жүзүңүздү гана көрүп: «Жүз – келбети, мынчалык, тулку-бою канчалык?» деп тамшанып, сизге магниттей тартылганын өзү да элес албайт, жал-жал карап, сөз айткысы келет, бирок сүрүнүздөн айбыгат. Дагы тигилет. Анысын туюп турган соң, сиз аны оңой эле кылтакка илинтип алышыңыз туурулуу иш.

* * *

Убактылуу гана «жакшы адам» деген атка конуу ар кимдин эле колунан келет, а бирок түбөлүктүү жакшы болуу оңой-олтоң иш эмес.

* * *

Улгайган адамдарды урматтоону үйрөнбөгөн кыз турмушка чыкса, кайындарын сыйлап жарытпайт.

* * *

Унчукпоонун мааниси терең; ал инсанды ар тараптан мүнөздөгөн адамдагы жакшы сапаттардын бири.

* * *

Үйүнө конок келсе, магнитофон-телевизорундун үнүн демейгидей көтөрүп угууга болбойт; антпесе анын көңүлүн көтөрөм деп, иренжитип алышың этимал.

* * *

Чыгармачылыктын машакаттуу азап-тозогунан өтпөй туруп, анын ырахатын көрөм дегениң куру кыял.

* * *

Чынчыл бала – байкоочу
Шылуун бала – чайкоочу.

* * *

Шайтан-жиндер, ыплас-балит адамдарды дос-жолдош тутунуп, тентек оолукма, желөпкөлөрдүн коюн-колтугуна кирип алышат да, аларды кооп туудурган коркунучтуу иштерди жасоого тукурушат; жуулбаган идиш-табактарды, ыпырынды-таштандыларды паанектеп алышып, ар кандай оору-илдеттерди таркатышат, элге бүлүк салышат.

* * *

Шампан-шарап ден-соолугуңа олуттуу зыян алып келерин унутпа, а тургай, сен ичип-жеген ар кандай тамакаш да, мөмө-чөмө да, жашылча-жемиш да ашказаныңа күч келтирбегендей болуусу абзел. Демек, сен ичмекчи болгон арак-шарабың чен-өлчөмдөн ашпоосу керек.

* * *

Шапар тээп, убакытты бошко кетирүү – оор жоготууга барабар, анткени убакыт дегениң бул – өмүр.

* * *

Ымыркай жарык дүйнөгө келип жашай баштагандан тартып ага айып тагып: «Көзү бүйтүгүй, мурду барбагай, бир буту кыска» деп күнөөлөбөй, түйүлдүк пайда болбой туруп тамеки тартпай, ичкилик ичпей, энесин каалагандай тоюндуруп, наристенин келечегин ойлогондо абал мындан башкача болмок.

* * *

Ыкшоолук менен жалкоолук – жакырчылыктын жугуштуу вирустары.

* * *

Элдин баары тең бал жыйнаган аарылардай ички тартипти чындашып, ынтымактуулукту өлкөнүн байрагындай желбиретип эмгектенишсе, өз ара таарыныч да, жакырчылык да болмок эмес.

* * *

Бириккен эл жеңилбейт,
Жеңилбес эл душманга эч эңилбейт.

* * *

Эркек болуу оңой эмес; Ата Мекениңе ак кызмат өтөп, эрдиктин мектебинен өтсөң – мүнөзүң эр Манастын мүнөзүнө ширелишип, өткөн күнүңө өкүнбөйсүң, барга жокко топук кылган эр-азамат болуп чыга келесиң.

* * *

Эне-атасы теске сала албаган тентегин турмуш «лапбай, аке» дедиртип молдо кылат.

* * *

Эгер адамды боюнун узун-кыскалыгына, өнү-түсүнүн ак-каралыгына карап баалаганда, кодолор азып-тозгон акмак, каралар карөзгөй болуп чыга келишмек.

* * *

Артында эли эскерчү эмгеги жок адам – согончогу ка-набаган аялга окшош.

* * *

Адам баласы эң оболу өзүн-өзү башкара билбегендик-тин кесепетинен ал ар кандай жийиркеничтүү жоруктар-ды жасайт.

* * *

Өзүнүн келечегин ар ким өз колу менен жасай алса, ал түбөлүктүү болору туурулуу иш.

* * *

Майда мүдөөлүү өз камын жейт, эр жигит – эл камын жейт.

* * *

Коррупция – бул адамзаттын бардык катмарларына кирип барууга оңой жол тапкан өнөкөт оору; ага каршы күрөшүү – бүткүл элдик иш.

* * *

Өмүрү өрнөк адам жамандыктын элдешкис душманы.

* * *

Адамды жаратып жатып КУДАЙ не себептен анын айрым мүчөлөрүн бирден, айрымдарын экиден жасаганын элес албагандар оюна келгенди оттоп, биринин көңүлүн бири калтырып, жүрөгүн ооруткандар оңбойт, тилеги орун-далбайт.

* * *

Адилет-чындыктан оолак жүргөн адам гана чын сөзгө чычалайт.

* * *

Кайраттуунун тынчы кеткени – аялы кеткенден да оор.

* * *

Алдына ачык-айкын максат коюп, ага жетүүгө белсе-нип киришкендерди Теңирим колдойт; андайлар максат-ына жетпей койбойт.

* * *

Тентек кылгандар кырсыкка кабылып, ажалды өздөрү издеп табышкан учурлары аз эмес.

* * *

Татыксыз чыгарманы көкөлөтө мактагандын зыяндан башка пайдасы жок.

* * *

Суу-байлыктардын төрөсү, бирок байлыктардын ичи-нен суучалык төгүлүп-чачылганын көрө элекмин.

* * *

Жаңырган ар бир күн өзүңдүн жазыла элек алтын ба-рагың. Анын маани-маңыздуу болушу өзүңө байланыштуу.

* * *

Чочкого тукабадан кымкап жапсаң да баткакка ум-тулганы умтулган.

* * *

Акылдуу адам даны толгон эгиндин башындай.

* * *

Окубагандардын көбөйгөнү – акмак-наадандардын көбөйгөнү. Акмак-наадандар көбөйсө өлкөдө эмне боло-рун саймедирештин зарылдыгы канчалык?

* * *

Жакшы көргөн тамагыңды эрте менен (кечинде эмес!) ичип-жегенге көнүк, күн бою курсагың ток, көңүлүң шат, ишиң майнаптуу болору турулуу иш.

* * *

Өзүнүн өмүрүнө өзү кайдыгер карап, ден соолугуна олуттуу коркунуч туудуруучу зыяндуу (сигарет, насыбай, баңгизат, спирттик ичимдик) заттарды ченемсиз пайда-

ланган адамдын душманы өзү экендигин байкабагандыгы кандай кейиштүү.

Унутчаактыгың бушайманга салып сени уят кылат. Акылыңды пештесең – жүзүң жарык: Унутпайсың да, уялбайсың да.

Суу – бардык байлыктардын төрөсү. Ичсең азык, жуусаң – дене-боюңду балкытып көңүлүңдү сергитет. Адам баласы ыңаалап ааламга жар салып жарык дүйнөгө келгенден тартып ага АК КЫЗМАТ кылып тазартат. Мезгил жетип, анын ичээр суусу, көрөр күнү түгөнгөндө да аны жууп-тарап, акыркы сапарга узатат. А тургай, айбандар менен куштарга да андан кем эмес ак КЫЗМАТ өтөгөнүн ким танат? Адам баласын курчап турган айлана-чөйрөгө кымкап жапкансып ырайына чыгарып турган да энедей мээримдүү СУУ эмеспи! Ошондон улам, элде «Суунун да сурагы болот» деген накыл суудан сарамжалдуу пайдалан, аны кор тутпа деген орошон ойду дүйнө жүзүнө ишараттайт. Ошончолук нар көтөргүс АК ЭМГЕК өтөгөн СУУ-ГА акыр-чикир таштап, булгап, эсирген эселектердин сурагы алыс эместигин ойлой жүргөнү оң.

Мактанып, өзүн жакшы көрсөтөм дегендер көбүнөсө «мактанчаак» атыгып, жаман болуп калгандарын өздөрү да элес албай калышат.

Тарбияга аяр мамиле керек, ал адамды калыптандырат.

Хандын же көзүн май баскан байдын кемчилигин билсе бир гана алардын аялдары гана билишет. Хан бийлигине, дөөгүрсүгөн дөөпөрөс бай-байлыгына чиренип, кол астындагыларды каалагандай тескеп, аларга кордук-зомбулук көрсөтүп, жүрөгүн үшүн алганын аялдары андап, бейчеки кордолгон байкуштардын ЭРКЕКтигин эске алып, аларды тымызын эркелетип жүрүшкөнүн тигилердин ойлоп да коюшпаганы куйканды куруштурат.

Эгер убада буюм сымал акчага сатылганда, тил эми-зип, кайра-кайра убада берип, убайымга салгандарды түндөсү эмес, күндүзү да сыйпалап таппай калмаксың.

Катаалдык кимдир бирөөлөрдүн бүйүрүн кызытып, жакпаганы айныгыс чындык, анткени ал ыкшоолук менен жалкоолуктун элдешкис душманы.

Туугандан күчүк, жоро-жолдоштордон мышык алба; өмүр бою иттей ырылдашып, мышыктай тытышып анан тынасың.

Пейил жазылбаган актай кагазга окшош; аны бузган да, таза бойдон так түшүрбөй сактаган да коомдогу тарбиянын таасири.

Кайырчылык-кедейлик менен жакырчылыктын туундусу.

Ар кандай изилдөө өз жемишин бергенде гана ал жөнүндө сөз кылууга татыктуу.

Баланын ою менен болуп, бөпөлөп, аны менен ашкере алектенүү – бала тарбиясына тескери таасирин тийгизээрин ойлогонубуз оң.

Ою жакшынын баары жакшы:
Сүйлөгөн сөзү да,
Күлмүндөгөн көзү да,
Сылык-сыпаа өзү да.
Ой баккан башы да,
Чырайына чыгарган кашы да.
Атасына арнаган ашы да.
Баккан ойлору семиз,
Төлдөгөн койлору эгиз-

Малдары түгөл, семиз.
Чын пейилден күлгөнү укмуш,
Сууда балыктай сүзгөнү укмуш.
Турмушту беш колдой билгени укмуш.

Чындыктан качпаш керек,
Байлыкты чачпаш керек.

Ичинин тары жаман,
Кектин бары жаман.

Жолоочу жолдошуң жакшы болсо –
Жолуң арбыйт.
Жаман болсо –
Сапарың карыйт.
Сараң алкыш айтканга жарабайт,
Ошентсе ага эч ким карабайт.

Бириксең – толкуган көлсүң,
Бирикпесең – куураган чөлсүң.

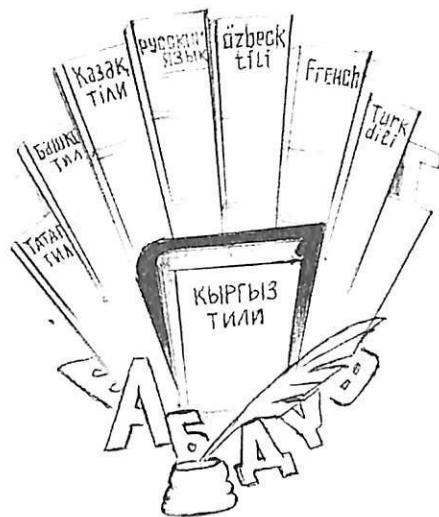
Тамагың даамдуу болсо –
Дарман болот.
Максатыңа жетпесең –
Арман болот.

Элинин керегине жарабаган,
Шондуктан ага атасы карабаган.

Тил

Тил – жүрөктүн тилмечи.

Араб

Улутчул десе арданбаймын, коркпоймун,
Улутумдун ыйык тилин коргоймун.

Вахаб-Бостон Умаров

* * *

Калыс сөз – кыска,
Накыл сөз – нуска.

* * *

Мактоо сөз көптүрөт,
Жаман сөз – өлтүрөт.

* * *

Кайгы – санаа аздырат,
Тил билбеген жаздырат.

* * *

Айбандын алпы – пил,
Акыл ачкычы – тил.

* * *

Тилдин ээси – ЭЛ.

* * *

Бөтөн тилде сүйлөгөнүң –
Эне тилди сүйбөгөнүң.

* * *

Накыл кеп – сөз АТАСЫ.

* * *

Эне тилим ардагым –
Эркин жүргөн аймагым.

* * *

Билими терең бул чеченди
Тилчи дейт,
Чечениң жаагын жанып,
Өз тилинди билчи дейт.

* * *

Тил билген дарт* калбайт.

* * *

Эне тилим – бийик АСКАМ.

* * *

Накыл кептин ордосу айыл болот
Аны окуган жаңы муун,
Бабаларга кайыл болот.

* * *

Эне тилим – ЭЛИМ,
Күч-кубатым ашуу БЕЛИМ.

* * *

Эне тилди чанганың –
Мекенинди танганың.
Эне тилде сүйлөгөнүң –
Мекенинди сүйгөнүң.

* * *

Акылдан адашкан – кутулат,
Сөздөн адашкан – тутулат.

* * *

Эл айткан сөз – эп,
Бириндеп айтылган сөз – кеп.

* * *

Эне тилим жалтанбай келе жатат,
Кылымдарды арытып.
Көп улуттуу өлкөбүзгө,
Нурун чачып жарытып.

* * *

Элин сүйгөн –
Улутту улут кылат.
Тилин чанган –
Улутту курут кылат.

* * *

Тилге күйгөнүң – элге күйгөнүң,
Тилге күйбөгөнүң –
Мекенинди сүйбөгөнүң.

* * *

Ой – тилдин алтын ОРДОСУ.

* * *

Нускалуу сөздөн ыр чыгат,
Сасык сөздөн чыр чыгат.

* * *

Жашоонун жыргалы – тил,
Акчыланба, муну жакшы бил!

* * *

Адамды адамга кошкон – СӨЗ,
Акылга азык берип колдогон – КӨЗ,

* * *

Эне тилим ардагым,
Колго конгон бакыт кушу – чардагым.

* * *

Кыргыз сөзү ширелүү даамдай,
Төгүлгөнү нөшөрлөгөн жаандай.

* * *

Тилиңе күйгөнүң – дилиңе күйгөнүң.

* * *

Накыл кеп – кепти жандуу кылат,
Чыгарманы толук кандуу кылат.

* * *

Накыл кептин ордосу –
Айыл болот,
Ойлосон да накыл кеп такыр келбейт,
Келсе да, омоктуу ойлору жакын келбейт.

* * *

Эне тилге кайдыгерлик болбосун,
Эгер болсо – андай адам оңбосун.

* * *

Сүйлөгөнгө да, сүйрөгөнгө да тил керек.

* * *

Тилиңе күйгөнүң – дилиңе күйгөнүң.

* * *

Тамактын даамын сездирген – тил,
Тилек-максатыңа жеткирген тил экенин бил.

* * *

КУДУРЕТТҮҮ КҮЧҮҢӨН КАГЫЛАЙЫН...

О, эне тил!

Кудуреттүү күчүңөн кагылайын...

Кара түндө

Отуң болуп жагылайын.

О, эне тил!

Оргуштаган жүрөктөгү каным белең?

Анда эмесе

Дене бойду балкыткан жаным белең.

Эне тилим – акыл-эсим, ак таңымда, кубатым,

Сендей тилди аалам, кезип таппадым!

О, эне тил!

Ыраак жүрүп Мекенимден

Сүйлөбөсөм же укпасам сөзүңдү

Акылыман адашкандай карбаластап

Кеңгиреп кер боломун, жоготомун өзүмдү.

О, эне тил!

«Манасымдай» кеңдикти жараткансың

Бүт дүйнөнү тамшантып, таң калтырып

Бир өзүңө, бир өзүңө караткансың.

Кудуреттүү күчүңөн кагылайын...

Караңгыда шамың болуп жагылайын...

О, эне тил!

Оргуштаган жүрөктөгү канымсың!

О, эне тил!

Дене-бойду балкыткан жанымсың!

Кара түндө жалындаган отумсуң!

* * *

Сөз кудуретин туя албаганың –
Керооздонуп тилиңди тыя албаганың.

* * *

Жакшы ат мүдүрүлүп жыгылбайт,
Чечен тил күрмөлбөйт да, сыгылбайт.

* * *

Жакшы кыздын жарашкан кылыгы бар,
Тилинин жан эргиткен сылыгы бар.

* * *

Жашоонун шаан-шөкөтү тил деймин,
Мындан өткөн курч куралды билбеймин.

* * *

Мамлекеттик тилди баалаганың –
Өлкөнүн өнүгүүсүн каалаганың.

* * *

ЭНЕСИН АЗДЕКТЕП СҮЙӨ АЛБАСА...

Эне тилин аздектеп биле албаган
Өз энесин ардактап сүйө алабы?
Энесине боор ачып күйбөгөн соң
Мекенине чындап ал күйө алабы?

Мекеним деп күйбөгөн ал шоркелдей
Боор толгоп элине тартылабы?
Эбедейи эзилип эл үчүн күйө албаган,
Ал адамдын журтуна баркы барбы?

* * *

Тил издегениң – дил издегениң.

* * *

Эр жигиттин жетээрлик өнөрү бар,
Көрөгөчтүн келечектен көрөрү бар.

* * *

Байды кeroоздонтуп эмне десе дегизген – байлыгы,
Жарды-жармачтарга эмне кааласа жегизген – тили.

* * *

Адамзаттын жыргалы да, кууралы да – тилден.

* * *

Аркан малды, сөз-адамды байлайт.

* * *

Акылдын тайкылыгы тилге сөз тийгизет. Мындайда
«тилиңди кесем» дебей, «акылыңды айрандай төгөм» десе
болчудай.

* * *

Кыргыз тили – Мекен тили, улуттун жүрөгү, сыйы-
нар-сыймыгы.

* * *

Дүйнөгө «Манасты» берген кыргыз тили эң эле бай,
кубаттуу тилдердин бири.

* * *

Эне тилибиз кыргыздын руху менен дартына дабаа
болчу бал, кымыз жыттанат.

* * *

Досту тапкан да, жоготуп жалгызсыраткан да тил.

* * *

Кыргыз сөздөрү ширелүү; бал жыттанат.

* * *

Кыргыз тили – жүрөгүндө карасы жок досторго нарис-
тени алдейлеген ийкемдүү, ары мукамдуу, ал эми жоо-
лашкан жоого октой таамай тийген кубаттуу тил.

* * *

Кыргыз тили-кылымдарды чаалыктырып карыткан
МЕКЕН тили. Атам-айкөл КЫРГЫЗ эли. ЭНЕМ – эге-
мендүү Кыргызстан. Эне тилим – ак пейил КЫРГЫЗ жыт-
танган Ата Журт тили. Кыргыз тилин чанганың – ЭНЕ-
АТАҢДАН танганың. Мунунду кыргыз барда кара кыл-
ды как жарган ЭЛИМ кечирбестигин эстей жүр, боорум!

* * *

Кыргыз тилинен кылымдарды арыткан олуя Бакай атабыз менен Манас бабабыздын Ала Тоодой орошон ойлорун камтыган ыйык осуят жыттанат, береке кут тамат.

* * *

Кыргыз тили – элдин кан-жанына сиңген ыйык, агымы селдей кубаттуу тил.

* * *

Мамлекеттин өзөгүн түзгөн сыйынар сыймыгы – тил. Тил өлгөндө эл да, анын маданияты да кошо өлөт.

* * *

Өлкөдө жашап туруп, анын тили менен каада-салтына, адабияты менен маданиятына кайдыгерлик кылуу – **ЖАПАЙЫЧЫЛЫК**.

* * *

Сөз – кубаттуу курал, андан акыл-эстүүлүк менен пайдалан; дартты дабалаган да, душман болуп табалаган да, көңүл көтөрүп өстүргөн да, жүрөк оорутуп өлтүргөн да – сөз.

* * *

Тилди барктабагандык – бүтүн элди, анын үрп-адатын, каада-салтын, маданиятын сыйлабагандык. Улут үчүн мындан өткөн кордук жок.

* * *

Улуттун уютку азыгы анын тили, каада-салты. Аны баалабаса – Мекениңди ким сүйөт?

* * *

Улутту улут кылган анын тили болбосо, ал улуттун нарк-насили кайсы?

* * *

Сөз кээде көптүрөт, кээде-санаалашын өлтүрөт.

* * *

Мактоо сөздү таамай айтпаса – сөздүн шору.

* * *

Дал бутага тийген сөз акмактын да уйкусун качырат.

* * *

Эне тилин жеригендер – ЭНЕСИН, анын ЫЙЫК, ак сүтүн жериген күнкорлор.

* * *

Сөздүн наркы, адамдын баркы кетпесин.

* * *

Кыргыз тили-энелердин касиеттүү ак сүтү аркылуу кыргыздын кан-жанына жуурулушкан ЫЙЫК тил. Кыргыз барда тил өрчүп-өнүгө берет. Күн чыккандай калктын жүзү көрүнө берет.

* * *

Дүйнө жүзүндө болуп жаткан жакшылык-жамандыктын себепчиси – тил.

* * *

Тилине күйүмү жоктун үй-бүлөсү түгүл, Мекенине да күйүмү болбойт.

* * *

Сөздү далилдүү сүйлөгөн киши сөзгө жыгылбайт, тайманбас, чечкиндүү болору бышык.

* * *

Эне тилибиз менен кыргыздын руху терең. Көз тайгылткан кооз табияты, кыргыздын мукамдуу, ары ийкемдүү тили менен аскасы көк тиреген касиеттүү Ала Тоо кенен.

* * *

Эл – тилди көз карегиндей аздектеп-аспиеттеп тарбиялаган эне-атасы.

* * *

Эне тилин барктабаган – өлкөнүн өгөй баласы.

* * *

Эне тилибиз – кыргыздын руху менен дартына шыпаа
дары чөп жыттанат.

* * *

Адам эмес айбанга да көз керек,
Жүйрүк* эмес, дудукка да сөз керек.

* * *

Тил – улуттун уңгусу!
Улут бул –
Кебелбеген кексе* пил.
Эй, бир боорум!
Ушул сөздү унутпа –
Муну жаттап жакшы бил!

* * *

Оозуңан орунсуз сөздүн чыкканы – өзүңө бир душман-
дын ашканы.

* * *

Этияттабасаң – өз тилиңдин азабын өзүң тартасың.

* * *

Тоонун аселиндей таза СӨЗ эскирбейт да, айныбайт.

ТҮРКҮҢ ОЙЛОР

Түркүн ойлор көңүлдү кулпундурут.

Вахаб-Бостон

Үмүтсүз жашоо жок.

Иттин да атасы болот,
Иштин да катасы болот.

Доогер – каралайт.
Айыпкер – паралайт.

Кедейдин эңсегени – пул,
Байдын эңсегени – кул.

Келжирек кебин чоёт,
Акылман чекит коёт.

Бүтпөй калган иш болбойт,
Оорубаган тиш болбойт.

Жарыктын төлөмү болот,
Иштин көлөмү болот.

Жабылбаган эшик болбос,
Чычкан кирбес тешик болбос.

Жакшы бала эпчил болот,
Жаман бала кекчил болот.

Катаалдык каар эмес,
Ачуунун баары заар эмес.

Үмүтүңдү үзгөнүң –
Өлүмгө өбөлгө түзгөнүң.

Айнек чирибейт,
Бышкан сүт ирибейт.

Бекерчини ит кабат.

Кыянат арты-кыямат.

Дептердин сызыгы көп,
Жомоктун кызыгы көп.

Бакыл оңолбойт,
Кыраакы тонолбойт.

Иш билген – озот,
Бекерпоз – тозот.

Адам туулат –
Туулса – кубанычтан өбүшөт,
Адам ЖАШАЙТ ...анан – өлөт.
Өлсө – ыйлап,
Кейип-кепчип көмүшөт.

Алжыш-тантыш – карыштан,
Утук мөөрөй – жарыштан.

Арын саткан – баарын сатат.

Ар нерсенин: Мөмө-жемиш,
Мейли кийим, же асыл таш-
Алтынбы – тазасы жакшы.

Заң бузган көркоонун –
Кылмышы үчүн
Адилет алган жазасы жакшы.

* * *

Берээни болбой эл болбойт,
Асылы болбой жер болбойт.

* * *

Жөнөкөй, алпейим киши болсо –
Сөзү жүдө майин болот.
Жемиштүү кылган иши
Элине тез тайин болот.

* * *

Шыктуулугуң – мыктылыгың.

* * *

Акыл-эс акчага сатылбайт.

* * *

Бөбөгүң балдан таттуу,
Тиштери таштан катуу.

* * *

Даамдуу наның – дары,
Кейикчил жигит – кары.

* * *

Жапканга капкак керек,
Түлкүгө капкан керек.

* * *

Жууган кийим илинет,
Кыңыр иш тез билинет.

* * *

Жалуусу болбой ЭЛ болбойт,
Талуусу болбой жан болбойт.

* * *

Жаман кеп жебейт,
Жакшы ага тең келбейт.

* * *

Мал семирсе – элге,
Адам семирсе – жерге.

* * *

Оку десе октос берип,
Окуудан качкан жаман.
Таарынып эне-атага –
Үй сырын ачкан жаман.

* * *

Үйүбүз – куттуу бешигибиз,
Ынтымак – ырыс кешигибиз.

* * *

Ынтымагы бар балдар –
Бири-бирине эш болот.
Окуганы майнаптуу
Баалары жалаң «беш» болот.

* * *

Таза асел айныбайт,
Акылдуу чал найныбайт.

* * *

Чымыркана күрөшсөң –
Чоң өрт дагы өчөт экен.
Кысталышта мүлкүн таштап –
Чоң байлар да көчөт экен.

* * *

Сынчы сын такпайт,
Чычалаткан чын сөз –
Жазуучуга жакпайт.

* * *

Жардам – жалкы,
Ийгилик – жалпы.

* * *

Шашмалык адамды айнытат.

* * *

Ачуундун келгени-
Акыл-эсинин өлгөнү.

* * *

Күн нуру жер бетине тегиз тийбейт,
Торпогуна эмизбесе, уюң да ийибейт.

* * *

Билесиң – койду бекерге сойбойт,
Аныңды жеп, арампош дегеле тойбойт.

* * *

Койду бордоп бакканга мака жакшы,
Ак дилден сырдашканга ака жакшы.

* * *

Чыгарманын ээси болбо – мээси бол.

* * *

Жөндөн жөн жылан чакпайт,
Күнөөсүз эч ким жиркпейт да, какпайт.

* * *

Мээрим болбой ынак болбойт,
Чындыгы болбой сынак болбойт.

* * *

Катуу дарак сынбайт,
Мээнеткеч адам тынбайт.

* * *

ДААНЫШМАНДЫН айтканы – аңыз,
Жаңгак бышса – маңыз.

* * *

Жакшыбы же жаманбы –
Иш болбойт билинбеген.

* * *

Балык болбойт сууда сүзүп жүрбөгөн.

* * *

Акылы болбой эр болбойт,
Акыны болбой эл болбойт.

* * *

Карөзгөй кекчил – тукурат,
Акылсыз куйту кутурат.

* * *

Жер бекерге казылбайт,
Накыл кеп жөн жазылбайт.

* * *

Аптекте түркүн дары болот,
Базарда издегендин баары болот.

* * *

Калыс болчу, кагылайын;
Жерин сатып,
Жер которгон кандай эл?

* * *

Кабагың ачык болсо –
Ылым санап ыкташат.

* * *

Кедей корс болбойт,
Түлкү дос болбойт.

* * *

Күйүт – адамды соолутат.

* * *

Ким китепти көп окуса –
Жашоодо ага дем болот.
Окубаган шоркелдейдин –
Акыл-эси кем болот.

* * *

Кеңкелес – керең сөз укпайт,
Өрдөк – казга суу жукпайт.

* * *

Чийки мөмө катуу болот,
Таңкы уйку таттуу болот.

* * *

Эрсиз келин – элкин,
Кой дер кожосу жок – эркин.

* * *

Эрке бала – эселек,
Элеси эстен кетелек.

* * *

Эшек чуркап аттан озбойт.

* * *

Базарга барсаң элек көп,
Майрам күнгө белек көп.

* * *

Адам – акын ой сүрөт,
А итиң борс-борс үрөт.

* * *

Акылдуу айтса эп болот,
Кемпай айтса кеп болот.

* * *

Бакыл – баланы сүйбөйт,
Өгөй – балага күйбөйт.

* * *

Кыңыр ишин – жазага,
Көпкөндүгүң – казага.

* * *

Соргок тамакка тойбойт –
Кедей – жамакка тойбойт.

* * *

Тапканыңды үнөмдөсөң –
Береке болот.
Пейилин оңдобогон –
Келеке болот.

* * *

Баатыр тапса, баары жейт,
Сараң тапса, кайын деген журту жейт.

* * *

Ажалдын аңдыганы – кырсык менен дарт.

* * *

Ар кимдин эстен кеткис жаштыгы болот,
Ар кишинин буюм салчу баштыгы болот.

* * *

Ак эмгектин алкай турган наркы бар,
Жакшы адамдын кадыры да, баркы бар.

* * *

Акмак өзүн жаман дебейт,
Өзүнүкүн ырастап бирөөнүн камын жебейт.

* * *

Жалгыздык да жаман, ал адамды жалтактатат.

* * *

Жаңы тамактын буусу болот
Эски тамактын уусу болот.

* * *

Жакшы ат мүдүрүлүп жыгылбайт,
Эрки күчтүү мөгдөп-мүңкүп сыгылбайт.

* * *

Жакшыга алкыш айтсаң – жакшылык,
Чала-моңолдун болжогону – бакшылык.

* * *

Жергебизде жетиштүү кокту-колот,
Кыргыздын жер соорусу малга толот.

* * *

Зордукчул – көркоо зулум болот,
Сүймөнчүк бала эли сүйгөн кулун болот.

* * *

Жалаакор анткорлонуп сөздөн танат,
Эр жигит – эли үчүн күйүп жанат.

* * *

Изги тилек сапарды байсалдуу кылат.

* * *

Заң бузган жегичтердин сазайын бер,
Андайларды келекелеп жазайын чер.

* * *

Калың карды кечендетпей күрөгүн,
Чындык үчүн бар күчүндү үрөгүн.

* * *

Иштегенге айбандын колу болбойт,
Бакыл болсо, анын жолу болбойт.

* * *

Курсак ач болсо, күлкү келбейт,
Тайган бар жерге түлкү келбейт.

* * *

Кымыз көңүл кушун эргитет,
Мүрөк суусу көңүлүндү сергитет.

* * *

Кол менен буттун командири – баш.

* * *

Кыйч – куйч этип араң жүрөт араба,
Бооруң тооруп аны сен көп караба.

* * *

Күлгөн ыйлабай койбойт,
Ыйлаган сооронбой койбойт.

* * *

Күлтүксүз адам мыш болот,
Тоодо эрте кыш болот.

* * *

Көмүр менен камсыз болгонуң –
Өмүр менен камсыз болгонуң.

* * *

Дарак гүлүнүн касиеттүүсү – жийде,
Бийкечтин көөнү – бийде.

* * *

Ойдогуну жашырбай айтчу кез келди,
Бул мезгил жүдө тез келди.

* * *

Маалымат так болсо, көңүлүң шат болот.

* * *

Кежир киши адамга окшоп муюбайт,
Ириген сүт айран болуп уюбайт.

* * *

Мүнөз акылга – баш ийбейт.

* * *

Өрдөк – каздын кулагы жок
Кеп айтсаң угат,
Ит-мышыкка сөз айтсаң – жугат.
Адамдын кулагы бар –
Сөз укпайт,
Сөз айтсаң – кенебейт, бучкагына теңебейт.

* * *

Күргүштөп суунун акканы бар,
Өлкөдө эптеп жанын бакканы бар.

* * *

Ичкенге памил чай жакшы,
Жатканга жумшак жай жакшы.

* * *

Суулар кошулуп дарыя болот,
Жаман ишин жарыя болот.

* * *

Сүт айныса, айран болбойт,
Шан-шөкөтсүз майрам болбойт.

* * *

Жайкысын үйдө меш жагылбайт,
Жооптуу милдет ар кимгеле тагылбайт.

* * *

Жин-шайтандар
Айкөлдү да азгырып арбайт экен,
Азгырып арбаса да,
Айкөл адам азгырыкка барбайт экен.

* * *

Уй казыкка байланат,
Конок жылуу-жумшак үйгө жайланат.

* * *

Чыпалак, бармакты керсең – карыш,
Мөөрөй болсо – жарыш.

* * *

Сынчы болсоң – сын жаз,
Айла-амалга азгырылба – чын жаз.

* * *

Тайлакты таптасаң – буура болот,
Ойлоп айткан сөз – туура болот.

* * *

Таазим эт акындын энесине,
Доо кетпесин эч кимдин денесине.

* * *

Жайлоонун чөбү чыктуу,
Кыргыздын улан-кызы шыктуу.

* * *

Үрүп чыгар ити жок – «бай» дейт,
Сакалы чыккан кишини «тай» дейт.

* * *

Чиркейдин көзү жок, чакканы оо-ой!
Шайтандын өзү жок, жасаганы боо-ой!

* * *

Ырчы кыздын жылаажындай үнү бар,
Кайгырбаган карынын көрөөр күнү дагы бар.

* * *

Эптеп жеп дыйкандардын эгинин,
Келемиш-чычкан семирди.
Ким семирмек сугунуп,
Алюминий, жез, темирди?

* * *

Кызы болбой сеп болбойт,
Чийки өрүктү жеп болбойт.

* * *

Кыз-келинге тарак керек,
Алкаштарга арак керек.

* * *

Уяң жигит сыпаа болот,
Дары жакса – шыпаа болот.

* * *

Эр жигит элин ойлойт,
Ар ким ооруган жерин ойлойт.

* * *

Жылдык баа сага «төрт» чыгат,
От менен ойнобо – өрт чыгат.

* * *

Жаман иштин кесири болот,
Шордуунун жесири болот.

* * *

Сезимди жүрөк туюп турат,
Окуганын мээге куюп турат.

* * *

Жамандын каары жыландын уусундай.

* * *

Оймоктой оозго – тоодой азык.

* * *

Баланын тили келегей,
Дыйкандын иши телегей.

* * *

Жалкоонун эрмеги – чөнтөк,
Эптүү бала – жөнтөк.

* * *

Уйку балдан да таттуу.

* * *

Жаштык кайтып келбейт,
Кырсык айтып келбейт.

* * *

Жакшы нурун чачат,
Амалкөйдөн ырыскы качат.

* * *

Кыянат арты – кыямат.

* * *

Жаш баланы алдабайт,
Акмакты ишке жалдабайт.

* * *

Малчы короодо кыштайт,
Сигарет өпкөнү ыштайт.

* * *

Уурдалган нерсе катылат,
Анан – тымызын сатылат.

* * *

Чарчап-чаалыкканда уйку таттуу,
Өлөр кезде – өмүр таттуу.

* * *

Кеп көтөргөн – кемеңгер.

* * *

Даанышмандын айтканы аңыз болот,
Жаңгак бышса – жан жыргаткан маңыз болот.

* * *

Улуттук адабиятыңды унутканың –
Улуттук маданиятыңды курутканың.

* * *

Мээрими болбой ынак болбойт,
Чындыгы болбой сынак болбойт.

* * *

Кут конгон үй кубанычка бөлөнөт,
Карыз алса – аста-секин төлөнөт.

* * *

Көздүн сүзүлгөнү – үмүттүн үзүлгөнү жаман.

* * *

Жашоодо көсөө кылсам билегимди,
Теңирим берээр бекен тилегимди.

* * *

Жолу оңолбогондун иши оңолбойт.

* * *

Ойноп, бала оюнга тойбойт,
Көшөрүп, билгенин айтсаң да койбойт.

* * *

Берсем дегениң – бейишке барсам дегениң,
Акыретти ойлоп, эмитен камыңды жегениң.

* * *

Напсинди агызганың – уятты ойлобогунуң,
Акыретти ойлоп, болжобогонуң.

* * *

Бүлүк салып беймаалда бакырганың –
Ажалды бөөдө чакырганың.

* * *

Жакшы адам үйдүн камын ойлойт,
Жаман адам ойлобойт – тойлойт.

* * *

Элди тукурганың –
Көөдөктөнүп-көөп кутурганың.

* * *

Кырсык болсо көбүнесе жолдо болот,
Акчаң болсо бардыгы колдо болот.

* * *

Эр жигит жолдон чыкса – баңги болот,
Ээликме эшек аңги болот.

* * *

Жакшы адам салам жолдойт,
Жаман адам душманды колдойт.

* * *

Эр жигит элдин жүгүн аркалайт,
Көөдөктүн иши оңолсо чалкалайт.

* * *

Абийириң бийиктетет,
Бакылдыгың түбүңө жетет.

* * *

Жарышта мөөрөй алып чыгасың –
Душманыңды чаап жыгасың.

* * *

Убадага турган ишенимди актайт,
Элинин ар намысын сактайт.

* * *

Эр жигит элин ойлойт,
Ар ким ооруган жерин ойлойт.

* * *

Бириккен ирденет,
Бөлүнгөн жинденет.

* * *

Кайрылып калкым сага айтам,
(Сага айтпаганда кимге айтам?)
Урууга бөлүнгөнүң –
Бейажал жерге көмүлгөнүң.

* * *

Эс токтотот, бурадар, майдаланба,
Мезгил өткөөл тополоңдон пайдаланба.

* * *

Изи болбой, жандык болбойт,
Мизи болбой, бычак болбойт.

* * *

Ааламга ырыс чачып, КУТ чачып,
Күлмүндөгөн КҮН чыкты.
Жакшылыкты жарыялап элге-журтка
Торгойлордон безеленген ҮН чыкты.

* * *

Бал аары гүлгө консо бал болот,
Бетиндеги кара чекит кал болот.

* * *

Кол менен буттун командири – баш.

* * *

Абада суунун булганары – чын,
Эски тамактан адамдын ууланары чын.

* * *

Аз да болсо үйүңдө даныңдын бары жакшы,
Ноокастап жатканыңда ичкенге дары жакшы.

* * *

Кымыз көңүл кушун кытыгылап эргитет,
Мүрөк суусу көңүлүңдү сергитет.

* * *

Үйлөнбөй бойдок жүрсөң болбойт экен,
Тобокелге салып алган жарың купулуңа толбойт экен.

* * *

Акчаң жок ар кимге жалдырайсың, акыясын,
Акчаң болсо, көңүлүң шат, өйдө ыргыткан такыясын.

* * *

Бирин-бири кыргыздар колдой жүрсүн,
Эч кимиси жашоого жолтоо болбой жүрсүн.

* * *

Алданбаган адам – асыл жан. Акыл-эси менен атайы-
лап алданган адам – АКЫЛМАН.

* * *

Чыгармачыл адамдар караңгыда ийне издеп түйшүк-
төнгөндөр; издегенин тапкандары – ДААНЫШМАНДАР.

* * *

Жеңил оокатка ыктагандар олутуу чоң иш жасай
алышпайт, жеңил ишке көнүшүп, «шайкелең» деп терс
мүнөздөлөт.

* * *

Бактылуу болгондордун бардыгынын эле пайдасы эли-
не тие бербейт.

* * *

Коомдук өнүгүү процесстеринен четте калган улуттук
искусство менен адабияттын тагдыры опурталдуу.

* * *

Ажал арбаганда андан кутулуунун айла-амалы бирөө
– жан соогалап багынып берүү.

* * *

Террорчулук – рак оорусуна окшош; бир тобун жок
кылсаң – улам дагы башка тобу баш көтөрүп чыга келет.

* * *

Айыл жергесиндеги жападан жалгыз маданият очогу
– элет МЕКТЕБИ.

* * *

Ар кандай психологиялык маанайдагы түшүнүү
кыйынга турган татаал чыгармалар алаканга салгандай

жөнөкөйлөштүрүлүп берилгенде гана чыгарма бышып же-
тилген мөмөдөй адамга ырахат багыштайт.

* * *

Акмак – түркөйлөр деле, атактуу адамдар деле сига-
рет чегип, арак ичсе – алардын кимиси акмак, а кимиси
аңызга айланган акылман экендигин ажыраталбай баш
маң.

* * *

АДАМ зилинде ДАНАКЕР болсо – аны эч кандай СӨЗ
да, БАЙЛЫК менен БИЙЛИК да азгыра албастыгы анык.

* * *

Аялдан залкар чыкса, көз алдына аскадагы аркарды
элестете бер.

* * *

Адамдын өңү-түсүнө карап баалагандар көп жаңылы-
шат.

* * *

Адам баласы унутпас бир гана нерсе болот: ал курса-
гынын ачканын айттырбай билгени.

* * *

Атагы аалам кезген чоң муштум да ажалга «ляппай»
деп багынууга мажбур болот.

* * *

Адамды адам кылып калыптандырган курал – бул
АДАБИЯТ менен ИСКУССТВО.

* * *

АДАМДАГЫ асыл, эң бийик САПАТ – бул анын АР-
НАМЫСЫ. Ага шек келтиргендик – өлгөнгө тете.

* * *

Азыркы ээлеп турган кызмат ордуна желип-чуркап
жүрүп, атаандаштырыңды жеңиш сен үчүн жеңил болбо-
гондугун, анан калса, бийликтеги төбөлдөрдүн сынынан
алардын көзүнүн агы менен тең айланып атып келгениң-
ди ойлосоң – кызмат ордунду мынчалык себепсиз бош кал-
тырып, шапар тээп жүрмөк эмессиң...

* * *

Акыл-эс менен жүрөк – дүлөйдүн уганаак кулагы.

* * *

Абак – тирүүлөрдүн тозогу экендигин ойлонгондо, эч ким Мыйзам бузуп, кылмышка бармак эмес.

* * *

Адам өмүрүнө коопсуздук туудурган оозго алгыс ыплас наркозат, ичимдиктер менен чылым-сигареттин тийгизген эбегейсиз зор таасирин көрүп-билип туруп, азгырыкка азгырылган дарыгерлер менен окумуштуулар, мугалимдер менен спортчулар, коомдук ишмерлер менен чыгаан инсандардын жоболондуу жоруктарына деги эле түшүнүп болбойт.

* * *

Акмак адам гана өз ыктыяры менен аракка тоюп, өзүнүн абийирин өзү кетирет.

* * *

Жүрөк үшүн алган каргашалуу окуялардын болуп жатышы – УЛУТТУК руханий дүйнөбүздүн жардылыгынан бекен.

* * *

Адилет, чынчыл адамдын душманы досторунан эки эсеге көп.

* * *

Ар кандай иште жигердүү аракет, жалындаган кайрат, демилгелүү дем болбосо, көзүнөн нуру, каруусунан күчү кеткен карынын ишиндей натыйжасыз болору анык.

* * *

Бекерчиликтен улам жаман жорук-жосундардын баары: Уурулук менен аракеттик да, зөөкүрлүк менен мыкаачылык ... дагы толгон-токой чыр чыгат.

* * *

Барына топук кылгандар – токейил адамдар.

* * *

Жаңылуу – өмүргө олуттуу зыян келтирет; ички дүйнөңдү эншерилтип, жүрөгүңдү туйлатат, кудум жакынын каза болгондой кейип-кепчийсиң...

Өмүр бою канча жолу жаңылып-адашып, өзүңөбү, же элиңе канча зыян келтиргениңди эстеп, өзүңдү-өзүң калыс таразалап көрсөң – кандай адам экендигиңди билип алышың кыйыңга турбайт.

* * *

Биз, адам пенделери, баарыбыз үчүн баа жеткис байлыкты унутуп, ал кымбат, мунусу оголе кымбат деп шашкалактап, бүтүм чыгарганга жедеп көнүп алганбыз. Чындыгында НЕГИЗГИ байлык «байкалбаган» УБАКЫТ экенин баркалбаганыбыз кандай кейиштүү.

* * *

Бутунан мүдүрүлгөндөрдүн оорусу айыгат, некин башынан мүдүрүлгөндүкү асты айыкпайт.

* * *

Депутат болсом деп эл аралап, эбедейи эзилип «Эми жыргатам» демиш болуп, эл ишенимине арзып, элин көктөгөн ЫЛАА.

* * *

Жакшы тааныбаган адамдар менен олтурганда бийлигиңе манчыркап мактанып олуялык кылба; алардын ичинен сенден да өткөн олуя чыкса, жети өмүрүң жерге кире жаздайт.

* * *

Жыл жаңырган сайын адамдын ой-максаты да, үмүт-тилеги да жаңыланып турат.

* * *

Жасалмалуулуктан жаа бою кач – арты жаман; жасалма сөз менен жасалма күлкү, жасалма гүл менен жасакерденүүнүн зыяндан башка пайдасы жок.

* * *

Жашоо – бул өмүр бою аракеттенүү. Кыймыл токтогондо жашоо да токтойт.

* * *

Зарыл болгондо жаныңды да кыйнап, терең ойлоп акылыңды иштетип түйшөлсөң, кийинчерээк көңүлүң көтөрүңкү, маанайың жаркын болот.

* * *

Ичинде бакылдык былжып-ирип жатса, сыртынын жалтыраганы – алтындын буусу жалатылган буюмга окшош.

* * *

Иштелген жумуштан майнап чыкканда адамга кубаныч тартуулайт.

* * *

Кыйынчылыкты жон териси менен тартпаган адам сулуу, бирок өтө назик аялга окшош.

* * *

Тойго барып тойбогон соң – тойлогондон не пайда.

* * *

Кара күч толуп-ташып, сени канчалык карк кылбасын, аныңды иштеткенди билбесең, маңызы жок жаңгактай.

* * *

Ойлонуп окуганың оомат келтирет.

* * *

Кайрымдуулук жашигине акча салып, алкыш ал.

* * *

Күлкү тээ жүрөктүн тереңинде бугуп жатат. Аны күчкө салып келтиргенге да, жолун тосуп, чыгарбай койгонго да болбойт. Жүрөк толкуп кубанганда ал ар кандай тоскоолдуктарга карабай чагылгандай тездик менен катуу келип, адамга КУБАНЫЧ, ӨМҮР тартуулайт.

* * *

Кайраттуудан душман тургай, ажал да жалтанат.

* * *

Кылмыштуулук – ичи тардыктын кесепети.

* * *

Кечээки күнүң – эртеңки үнүң.

* * *

Каш менен кабактын ортосун паанектеген кырсык айттырбай келет; анын жолун бөгөгөнгө КЫРААКЫЛЫК күзөтчүдөй сак болуусу керек.

* * *

Кайгырууну билбеген жүрөк – мөңгүнүн музу.

* * *

Комуз-улуттук аспап, аны колуңа алдыңбы, толуп турган кубанычың менен кайгы-мунунду чыгара черт, жарпы жазыла түшсүн.

* * *

Кулак уккандардын баарын кеч болсо да көз көрөт.

* * *

Келечегиңе кең карап, үмүттүү жашасаң, максаттарың ишке ашуусуна катуу ишенсең, көздөгөн максатыңа жетпей койбойсуң.

* * *

Коёндун шырп эткен шарпасынан корккон суу жүрөк өмүр бою коркуп жүрүп, ичер суусу түгөнгөндө, өлүмдөн да коркот.

* * *

Күнөөкөр өзүндөгү олчойгон күнөөсүн байкамаксан болуп каяша айтса, ажаан-митайым атыгат.

* * *

Кептин негизи, жолдун тегизи жакшы.

* * *

Кыйынчылыктардын баары турмуштун кайрагы. Азап-тозокту көп тарткан адам – турмуштун кайрагынан телчигип, чыңалган.

* * *

Кыргыздар кең пейилдүүлүлүгү менен кадырлуу.

* * *

Күлкүнүн да тоонун аселиндай тазасы болот; мындай күлкү пейили кагаздай ак адамдардан гана чыгып, боорду эзип, кулакка жагымдуу келет, өмүргө өмүр кошот.

* * *

Майда иш жасап көнгөн адам чоң иш жасагандан чоочуркайт.

* * *

Менин кандай ИНСАН экендигимди чагылдыруучу КҮЗГҮ – менин эмгектерим, сүйлөгөн сөздөрүм, кылык-жоруктарым, жүрүм-турумдарым – дептир АКЫЛМАН.

* * *

Аферисттер дале сиз менен бизге окшогон адамдар. Айырмасы – алар жалганга жакын болушат. Уят эмне экенин элес алышпайт. Беш өрдөгүн тең учурганда тилинен бал тамат. Ошондо эркисизден эрип, багынып бергенибизди өзүбүз сезбей калабыз.

* * *

Өзүнүн жекече пикирине ээ боло албаган адам – акыл-эстүү адамдардын көлөкөсүнө окшойт.

* * *

Өлүш оңой, артынан атын калтыруу – тозоктун тозогу.

* * *

«Өлүмдөн коркпойм» деп суу жүрөк адамдар гана айта алышат, ажал алкымдан алганда алар жоошуп, аргасыз муңайып калышат.

* * *

Өзүнүн жүзүн акыл күзгүсүнөн көрө албагандар өздөрүн жөн күзгүдөн гана көрө алышат.

* * *

Өзгөнү ойлобой, өзүнүн гана керт башынын кызыкчылыгы менен жашаган адам – өлгөндөрдүн тирүүсү.

* * *

Өз ЭРКИНди өзүнө багындыра алгандыгың – сырттандыгың.

* * *

Руханий жактан жакырдануу – орду толгус оор жоготууга тете.

* * *

Сөз укпаган кайсар акыры катаалдыкка багынып, көктүгүнө кейийт.

* * *

Сен жасаган мамилеңе жараша ЖЕР сага канча берерин билет.

* * *

Сырдашыңа барсаң, короодо килейген дөбөт жүрөт. Сенин үнүңөн улам, үй ээси: «Каппайт, келе бер», – десе түк ишенбе. Кимди кабар-каппасын ит билет. Ит иттигин кылбаса, кантип жүрөт.

* * *

Сыналгы – бул адам баласында адамдык асылдык канчалык көп болсо ал дагы көптү билүүгө ынтызарланса, анын үмүт-тилегин «үзүп», «ыкшоолонтуп» аң-сезимине бүлүк түшүргөн замандын негизги каражаттарынын бири.

* * *

Түз жолдо баратып чени менен тайраңда. Кадамыңды абайлап таштабасаң, мүдүрүлөсүң, жыгылышың толук ыктымал.

* * *

Турмуш – бул кеме. Анын капитаны – ЭНЕ. Ата – кемени башкарган рулевой. Матростор – уул-кыздары, небере-чөбүрөлөрү.

* * *

Уз колдуу уста узанып элек кылат,
Эселек эр электи байбичеге белек кылат.

* * *

Улуулукка умтулбаган адам болбойт. Алардын ою онунан чыкпасын алар ойлонгусу келбейт. Ошолордун ичинен сыйкырдуу касиетке ээ болгондору гана баарыбызды таңданып-тамшанып улуулуктун чокусун багындырып алышат.

* * *

Үй-бүлөгө жаңыдан мүчө болуп кошулган ымыркайбы же келинби, же жаңыдан сатып алган уйбу же кой-эчкиби, үй-бүлөнүн өнтөлөгөн каржысын көтөрүүгө өбөлгө.

* * *

Чымын-чиркейлер да адамга олуттуу зыян келтирүүнү көздөйт; аны көлөкөдөй ээрчип, ичкен тамагына конот, уйкусун бузуп, тынчын алат. Өздүк гигиенаны сактасаң, эч кандай коопсуздук-коркунуч жок.

* * *

Эркектер-эркектерге мүнөздүү жоруктарын жасабаса, алардын эркектиги кайсы.

* * *

Өз эрки өзүндө болбосо, адам капастагы кушка окшойт.

* * *

Ыйлаак балага караганда көңүлү чөккөн адамды жубатуу алда-канча машакаттуу.

* * *

Жаш кезинде көп жаңылган картайганда жаңылууга жол бербейт.

* * *

Күн – адамдар менен айбандардын да, канаттуу куштар менен эгин-тегиндерге мээримин төккөн боорукер ЭНЕСИ.

* * *

Чыгарманы окуганда окурманды ойлондуруп түйшөлтпөгөн чыгарма – чийки чыгарма.

* * *

Ажал арбаганда андан кутулуунун айла-амалы бирөө гана – жан соогалап багынып берүү.

* * *

Кайраттууну кайгы баспайт.

* * *

Сын-кумдан алтынын калпып алгандай эле адабияттын данын пыр-сырлардан ылгап, авторлорго туура жол көрсөткөн кеңешчиси.

* * *

Өзүнүн гана керт башынын кызыкчылыгын ойлогон өзүмчүл коркунучтуу жоого барабар.

* * *

Адам көңүлүн шат кылган бардык ийгиликтердин негизи – ЖООПКЕРЧИЛИК.

* * *

Адам пендесинин жашоо тирилигинде жоопкерчилик-сиз нерсе болбойт; опол тоодой ошол ЖООПКЕРЧИЛИКТИ жон-териси менен сезип, ишке аяр мамиле жасаган адам – сырттан адам.

* * *

Шерменделик адам-пендесинин адамдык абийирине шек келтирген сандырактык. Таза болуп түз жүрсөң – көңүлүң куунак; сага эч кандай жалаа жармашпайт, ШЕРМЕНДЕЛИКТЕН оолак болосун.

* * *

Алданган адам эч кимге – атасына да ишенбейт.

* * *

Эң көп алданган адам – өзүн-өзү алдаган адам.

* * *

Калыстыктан тайыган сын – өз баласын өгөйлөгөн атадай.

* * *

Алганды кесип кылып алгандар – сараң адамдар.

* * *

Өмүрдөн өткөн бакыт, өлүмдөн өткөн кайгы жок.

* * *

Адабиятсыз маданият – буту-колу жок адам сымал.

* * *

Жашоо – бул өмүр бою аракеттенүү. Кыймыл токтогондо жашоо да токтойт.

* * *

Турмуш – бул жаратылыш жараткан чоң сахна. Эл андагы оң, терс образдарды жараткан залкар искусство чеберлери.

* * *

Улуу адамдардын урпактарга өрнөк болчу өмүрү, алардын жараткан залкар эмгектерине таазим этесин да, бул жарыкта сен не жашап, не жумуш бүтүргөнүңдү өзүңөн өзүң кайра-кайра сурагың келе берет.

* * *

Жазуучунун ар бир чыгармасы эскирбеген ЭСТЕЛИК. Эгер чыгарма элге кызмат өтөсө, чыгарма да, анын автору да бактылуу. Эгер анысы колдоо таппай унутта калса-өлүк туулган баладай, автору – тирүүлөрдүн өлүгү.

* * *

Өз эрки өзүндө болбосо, адам капастагы кушка окшойт.

* * *

Жеке кызыкчылыгынын гана кулу болуп, пенделик милдетин унуткан адамдын кандайлыгын саймедиреп отуруштун зарылдыгы канчалык.

* * *

Ашындын жоктугуна эмес, башындын жоктугуна кейип турам.

* * *

Энелер ымыркайларына Теңирден өмүр тилегенчелик тилеп, жараткан чыгармаларын жазуучулар да өмүрлүү кыла алышпаса, андай жазуучулардын чыгармалары мөмө болуу укугунан ажыратылып, элге кубаныч тартуулай албай жерде күбүлүп жаткан чийки мөмөлөргө окшош.

* * *

Эл – гений. Жазуучулар анын урпактары.

* * *

Канчалык куунап – жыргасаң, ошончолук кыйналып-кайгырышыңды да ойлой жүргөнүң оң.

* * *

Куудулдарга жанаш, күлкүдөн эч ким өлөлөк.

* * *

Ишканада бөлүм болот,
Жандыкта өлүм болот.

* * *

Этек-жеңди кымтыган седеп болот,
Жакшылыкка кимдир-бирөө себеп болот.

* * *

Ажалдын келгени, доңуздун челгени жаман.

* * *

Ажал сенин бийлигин менен байлыгыңа багынбастыгын эстей жүргөнүң эп.

* * *

ЖАРЫК менен ЖЫЛУУЛУК жакшы адамдай,
КАРАҢГЫЛЫК менен СУУК – карөзгөй бакылдай.

* * *

Душмандын көбү – жайыттын уулуу чөбү жаман.

* * *

Ат үрксө – эсин чыгат,
Түркөй түртсө – песин чыгат.

Аракты татып көрбөйт,
Телени жатып көрбөйт.

Жакшы кабар –
Ээсин батыл табар.

Таңдай катканда тамчы керек,
Ат мингенде камчы керек.

Жегенге каймак-май жакшы,
Мингенге жорго-тай жакшы.

Келечегин ойлогон кем болбойт,
Ат күлүгү карышкырга жем болбойт.

Кудайды ойлобогондон түңүл.

Кудайды ойлобогон көркоолор менен мамилеңди эми-
тен үзгөнүң ийги. Андайлар алган карыздарын бермек
түгүл, сени душманынан бетер санааркатып, кайгы-капа-
га батырат, а тургай жашоого коопсуздук туудурбайт деп
кепилдик берүү да мүшкүл.

Биймандуу болгун келеби – «Куранга» үнүл.

ЫЙМАҖ

Эл үчүн адамгерчилик оттон да, суудан да
зарыл нерсе. Адамдын от менен суудан өлгөнүн
көрдүм, зили адамгерчиликтен өлгөнүн көрбөдүм.

КОНФУЦИЙ

* * *

Ыйман деген ыйык тоо,
Бийигине чыга бил!
Ыймансыздар – кыргын жоо,
Жоого каршы тура бил.

* * *

Бакыл бүлдүрөт,
Куудул күлдүрөт.

* * *

Аруулук – тазалайт,
Арамдык – жазалайт.

* * *

Алаңгазар адам –
Чындыктан алыс болот,
Акыл-эстүү адам –
Калыс болот.

* * *

Акылдуу алданбайт,
Акмак жалданбайт.

* * *

Баланы алдабайт,
Акмакты жалдабайт.

* * *

Жакшы нурун чачат,
Тентек абийир ачат.

* * *

Алганың пара болсо –
Ишиң кара болот.

* * *

Балаң ариетчил болсо –
Ишеничинди актайт,
Намыскөй болсо –
Абийирин сактайт.

* * *

Кеңпейил адам ак дейт,
Ажаан аял бак дейт.

* * *

Душмандын кеги болот,
Кектин дагы чеги болот.

* * *

Алып көнгөн кол карайт,
Куса болгон жол карайт.

* * *

Жакшы үйдөн ыр чыгат,
Жаман үйдөн чыр чыгат.

* * *

Адилет казы азбайт,
Топукчул казы тозбойт.

* * *

Бата алган айыгат,
Бата албаган камыгат.

* * *

Кудайды ойлобогон –
Кара такты ак дейт,
Иңир кирбей –
Жарыкты тез жак дейт.

* * *

Кыргыздын пейили ак,
Ою терең, тили так.

* * *

Асылдыгың – балдыгың,
Урпактарың – калдыгың.

* * *

Айтылган сөз иш эмес,
Арын саткан киши эмес.

* * *

Батакөйдүн батасы,
Болбойт тура катасы.

* * *

Арак – ажалдын ашынасы.

* * *

Бакылдыгың – илдетиң,
Адамдыгың – милдетиң.

* * *

Боорукер – адам аяйт.

* * *

Ыйман жашайт дилиңде –
Жүрөгүңдүн түбүндө...
Азык кошуп дем берет,
Жашаган ар күнүндө.

* * *

Жакшы табыштырат,
Жаман – кабыштырат.

* * *

Жаман – жоругун койбойт,
Ач көз – байлыкка тойбойт.

* * *

Адилет, чынчыл досун аяйт –
Аны кыйбайт.
Ажаан аял баарын кыйнайт –
Тилин тыйбайт.

* * *

Намыскөйгө сөз жармашат,
Туурага балээ жармашат.

* * *

Бакылдан бата алба –
Арык аттап суу кечпейт.

* * *

Жакшы адам калыс болот,
Жаман иштен алыс болот.

* * *

Абийирди сакташ керек,
Досту сатпаш керек.

* * *

Аттын жаманын жал басат,
Адамдын тажаалын кал басат.

* * *

Атанын каарына калуу –
Кудайдын каарына калуу.

* * *

Эки жакшынын бириккени –
Көңүлүңдү көтөрөт.
Эки жамандын бириккени –
Көңүлүңдү чөгөрөт.

* * *

Айкөл – эмгекти ак кылат,
Көрөгөч – айылды бак кылат.

* * *

Эки жакшы баш кошсо –
Түбөлүк сыйлуу.
Эки жаман баш кошсо –
Түбөлүк чырлуу.

* * *

Асыл адам аяр болот,
Ишке дайым даяр болот.

* * *

Ынтымак ырыскы чакырат,
Күлтүксүз ырысын качырат.

* * *

Жакшынын жарыгы элге,
Эмгеги – жерге.

* * *

Жамандын жарыгы болбойт,
Ага бакыт конбойт. ~~+~~

* * *

Мээнеткеч адам эринбейт,
Эмгектенип, элине жагат.
Андайды эли сыйлайт,
Төшүнө төш белги тагат.

* * *

Бийлигин барда СИЗСИҢ,
Бийлигин жокто КИМСИҢ?

* * *

Бакыл адам байыбайт,
Адамга окшоп карыбайт.

* * *

Кайырчыга кайыр берсең –
Жолуң шыдыр болот,
Жандаган жанжолдошуң
Жөн эмес, кыдыр болот.

* * *

Калыс болгонуң –
Арам иштен алыс болгонуң.

* * *

Бата албаса – жолу болбойт,
Асыл адам – долу болбойт.

* * *

Көйрөңдүгүң – осол кылат,
Көпкөңдүгүң – ойрон кылат.

* * *

Жүк көп болсо – бажыга,
Жакшылыгы – ажыга.

* * *

Бар туруп жок дегениң –
Бийманыңды жегениң.

* * *

Береке – кут минде эмес, бирде.

* * *

Билим алсаң жаш кезиңде
Келечегиң кең болот.
Караңгыны жарыткан күнгө
Чын өмүрүң тең болот.

* * *

Жумуштан качкан болбойт,
Ырыскыны чачкан болбойт.

* * *

Айтаңдуу аялдын нуру бар,
Ажаан аялдын чуусу бар.

* * *

Акылмандын – сөзү жакшы,
Сулуунун – көзү жакшы.

* * *

Акмактын ары болбойт,
Күйө турган жары болбойт.

* * *

Жерди казса – суу чыгат,
Талдасаң – гүлдөн уу чыгат.

* * *

Жасакерленип жагынган –
Кошоматчы – тыңчы.

* * *

Жалгыз адам эл болбойт,
Жамгыр болбой сел болбойт.

* * *

Камкор камын жейт,
Арсыз жанын жейт.

* * *

Мээримдүү адам –
Кедейге туугандай карайт.
Жат дебей, тууган дебей,
Элинин керегине жарайт.

* * *

Кесирлүү адам кеп айтат:
«Болбойсуңбу, бол тезирээк» деп – демитет.
Акылыңан адаштырып –
Ырыскыңды кемитет.

* * *

Нысапсыз чайкап сатат,
Уяттуу байкап сатат.

* * *

Ороzonу ойлогонун –
Жакшылыкты тойлогонун.

* * *

Орозо кармаганың –
Осол ишке барбаганың.

* * *

Оңой олжого тунганың –
Балээге колунду сунганың.

* * *

Ордо оюнун ойлогонун –
Каада-салтты ойлогонун.

* * *

Өзүмчүл өкүттөн өлөт,
Кекчил – кырсыктан.

* * *

Өгөйлөсө, өз балдарың –
Өзүңө кол көтөрөт,
Дилден айткан ак кебиңди
Кенебей бой көтөрөт.

* * *

Өзүңөн өзөк өрттөп жат чыкса,
Элиңдин каары келет.
Жакының каза таап кайгырсаң –
Элиңдин баары келет.

* * *

Өз кадыр-баркыңды бил –
Мылжың болбо,
Мыш болуп өз элиңе
Шылдың болбо.

* * *

Өзүмчүл өзүн кыйнабайт,
Өзгөнү өлсө да сыйлабайт.

* * *

Өзүмчүл билгенин койбойт,
Суктун көзү тойбойт.

* * *

Чекилик кетсе – күйүнөт,
Иши оңолсо – сүйүнөт.

* * *

Туура жолдон тайыгандар –
Калыс эмес,
Андайлардын күнү бүткөн –
Өлөр күнү алыс эмес.

* * *

Эскирген кийим кийилбейт,
Тентек бала ийилбейт.

* * *

Жалган айткан жарыбайт,
Жалкоонун иши арыбайт.

* * *

Ыймандуу адам – айкөл.

* * *

Орозо кармаганың –
Кудайды жандаганың.

* * *

Кунарлуу киши көрсөк-
Кубанабыз.
Жакшылар көбөйөт деп,
Жубанабыз.

* * *

Биймандуу – дубалайт,
Биймансыз кубалайт.

* * *

Эмгекчил – берешен адам,
Сугалак – карөзгөй-арам.

* * *

Кылгылыкты кылган соң,
Кейигенден не пайда.

* * *

Камкор камын жейт,
Арсыз жанын жейт.

* * *

Эрдин элине караганы –
Элинин керегине жараганы.

* * *

Өндүрүштө өнүм болот,
Ажал арбаса – өлүм болот.

* * *

Ээнбаш билгенин койбойт,
Сараңдын көзү тойбойт.

* * *

Эр элин ойлойт,
Бай-мырза тойлойт.

* * *

Ынтымак-ырктын кеткени,
Береке-куттун кеткени.

* * *

Ынтымак бар жерде,
Ыр бар, ырыскы бар.
Ынтымак жок жерде чыр бар,
Бугуп жаткан сыр бар.

* * *

Ысык-Көл кышта тоңбойт,
Эсирген адам түбөлүк оңбойт.

* * *

Ынтызар балдар – сабакта,
Жалкоонун көзү – табакта.

* * *

Сооп иш кылган кем болбойт,
Иштебесе – дем болбойт.

* * *

Жууса – кара казан таза болот,
Маңыроо жүргөн каза болот.

* * *

Бакырчаак баатыр болбойт,
Чынчыл бакыл болбойт.

* * *

Сугунуп алакан ачканың –
Ырыскыңды бөөдө чачканың.

* * *

Ордо оюну – бабалардын оюну.

* * *

Орозо күндөрү алган сообуң –
Куп деп Кудайга берген жообуң.

* * *

Урук болбойт өнбөгөн,
Пенде болбойт көнбөгөн.

* * *

Салт бузган санааркайт,
Калп айткан кайгырат.

* * *

Чырдуу үйгө бакыт конбойт,
Акылдуу кемчилдигин оңдойт.

* * *

Кекчил кеп жебейт,
Жакшыга тең келбейт.

* * *

Намазга жыгылганың –
Бейишке жол салганың.

* * *

Кеп көтөргөн – кемеңгер.

* * *

Аруулук адамды тазалайт,
Арамдык адамды жазалайт.

* * *

Шүмшүктү бирөө сагынбайт,
Жаманга жакшы жалынбайт.

* * *

Калпты чындай айткан жаман,
Сөз берип убададан кайткан жаман.

* * *

Жакшы үйдөн ыр чыгат,
Жаман үйдөн чыр чыгат.

* * *

Өзүмчүл өкүттөн өлөт,
Кекчил – кырсыктан.

* * *

Кежир адам адамга окшоп муюбайт,
Ириген сүт айран болуп уюбайт.

* * *

Жалганчы адам – жалаакор.

* * *

Өзүмчүл билгенин койбойт,
Сук – жеп-ичкен менен тойбойт.

* * *

Ынтымагың – ырыскың.

* * *

Жакшыга жанашып,
Кошулганың – утканың.
Ынтымакка келбей ыдыратканың –
Ыйманыңды жутканың.

* * *

Эр жигит элин ойлойт,
Алжеке өз камын ойлойт.

* * *

Өрдөк-казга суу жукпайт,
Кесир адам кеп укпайт.

* * *

Ойдон озгон тил – чагымчыл.

* * *

Калп айткан өспөйт-өнбөйт,
Акыл айтсаң көнбөйт.

* * *

Аракетчил Адам,
Кырды ашсам деп кыбырайт.
Азыткы-шайтан азгырып,
Анын кулагына шыбырайт:
«Жолуңан кайт, айланайын,
Кыйнабачы, өзүңдү.
Сыздатпа жүрөгүмдү,
Укчу менин сөзүмдү».
Шайтан: «Күнөөгө абдан батыпсың,
Кудай жаныңды алат»...
Периште: «Сыйынсаң чын ыкластан Кудайыңа
Жаның өзүңө калат».

Жаратсын деп ЖАКШЫЛЫКТЫ –
Пендезаты жаралган.
Анын иши ыйык китеп
Куранда нагыз каралган.

Малчы короодо кыштайт,
Муназага келбегенди быштайт.

Акылдуусунган адамдан акыл чыкпайт,
Эрдемсинген эркектен эрдик чыкпайт.

Ыйманың таза болсо – ажал айбыгат.

Абийирдүү оболу карызын үзөт,
Күлтүгү жок дубалды сүзөт.

Асыл адам жагынбайт,
Бала жаман атасын сагынбайт.

Эгер адамдын пейили ак болсо – ал ыйманындай таза,
АЙКӨЛ адам.

Акыл-эс акчага сатылбайт,
Адам жүзү чүмбөттө катылбайт.

Айкөлдүк белгиси – ак сөз,
Келжиректин белгиси – көп сөз.

Арыкта көрк берип суу акса жакшы,
Малды да бапестеп бакса жакшы.

«Куран-и-Каримди» сыйлаганың –
Кудайды сыйлаганың.

Айлам кетти деп
Үмүтсүздөнгөнүң – чабалдыгың.
Көөдөнүң таза болуп,
Бирөөгө кара санабаганың – адалдыгың.

Арааныңды аябай ачканың –
Ырыскыңды бекерге чачканың.

Аракка абдан тойгонун,
Жакшылыкка чекит койгонун.

Каргышка калба – оңдурбайт,
Болжогон ишиң болдурбайт.

Акылдуу салыкчы качкандардан
Салыкты оңой эле өндүрөт.
Аласасын акылдашып көндүрөт.

Акылдуу ойлонот, ойлосо – утат,
Акмак ойлонбойт, ыйманын жутат.

Айкөлдүн үмүт-тилеги акталат,
Адилетсиздик – кектүү күнгө алпарат.

Адамды адамга кошкон – СӨЗ,
Жарыктан азыктанган – КӨЗ.

Жакшылык түбү – ЖАКШЫЛЫК.

Жакшы адамда издегендин баары бар,
Жалакайдын безилдеткен каары бар.

* * *

Досту тезирээк тапкан жакшы,
Абийирди эрте жапкан жакшы.

* * *

Жаңжалдуу үйгө бакыт конбойт.

* * *

Жакшы дыйкан-жердин көркү,
Айкөл адам – элдин көркү.

* * *

Жакшы аял жаман эрди эр кылат,
Жаман аял жакшы эрди жер кылат.

* * *

Жакшылык кыл, жакырга-сооп болот,
Чын дүйнөдө сообуң жооп болот.

* * *

Кыштын кайталангыс – жазы болот.
Бийдин көркү таажы болот.

* * *

Жаман аял эрин алдайт,
Жакшы аял – андайга барбайт.

* * *

Жаман аял эрине карабайт,
Бир ооз жылуу сөз айтканга жарабайт.

* * *

Жетим багып, жесир багып иним келет,
Сооп ишке ким барбаса – жиним келет.

* * *

Эр жигит эл камын жейт,
Майда мүдөөлүү – өз камын жейт.

* * *

Эсиргендик эси жогун аныктайт.

* * *

Эрке бала энесине даттанат,
Жакшы бала – алыска сапар аттанат.

* * *

Эр жигит элинин керегине жарады,
Жакшы кабар жерге жатабы –
Бүт дүйнөгө чагылгандай тарады.

* * *

Элинин камын ойлогон – жакшы,
Чала-моңол билген – бакшы.

* * *

Элин ойлобогон кызматынан кетет,
Бакыл адам түбүнө жетет.

* * *

Эркек сөрөй болсо – аялы өктөм,
Эгин айдасаң – жайкалган көктөм.

* * *

Эр жигит эмгегинен баар табат,
Күлтүгү жок –
Жок жерден шалтак табат.

* * *

Жамандык ак ишти каралайт,
Жашырсаң – жүрөктү жаралайт.

* * *

Өгөйлөбөй бала бакканың –
Кудайга абдан жакканың.

* * *

Акылдуу акыл айтып,
Өз элине баш болот.
Муназага келбеген чыргыйчылдын,
Жеген ашы таш болот.

* * *

Айкөл адам ала жипти аттабайт,
Чыргыйчыл тууганына каттабайт.

* * *

Душмандын кеги болот,
Кектин чеги болот.

* * *

Бймансыздын нысабы жок,
Бймандуунун көңүлү ток.

* * *

Ынтымакка биз качан көнүгөбүз,
Ыдыратсак ынтымакты,
Качан биз өнүгөбүз?

* * *

Убадага турсаң утасың,
Турбасаң – ыйманыңды жутасың.

* * *

Улууну улуулар барктайт,
Эл уулун – сулуулар барктайт.

* * *

Сен алган ак баталарың –
Ак эмгегин үчүн алган бааларың.

* * *

Эптуу жыртылганды жамайт,
Мыйзам бузсаң – камайт.

* * *

Иш берсе – жумуштан качкан болбойт,
Ырыскыны бекерге чачкан оңбойт.

* * *

Кубат болот бабалардын батасы,
Анда болбойт айткан сөздүн катасы.

* * *

Арууланып, тазаланган-жолдуу болот,
Тили тескелбеген-киши колдуу болот.

* * *

Ар кимдин жарык берген шамы болот,
Бай-көпөстүн тынчылпаган камы болот.

* * *

Акылдуу айныса, жаманга тең болор,
Эсине келбесе, ажалга жем болор.

* * *

Адилет-Чындык – Ынтымактын эне-атасы.

* * *

Айкөл адам көздөгөн максатына жетет.

* * *

Алганың меймандос болсо даам сыздырат,
Чыргыйчыл болсо – бүйүр кыздырат.

* * *

Акылмандын айтканы иши менен төп келет,
Нукура талант акылманга көп келет.

* * *

Жакшы бала эне-атасы барында акыл топтойт,
Кийин – асыл катары аларды жоктойт.

* * *

Жакшы бала устатынын ишеничин актайт.
Жаман бала атанын капчыгын кактайт.

* * *

Жакшылык кыл жакырга – сооп болот.
Сообун чын дүйнөдө (суракта) жооп болот.

* * *

Жакшы – жатпайт, жүрүп өлөт,
Жаман – ит сымал каңгыйт, «үрүп» өлөт.

* * *

Жаман аял жууркан-төшөгүн жыйбайт,
Энбаш аял сөз укпайт, жолдошун кыйнайт.

* * *

Жакшы адамдын белгиси – АЙКӨЛДҮК.

* * *

Кудайды карап сүйлөгөн калыс болот,
Керооз, куур чирендер акыйкаттан алыс болот.

* * *

Ишеничти актаганың – абийириңди сактаганың.

* * *

Сабырдуулук ЧЫНДЫКТЫ ээрчитип барып,
АКЫЙКАТ менен достоштуруптур.

* * *

Кайнабаса калптын кара казаны,
Кимге берет калпычы алчу жазаны.

* * *

Кайраттуу кашабаң да карыйт,
Күлтүксүз соодагер акчага марыйт.

* * *

Калп айтпай соода кылса да болот,
Ошентсе – капчыгы акчага толот.

* * *

Кудайдан корккондор соодага чыкпайт.

* * *

«Ка-ап! Аттиң-ай!» дегениң –
Арман сөз,
«Бали, чамда азамат!» дегениң –
Дарман сөз.

* * *

Намыскөй адам кеп-сөзгө калбайт,
Написин агызып, берсе да албайт.

* * *

Кышында элдин баары үйдө болот,
Өгөйлөп, үйдөн качкан – Чүйдө болот.

* * *

Казынын оозун кылмышкер жабат,
Бузукулук кылган пейилинен табат.

* * *

Мусулман пендесине бейиш керек,
Талдап көрүп кетирген күнөөлөрдү
Сыйынып, Кудайыңа кейиш керек.

* * *

Сооп кылсаң –
Барар жериң бейиш болот,
Кетирген чекилигиң –
Кейиш болот.

* * *

Онтоп жаткан оорулуга колун сунуу –
Адамдыктын белгиси.
Эл ичине бүлүк салып көкүтүү –
Арамдыктын белгиси.

* * *

Тууган менен жаттын арасы болот,
Ичи көңдөй карасы болот.

* * *

Тазалыгың – ичиндин кеңдиги,
Бакылдыгың – ичиндин көңдүгү.

* * *

Тамеки, арак, насыбайды таштаганың –
Акыл-эстүү жаңы турмуш баштаганың.

* * *

Чөнтөгүң жука болсо өзүңө кыйын болот.
Эл чогулса-маанилүү жыйын болот.

* * *

Ыймандуу адам таза болот,
Өмүрү түгөнсө хан дагы каза болот.

* * *

Пейилдин агы да, карасы болот,
Соргокто ашказандын жарасы болот.

* * *

Тоонун мээлүүн жели жакшы,
Кыргыздардын меймандос эли жакшы.

* * *

Соопчулук иштен сен аянбагын,
Артыңа кайтып жер таянбагын.

* * *

Изги тилек сапарды байсалдуу кылат.

* * *

Обу жок көпкөн болбойт,
Күчкө салып аялды өпкөн болбойт.

* * *

Ынтымагыңдын кеткени –
Жин-шайтандын түбүңө жеткени.

* * *

Ызааттап конокту сыйлаган жакшы,
Эскерип маркумду ыйлаган жакшы.

* * *

Карылар калыстыктан тайыса-
Шорундун катканы,
Кордук – зомбулуктун жаныңа батканы.

* * *

Ак иштеп өз энчисин алгысы бар,
Түбөлүккө эл эсинде калгысы бар.

* * *

Жетим-жесирди кубанычка бөлөгөнүң –
Адам бол деп аларды жөлөгөнүң.

* * *

Калыстыктан тайыганды Кудай урат,
Жан билбеди дебегин,
Аныңды Теңирим туюп турат.

* * *

Кары-картаңдардын ичкени уят!
Амалкөй түлкүлөр –
Ичкенин жашырып, чайнектен куят.

* * *

Майда мүдөөлүү адам сараң болот,
Иштебей жеген тамак – арам болот.

* * *

Өзүңө өзүң калыс болсоң – абийириң таза.

* * *

Жакшы сөз – сөз ургаалы, жан жыргалы.

* * *

Калп айткан абийирсиз пенде болсо,
Жүрүшпөйт анын иши дайым чала.

* * *

Конок келсе – сыйлаган жакшы,
Тууганың каза болсо –
Өкүрбөй ыйлаган жакшы.

* * *

Ынтымак уяласа – ырыскың чачылбайт,
Эсиң менен болсоң – абийириң ачылбайт.

* * *

Чынчыл адам туура жолдон тайыбайт,
Ошон үчүн андай адам байыбайт.

* * *

... уурдап, уурулуктан ууру марыбайт,
Иштеп, мээнеттен ишкер карыбайт.

* * *

Күлтүгү жоктун күйүмү болбойт,
Көтөрүп барар түйүнү болбойт.

* * *

Өмүрдүн ашчу белеси бар,
Маркумдун эстен кеткис элеси бар.

* * *

Бардык жамандыктын башаты – бакылдык.

* * *

Көз көрбөгөндү жүрөк көрөт.

* * *

Акылдуу унутканды эске салат,
Жакшылар тентектерди теске салат.

* * *

Ар кимге түш жорутпа,
Майнапсыз ишке баш оорутпа.

* * *

Адамдын адамдыгын аныктаган асыл сапат,
Кербезденип керсейүү –
Адамдагы кесир сапат.

* * *

Наадан алган жарын сүйө албайт,
Осол ишти жасагандан уялбайт.

* * *

Намаз – аруулануунун ыйык жолу.

* * *

Болчу ишти болтурбаганың –
Көңүлүңдү сооп ишке толтурбаганың.

* * *

Терини билген аштайт,
Эрди (өдөмү жок) катыны баштайт.

* * *

Айкөлдүн үмүт-тилеги акталат,
Адилетсиздик кек болуп сакталат.

* * *

Жолболдунун жазыгы жок кымындай,
Камап салды... көрбөй аны чымындай.

* * *

Келжирек майнапсыз кебин чоёт,
Акылдуу майнапсыз ишке чекит коёт.

* * *

Эки тууган сыйлашса, түбөлүк сыйлуу,
Сыйлашпаган тууган – түбөлүк чырлуу.

* * *

Эр элим десе – жеңилбейт,
Жеңилсе – душманына эңилбейт.

* * *

Жакшы адамда издегендин баары бар,
Жалакайдын жаа башында таары бар.

* * *

Ынтымак ыроологон үйгө кут кирет,
Ынтымагы ыдыраган үйгө жут кирет.

* * *

Ызааттап чакырылган конок – султан,
Өзү басып келген конок – ултан.

* * *

Ыйлаактын жашы тыйылбайт,
Күлтүксүз – КУДАЙга сыйынбайт.

* * *

Эстүү бала эшекти эмес, итти теппейт,
Атасы айткан накыл эсинен кетпейт.

* * *

Эмгектенген – алкыш алат, зор болот,
Жалкоолонгон – жакырланып, кор болот.

* * *

Укукчулар калыстыктан тайыганы –
Акты кара, караны ак деп айныганы.

* * *

Эр азамат элге берген сөзүн ойлойт,
Өзүмчүл адам өзүн ойлойт.

* * *

Эң жаманы – адамды адам алдаганы,
Кантип болсун адамды адам
Эшек сымал жалдаганы.

* * *

«Кыргыздарда ынтымак ыдырайт» деп кеп кетет,
Байлыгын басып алып, бөтөн элдер жеп кетет.
Деген кепке калбайлы,
Эл байлыгын дипломатка салбайлы.

* * *

Даарат алып, арууланган жолдуу болот,
Шордуунун тили тыйылбаса – киши колдуу болот.

* * *

Адамдын адамдыгын аныктаган –
Асыл сапат.

Кербезденип керсейүү –
Адамдагы кесир сапат.

* * *

Көп уктасаң – ыксырап жумушундан кечигесиң,
Кашыктап топтогон абийиринди кетиресиң.
Аз уктап тыным албай көп иштесең –
Чыңалып, абийир таап жетилесиң.

* * *

Митайым адамда уят да, ыйман да жок, боздойт,
Ынтымак бар жерде эл бардар жашайт, тозбойт.

* * *

Досуң көрөгөч, зирек болсо – максатыңа жеткениң,
Керооз, мажес болсо – түбөлүккө уйкуга кеткениң.

* * *

Баланын энеге күйүмдүүсүнүн тили «апа» деп чыгат,
Атага күйүмдүүсүнүн тили «ата» деп чыгат.
Эне-атага тең күйүмдүүсүнүн тили, ата-апа деп тең чыгат.

* * *

Мезгил келсе, эл кадырлаган акылман да карыйт,
Кичи пейил ишкер байлыкка марыйт.

* * *

Орозо кармаганың – арууланып тазаланганың,
Орозо кармабай камырабаганың – жазаланганың.

* * *

Ордо оюнун ойногонуң –
Каада-салтты жоголушуна жол койбогонуң.

* * *

Өзүн сыйлабаган өзүнүн абийирин өзү төгөт,
Өңгөлөрдү иренжитип, анан өзүн-өзү сөгөт.

* * *

Отунду очокко жөндөн-жөн жаккан болбойт,
Кешикке курсак баккан болбойт.

* * *

Уй саабасаң – ак түшпөйт,
Таза адамга так түшпөйт.

* * *

Сылайт эне балакайдын маңдайынан,
Жоо качырган бир кеңкелес-
Айтып койду балакайдын таңдайынан.

* * *

Чындык – алтындан кымбат.

* * *

Акыйкат – абийирдей таза.

* * *

Ыймандуу адам талашпайт,
Жаман жорук ыймандууга жарашпайт.

* * *

Сени тазарткан – самын,
Кечикпей көр намаздын камын.

* * *

Айыбы бар качат,
Айкөл коюнун ачат.

* * *

Ыймандуудан ажал айбыгат.

* * *

Жакшы тааныштырат,
Жаман – кабыштырат.

* * *

Адамга ишеним артылса – сыйланганы ошол.

* * *

Бакылдыгың – жакылдыгың*

* * *

Жалган айтып нетесиң,
Жакырланып кетесиң.

* * *

Пейилиңди тарытканың-
Өзүңдү бөөдө карытканың.

* * *

Ак сүйлөгөн утат,
Калп сүйлөгөн ыйманын жутат.

* * *

Жакшы адам жаман ишке барбайт; адашып барып
калчу болсо, азап чегип, өмүрү өкүттө өтөт.

* * *

Эр жигит напсисин тыят,
Ач көз тыялбайт – өмүрүн кыят.

* * *

Бирөөгө кошоматчылык кылам деп чындыкты чыр-
кыратуунун сурагы болорун унутпаганың утук.

* * *

Ооруганда дарыгерге бар деп кесе айталбайм, анткени
ажал менен арбашканга алардын баары эле жөндөмдүү
эместиги айныгыс чындык.

* * *

Теңирим өзүнүн сүйгөн пенделеринин зоболосун бийик-
тетип, аларга өзгөчө шык-жөндөм, акыл-эс, талант бер-
ген, а көрпенделер калыстыктан тайышып, керооздоно-
керсейишет, Кудайдын берген таберик касиеттерин ый-
мансыз осол иштерге багытташат. Андайлардын күнөөсүн
Жараткан кечирбестигин эстей жүргөндөрү эп.

* * *

АКЫЙКАТ-ЧЫНДЫКТЫН жолу машакаттуу, ага
жетүү үчүн адам баласы күндөп-түндөп уйку бетин көрбөй
азап чегип, өмүрүнө кооп туудурган коркунучтан корк-
пой чытырман токойдун бутак-шактарына бети-башын
тилдирип, ашмалтайы чыккан чокоюнан канталаган бут-
тары сороюп турганына карабай келечегине оттуу көздөрү
менен үмүттүү карап, улам өрлөп отуруп дат баспаган
алтындай жаркырап-жанып турган АКЫЙКАТ-ЧЫНДЫК-
КА жеткен адам – сырттан АДАМ.

* * *

Адам напсиси акылга багынбаганда ар кандай адам-
ды азгырып, жолдон чыгарат, кырсыкка дуушар кылат.

* * *

Жакшылык жөнүндө ойлорду баалаган адам гана
ЖАКШЫЛЫК жасай алат.

* * *

Жакшыбы же жаманбы окуянын күбөсү болуп туруп
КАЛЫСТЫКТАН тайыса андайдын күнөөсү кечирилбейт.

* * *

Жүрүм-туруму үлгүлүү пенделерин Кудай жалгап,
ырыс-кешиктүү кылуу менен береке-кут даарыйт.

* * *

Түлкү тоокко жакшылык кылбагандай эле бакылдар
да адамга зили жакшылык кылбайт.

* * *

Адам деген улуу зат; ал өзүнүн улуулугун сезгенде эч
кандай осол иштерге бармак эмес.

* * *

Ар бир адам дене-боюна такай көз салып, туура тар-
биялоо – ымыркайды бапестеп багып эрезеге жеткирген-
ге тете.

* * *

Адамга тамак-аштын зарылдыгы канчалык болсо, руханий азыктын зарылдыгы да андан алда канча көп экендигин моюнга алганыбыз оң.

* * *

Көз карегиндей аздектесин үчүн Теңирим асылзаттардын түбөлүк бактылуулугун шарттаган кыздык белгини белекке берген. Буга кыздардын кайдыгер карагандыгы – чоң БАКТЫСЫЗДЫК.

* * *

Адеп-ахлактын бузулушунан бүтүндөй улуттун күм-жам болуш коркунучу туулгандыгын түз эле айтканыбыз калыстык болор.

* * *

Жүрөк үшүн алган табигый кырсыктын болуп жаткандыгы – улуттан БЫМАН НЫСАП кетип, КУДАЙДЫ ойлобогондуктун каары бекен...

* * *

Адамды басмырлаган адам өзү басынганын сезбей да калат.

* * *

АКЫЙКАТ – адилет-чындыктын атасы.

* * *

Кудайдын күнү кимдер-бирөөгө бактылуу, дагы бирөөгө каргашалуу болбойт. Аны акыл-эс менен бактылуу кылган да, каргашалуу кылган да адамдардын өздөрү.

* * *

ЫНТЫМАК менен БИРИМДИК – жашообуздун ГИМИНИ.

* * *

Өзүн кайрымдуу, боорукер көрсөтүмүш болгон, жасаган «жакшылыгын» далилдөөгө умтулгандар оголе көп. Чыныгы жакшылар томаяк-жарды жармачтар менен

кендирди кескен көйгөйлөрдү чогуу-чаран чечип жаткандар.

* * *

Тоюнбай ач жүргөнгө мүмкүн болбогондой эле алдакимдин камын жебей жүрүү – деги эле мүмкүн эмес.

* * *

Эстеликке деп калтырган сүрөтүң – сенин күзгүң; ал сенин өмүр бою жасаган иштериндин оош-кыйыштарын акыл таразасынан өткөрүүгө үндөйт. Сооптуу иштерин басымдуулук кылса – «Арты кайрымдуу болсун!» деп арбасыздан көзгө жаш тегеретсе-өмүрүңдүн өтөлгөлүү өткөнү. Анын тескерисинче көңүл иренжиткен ыплас иштерин басымдуулук кылса – сүрөттөгү элесин эмне болорун элестетип бак.

* * *

Адамды айбандан айырмалап турган касиет – анын адамдарга жасаган пенделик мамилеси.

* * *

Адам тамакка тоёт, а бирок анын байлыкка-акчага тоёр түрү жок.

* * *

Адам дегениң өтө эле көп болгону менен чыныгы АДАМ деген асыл атка арзыгандары аз болуп атпайбы.

* * *

Адам боло туруп, адамга кордук-зомбулук көрсөтүү-көркөөлүк; кордоочу өзүнүн адам экендигин бир паска «унутуп» жырткычтын кейпин кийип алып, бечараны табасы канганча кордойт.

* * *

Адамды адам кылган да, айбан кылган да – адам.

* * *

Адилеттүүлүк менен чындыктын чыркыраганынан бери мезгил зуулдап кырк жыл же кырк кылым өтсө деле, адилет кашкайып, алтындай жаркырап турат, ал эми чындыкка чаң жукпай жашап келет.

* * *

Адилеттүүлүк менен чындыктын айбаттуу сүрүнөн, анын адилеттигинен корккондор акыйкат менен чындыкты аксатууга барышат.

* * *

Адилеттикти адамдар гана эмес, ит-куштар да жактырышат.

* * *

Акчага ашкере азгырылып, соопчулук менен адамгерчиликти унутуп коюуга кантип болсун.

* * *

Ар кимдин өз тили, дили болгондой эле ата-бабалардын шүүдүрүмдүн тамчысындай таза дини да болот; өз дининен ажырагандык – ата-бабаларынан ажыраганга тете.

* * *

Акылман акмактардын арасында акылын жоготот.

* * *

Акыл-эс менен жүрөк – дүлөйдүн уганаак кулагы.

* * *

Ак эмгек менен жашаган адамдар гана жан бергенде эч нерседен кооптонбой ажалга тик карап, камаарап да коюшпайт.

* * *

Алыс-жакын сапарга аттанганда Теңирге тообо келтир; жолдун кайыр-садагасын берсең, жолуң шыдыр, жолдошуң кыдыр болот.

* * *

Айлакер адам адилет жазадан эч качан качып кутула албастыгын ойлогондо, ал ошол осол ишке түк бармак эмес.

* * *

Ажыга барып, эл көзүнө сопусунуп, өзүнчө ит жасабаган былжыган былыктарды жасаган жандимилердин

күнөөсү кечиримсиз экендигин элес алышпаганы өкүнүчтүү.

* * *

Аксакал – бул тээ алмустактан бери байманалуу карылардан калган кыргыздын кылымдарды чаалыктырып-арыткан каада-салттарын муундан-муунга жеткирип келе жаткан бардык баалуулуктарды өзүнө ширелиштире алган ыймандуу ИНСАН. «Аксакал» деген ыйык атка өзүнүн абийирине так түшүрүп, калыстыктан тайыса – андай ыймансыз карыларды бабалардын арбагы уруп, Теңирим кечирбестигин унутпаганы утук.

* * *

Адам оор кылмыш жасап жатып: «Адам өлтүрүү – менин ишимби?» деп өзүнөн өзү сураганда ал бул пейилинен батыл кайтмак.

* * *

Ажал акчага ашкере азгырылгандарды тооруп жүргөнүн элес алса, бул пейлинен кайтып, ток пейил тартып калмак.

* * *

Абак – тирүүлөрдүн тозогу экендигин ойлонгондо, эч ким мыйзам бузуп, кылмышка бармак эмес.

* * *

АКЫЙКАТ, ЧЫНДЫК адам баласын айкын максаты менен үмүт – тилегине жеткирсем деп жетелеген ичинде карасы жок, аруу тилек – **БУГУ ЭНЕСИ**.

* * *

Айла-амалды канчалык чеберчилик менен иштетпегин, анын сага атак-даңк алып келбестигин ойлой жүргөнүн оң.

* * *

Аңкоо-алаңгазар бала деле ата уулу болушу мүмкүн, бирок элдин уулу болуш – эр жигиттин гана колунан келчү сыймыктуу иш.

Ар-намысы жок адамдын айбандан айырмасы кайсы.

Ар кандай нерсенин чеги болгондой эле карапайымдык менен жөнөкөйлүктүн да чеги болот.

Ар дайым соода-сатык менен анын оош-кыйыштарына бардаш берип, тажабай такай алектенген адам гана эч кандай муктаждыкка жол бербейт.

Ар кандай нерсени карызга берип жатып, аны кайтарып алууну ойлобогон инсан – Кудайдын сүйгөн момуну.

Арсыз адамдар гана акмак болушат.

Ата-энең сенин көөнөрбөс дөөлөтүң. Жаныңдай көргөн ошол жакын адамыңдын көрөр күнү, ичер суусу дагы канча калганын божомолдогонго болбойт. Ошондуктан алардын сөзүнө кулак төшөп, сарамжалдуу болсоң, турмушта кыйынчылык эмне экенин билбейсиң.

Ашкана – бул тайрандап жеп-ичип, керооздонуп, оюна келгенди оттоп, тамекини тумандата тартып сайрандоочу жай эмес. Бул, асыресе, өзүнүн адеп-ахлагын жүрүш-туруш маданият чен өлчөмдөрүнүн көрөңгөсүн көрсөтүүчү коомдук жай экендигин унутпоого тийишпиз.

Адамзаттын жашоо турмушунда азап-тозокко кабылып, бейкүнөө кордук-зомбулукка тушукса да чыдап, сабыр кылып, кабагым-кашым дебей КҮНДӨЙ күлмүндөгөн чаң жукпас, отко күйбөс, сууга чөкпөс АДИЛЕТ-ЧЫНДЫКтай жаркыраган нерсе болбос.

Арак – адамды азыткыдай азгырган, адамзат өмүрүнө кыянаттык кылууда «кызматы сиңген» ичимдик. Жүлүнүн боштук кылып, чен өлчөмдөн аз эле ашырып койсоң, ошол замат арамдыгын карматып, акыл-эсинди уурдайт, абийринди кетирет, шердентип, тилиңди булдуруктатып, дос-душмандарыңа шылдың кылат.

Эң өкүнүчтүүсү – ден соолугуңа олуттуу зыян келтирип гана тим болбой, өмүрүңдөгү аруу тилек, асыл ой-максаттарыңды өзүңө тебелетип-тепсетип, өзгө бирөөнүн өмүрүнө, а түгүл өз өмүрүңө да балта чаптыруудан кайра тартпайт.

Арыктагы агын суу адамдын өмүрүнө өмүр улаганын унутпай анын булганышына жол койбосок, АДАМДЫК ыйык парзыбызды аткарган болобуз.

Топукчул болгонуң – ыймандуу болгонуң.

Акыр заман жакындаганда дүнүйөң тарып, жаштар китепке үнүлгөндү коюп, күзгүгө үнүлүп калышат.

Аялын башкара албаган айылын башкара албайт.

Баары тең бактылуу болуусун ичи да, пейили да ак айкөл адам гана каалайт.

Башка бирөөнүн кайгысына ортоктош адам – чыныгы адам.

Бизге белгилүү болгон чыныгы билимдүүлөр Кудай жана анын элчиси Мухаммед алейхис салам. Билим берүү түйшүгүн аркалагандар өздөрүн ушул өңүттөн алып караганда, билим берүүдө калпыстыктарга жол берилмек эмес.

* * *

Бай менен бакылга да, дос менен душманга да, томаяк-кедей менен жармачка да Күн бирдей тиет. Күндүн улуулугу ушунда.

* * *

Баланы эрке кылып тарбиялоо менен ата-эне бардык балээни өздөрүнүн башына үйүп алып жатышкандыгын ойлоп да коюшпайт.

* * *

Балдардын баардыгы балалыгын коргоого шайы жетпегендиктен, аны улуулар коргоого умтулушат.

* * *

Бу жарыкта эки нерсе: бир ЖАМАНДЫК, бир ЖАКШЫЛЫК өмүр бою унутулбайт. Жамандыкты унутуп, жакшылыкты унутпаган адам – сырттан адам.

* * *

Бирин-бири ызааттап УРМАТОО – илим-билимдин, искусство менен маданияттын башаты.

* * *

Бай мырзанын баласы сөз укпай, тайрандап кетсе, анын бактылуу болушу мындай турсун, этеги узарбайт.

* * *

Берешендик менен жоомарттыкты Күндөн, кечиримдүүлүк менен айкөлдүктү Жаратылыштан, аруулук менен тазалыкты Суудан, сабырдуулук менен токтоолукту Тоолордон үйрөнсөңүз жаңылышпайсыз.

* * *

Калптын бир гана жакшы жагын жашыра албайм; оорулуунун илдетин көрүп-билип туруп, дарыгер анын кийинки өмүрүнө үмүт байлаш максатында аргасыз айтылган калпты жаман деп айтууга көңүлүм чаппайт.

* * *

Бирөөнүн ишин жасасаң да өзүңдүн ишинди жасагандай бүт ынтаанды коюп чын ыкластан жаса. Себеби үй

ээси сага алкышын айтып жатпайбы. Антпесе алкышын айтып, бушайман болбогондой болсун.

* * *

Билбейт деп бирөөнүн акысына кыянаттык кылуу – наадандык.

* * *

Боорукерлик – жакшылыктын жыртылбас тону.

* * *

Бутунан аксагандарга караганда акылынан аксагандар коркунучтуурак.

* * *

БАЙЛЫГЫНА чиренген бай-мырзалар деле, бийлигине манчыркаган алаңгазар айрым бийлик төбөлдөрү деле, көр тириликтин айынан ар кимден кордук көрүп, мүңкүрөгөн жарды-жалчылар деле адам. Көрөр күнү, ичер суусу түгөнгөндө, баарынын барар жери-көрүстөн. Ошондуктан бардар жашаган байлар улуу Рамазан айында кедей-жалчыларды эстеп, орозо битир берип, алардын батасын алса, ажал алкымдан алып карайлап турганда ажалга тик багып, чын дүйнөгө дадил кетмек.

* * *

Ден соолук башкы байлык болгону менен акчага күнкор.

* * *

Жакшылык – жакшы адамдарга окшош; жөнөкөй, карапайым, анан – кечиримдүү. Ал опурулуп – жапырылган ЖАМАНДЫКка теңелип-тирешкиси келбейт. Ушундай асыл сапаттары менен ЖАКШЫЛЫК ЖАМАНДЫКты жеңет. Кээде ийилет, бирок багынбайт.

* * *

Жакшы кыз өтүмдүү асыл нерсеге окшош; «кудалашсам» дегендер эне-атасын көңүлүн алсак деп, эрте-кеч эшигин кагышат.

* * *

Жаш-жалаңдардан ызаат-урматтын, кары-картаңдардан калыстыктын кеткени-кыяматтын жакындагандыгынын белгиси.

* * *

Жараткандан жалтанбай ээн-ээркин сүйлөгөн керооздор Кудайдын өгөй пенделери.

* * *

Жакырчылык менен кедейлик, жалкоолук менен ыкшоолук бири-бирине дос, жолдош жана бир тууган.

* * *

Кыздык ыйбаа-адебинди сактаганга эркиң боштук кылып кийин сайрандап жүрүп, өткөн өмүрүнө өкүнүп каласың.

* * *

Жүрөк үшүн алган кепти кулак угуп, жүрөккө узатат...

* * *

Жамандыкты карөзгөй, ниети бузук, арампош бакыл адамдар гана жасай алышат, анткени, алардын басса-турса ойлогону ушул-жамандык.

* * *

Жаман адамды «жаман» деп абийир таппайсың, тескерисинче, өзүңө дагы бир душман ашырасың.

* * *

Жамандык жасагандан коркпогон адамдын өз убалы өзүнө.

* * *

Жетекчинин элге жасаган жекече сылык – сыпаа мамилеси – анын жогорку интеллектуалдык көрөңгөсүн көрсөтөт.

* * *

Кээ бир жетекчилерде билим түгүл адамгерчилик сапаттын жетишсиздиги куйкаңды куруштурат.

* * *

Адамгерчиликтин алиппесин өздөштүрбөгөн жетекчи жоого куралсыз чыкканга окшойт.

* * *

Жүрөгүндө карасы жок адамдар гана билим берүү тармагында иштөөгө акылуу; оболу алар тарбиялануучулардын убал-сообун ойлонуп, андан корккондор гана иштесе болот.

* * *

Жаман жосундагы адамдардын жийиркеничтүү жоруктарын көрүп-билип туруп жашырсаң – элдин каргышына калып, сокур болушуң ыктымал.

* * *

Жакшылыкка караганда жамандыктын басымдуулук кылышынын башкы себеби – жамандыктын жасалышына ыңгайлуу шарттын молдугу.

* * *

Жылтырата кийинип, ичинде бакылдык былжыган адам, сырты жалтыраган буюмга окшош.

* * *

Ит арка болуп, ич ара ырылдашып, ынтымакты ыдыратып алгандар менден «Эми канткенде ынтымагыбызды калыбына келтире алабыз?» деп сураса, мен аларга токтоосуз бал жыйнаган аарыларды көрсөтмөкмүн.

* * *

Ишеним – бул адамды жактырып, сүйүп, ага карата оң мамиле түзүп, таттуу кыялдан улам пайда болгон ыйык сезим.

* * *

Иштеп, ишинен майнап чыгарып маңдай тер төккөн адам тамак-ашка тойбогондой эле, ишке да тойбойт.

* * *

Ичинде карасы бар бакылдар гана калыстыктан тайышат.

* * *

Ичтардык менен бакылчылык-адамдагы бардык жаман илдеттердин башаты.

* * *

Ислам-сенин диниң – диниңен адашпаганың утук.

* * *

Ичинде карасы жок, дене-башы соо, таза адам гана ыймандуу боло алат.

* * *

Замандашың каза болуп, акыр сапар тартып атса, сенден ага бир ууч топурак буюрбаса, бул күнөөңдү элин эмес, Кудай да кечириши күмөн.

* * *

Калп менен ынакташып алган адам-эне атасын да алдайт.

* * *

Калп – береке-кут, ырыс-кешиктин элдешкис душманы.

* * *

Калп айтуу – Кудайдын жек көргөн пенделеринин кыйын-кысталыштан оңой кутулуунун айла-амалы.

* * *

Карызы жоктун кайгысы жок.

* * *

Кан какшап калп айтып, бирөөнүн акысын ап эттирип көнгөндөр акырында ыйманын жегенге өтүшөт.

* * *

Кайгырууну билбеген жүрөк – муз жүрөк.

* * *

Кайдыгерлик – адамдагы айыккыс оор дарт. Бул ооруга чалдыккандар жетекчи кызматтарда иштеп калса, элдин шору.

* * *

Калыс болсоң – калптан алыс бол.

* * *

Күлмүндөгөн күн нурун ААЛАМГА эч кайсы өлкөнү алактабай тегиз чачып турганда – түнкү жарык берген

лампочка КҮН НУРУ менен атаандашкансып алигече өчпөй калганын кантип түшүнсө болот.

* * *

Намаз – аруулануунун ыйык жолу.

* * *

Өзүн АДАММЫН дегендердин баардыгы адамдык милдетти аткарууга алсыздык кылышат.

* * *

Керсейген адам-акыл эсинин жетишсиздигин өз ыктыяры менен даңазалаган байкуш.

* * *

Кемчиликти кетирип, аны мойнуна албагандык – түркөйлүк.

* * *

Кесирлүү адам – жайдын кызыл чилдесиндеги жаанга окшош.

* * *

Колу туткактар менен таза эмес адамдар инфарк-миокард (жүрөк) ооруусунан жапа чеккени-чеккен.

* * *

Көзү азиздерди айтпаса да түшүнүктүү, бирок баарынан көзү туруп жүрөгү сокурлардын азабы өттү.

* * *

Кудайга да, анын момун пенделерине да жагынып, эл суктанган абийирдүү, таза болуп көрүнүүгө далбас урунасың. Анан акыр-чикирди, балит ыпыр-сыпырыңды сууга агызып жатканыңды кантип эле эч ким көрбөй-сезбей калсын же Кудай сен үчүн эч ким эмеспи?

* * *

Кудайга канчалык сыйынып-чокунса да бакыл адам аруулана албайт, анткени «бакылдын багы көгөрбөйт».

* * *

Кээде адамдын маанайы абдан пастап, ичине таруу айланбай калганда, сөз канчалык учкул, канаттуу болбо-

сун – баары бир суу кечпейт. Мындай учурда андай адамды жаратылыш койнуна саякат жасатып, көңүлүн көтөрө билсең, тез эле жарпы жазыла түшөт.

Күндүн калыстыгы менен улуулугу кедей-жармач менен ханга да, ууру-кески менен оор кылмышкерге да, айкөл кеменгер менен дарыгерге да тегиз тийип тургандыгында.

«Куран-и-Каримдин» идеяларына сугарылып алдына айкын максат койгондорго жин-шайтандар да, албарсты-ажындар да жологонго айбыгат.

«Куран-и-Карим» – дүйнөдөгү бардык баалуулуктардын уюткусу.

Көрө албагандык – ичтардыктын иниси. Бул илдетке чалдыккандардын акыр түбү бардык жыргалчылыктардан куржалак калышат.

Ким болбосун, көрүп көрбөдүм, угуп-укпадым, билсе да билбедим десе – чын эле, Кудай аны акылынан айнытып укпаган дүлөй, көрбөгөн сокурга айлантып коёру ай-дан ачык.

Калптын кайнабаган казанын кайнаткан, калпычылар базарда каалашыңча.

Колкоңдогу жарадай жашоодо боло келген сараң адамдар дене-боюңду балкыткан, жүрөк жыргаткан сөзгө да сараңдык кылышат.

Мүнөзү токтоо, сабырдуу кишилердин жазып-жаңылып уттурганынан утугу алда канча көп.

Мээримдүүлүк менен абийирдүүлүк, ыймандуулук менен сылыктык адамга олчойгон пайда келтирбегени менен, береке-кут, бак-таалай тартууларын эч ким таңазар албайт.

Мээрим абийир, ыйман, сылык мамилени адамга берип, жылдыздай түбөлүккө жашайт.

Мансап-байлыкка азгырылбаган адам – чыныгы АДАМ.

МАКСАТ – бул ҮМҮТ менен ТИЛЕКке ширелишкен адамдын жашоо тирилигиндеги ниет-каалосу. Максаттын жолу тар да, тайгак да, анан-кооптуу. Ал сенден болоттой эрк менен сабырдуулукту, чыдамкайлык менен акыл-эстүүлүктү, билим менен кажыбас кайратты талап кылуучу татаал жараян. Ал өзүнүн опурталдуу да, кооптуу да жолунда сага дем-күч берип, чекеңди ташка урат, мүдүрүлтүп жыгат, анан өзүнүн артынан ээрчитип отурат...

Бийик максатыңа жетүү үчүн турмуштук тажрыйбана, алган билимиңе, акыл-эсиңе таянсаң, көздөгөн максатыңа жетериң анык.

Талап кылынган жогорудагы сапаттарды өзүңө сиңирүүгө сараңдык кылып, тагдырыңа кайдыгер карасаң – алдыдагы асыл максаттарыңдын таш-талканы чыгып, кур-кыял боюнча калат.

Нандын күкүмүнүн убалы канчалык болсо, кагаз калдыктарынын убалы да андан кем эмес экендигин унутпа.

Нысап-насилдүү адамдар гана барга-жокко топук кылган топуктуу адамдар боло алышат.

Орозо күндөрү жаман сөз айтканың – күнөөгө абдан батканың.

* * *

Орозо кармоо-ашказанга жылына бир жолу берилүүчү дем алыш-өргүү.

* * *

Оорулуу адамды дарылаганга караганда акыл оорусуна чалдыккандарды дарылоо алда канча кыйыныраак.

* * *

Оору-сыркоонун, өлүм-житимдин көбөйгөнү – жакшылыктын жышааны эмес. Бул Кудайды карап, алды-артыңды ойлоп иш жаса деген аян эмес бекен.

* * *

Өзүңө өзүң калыс болсоң – абийириң таза.

* * *

Өзү кедей болгону менен тили буудай куурат.

* * *

Өзүнүн башындагы олчойгон кемчиликтерин сезбей бирөөгө сынтагып, кордоп, кемсинткен адам – акмактардын кооптуусу.

* * *

Өзгөнү ойлобой, өзүнүн гана керт башынын кызыкчылыгы менен жашаган адам – өлгөндөрдүн тирүүсү.

* * *

Өзүң ыраазы болуп берген ар кандай нерсе чын көңүлдөн чыкпаса – арам.

* * *

Өз баласын баккандан коёнчо ойт берип, изин жашырган аталар «ата» деген сыймыктуу аттан айлансын.

* * *

Паракордук менен ачкөздүк тилдин эркиндигин чектеп коет.

* * *

Рак оорусуна чалдыкандар дарыгерлердин колунан шыпаа табары талашсыз, ал эми кайдыгерлик илдетине

чалдыккандарды эч кандай дарыгер дартына дабаа таппасы анык.

* * *

Руханий жакырчылыгына кабылуу – оор жоготууга тете.

* * *

Сөзүңө ишенип, сени күткөн адамдын бир саатык же бир күндүк өмүрү текке кеткени кандай кейиштүү. Эгер сен ушуну ойлогонунда, балким, мындай осол ишке түк бармак эмессиң.

* * *

Сен өзүңдүн идеал туткан адамыңа акча берип, керек болсо, акча алып мамиле жасасаң, анын адамдык сапаты канчалык деңгээлде экендигин билип алууну анчейин кыйынга турбайт.

* * *

Сылык-сыпаалык Кудайдын сүйгөн ыйман-нысаптуу айкөл пенделерине берилүүчү таңкыс белек.

* * *

Сага жамандык жасагандарга жакшылык жасасаң, бейиштин жолуна түшкөнүң.

* * *

Суунун да сурагы болот; сая чачып-төгүлгөн суу сая өткөн өмүргө барабар.

* * *

Сигаретти канчалык кооздоп-шөкөттөп рекламаласаң да никотин – уусу жоголбойт, чеккендерге найза болуп кадалганы-кадалган.

* * *

Сенин айткан калпың өзүңдүн колкоңдогу жара болорун аңдасаң, балдарыңды калптан оолак кыл.

* * *

Сөз укпаган кайсар акыры катаалдыкка багынып, көктүгүнө кейийт.

* * *

Түрү суук адамдын бүт турпаты суук болот: дене-башы да, өңү-түсү да, кыймыл-аракети да, сүйлөгөн сөзү да, тигилген көзү да.

* * *

Томаяк-кедейлерге, жетим-жесирлерге кайыр-садага чабуу – бай-көпөстөрдүн дилин тазартып, зоболосун ашырарын бардыгы эле элес алышпайт.

* * *

Туулган күн жылына бир жолу белгиленүүчү адам өмүрүндөгү эң эле бактылуу күн. Юбилярдын көңүлүндөгү сөздөрдү чукугандай таап, майрамды жаркын маанайда өткөрүү-анын зоболосун ашырып, өмүрүнө өмүр улайт.

* * *

Томаяк-бакырларды боор ачып аягандарды мээримин төгүп, Кудай аяп, бооруна аларына бөркүндөй ишене бер.

* * *

ТИЛЕК – бул жашоодо адам баласын таттуу кыялга батырып, тез аракеттенүүгө түрткөн ички туюму. Адам улам кыялданып, келечегине үмүт байлап: «Эми антсем», анан өмүр жолундагы азыноолак ийгилигине шыктанып: «дагы тигинтсем», дедиртип, аны улам таттуу кыялга батырат, жашоо кумарын арттырат.

Акырындап отуруп адам таттуу кыялдарын «ТИЛЕКке» айлантат.

«Үмүт-тилегим орундалса экен» деп, Теңирге жалынып-жалбарганы да ошондон уламбы, деген ойго чарпылбай койбойсуң.

* * *

Жалаң касиеттүү жакшы сөздөрдү ылгап, аларды куулук-шумдукка аралаштырып кыянаттык максатта пайдаланса, анын акыр-аягы жакшылыкка алып келбейт.

* * *

Чаң менен түтүн адам өмүрүнө забын болуучу коркунучтуу душман экендигин билип туруп, үйдү тозута чаң-

даткандар менен сигаретти буркурата чегип түтөткөндөрдү түк түшүнө албайм.

* * *

Чындык менен акыйкаттын, адилеттик менен тууралыктын жолун эстегенде, көз алдыңа чытырман токойдогу саздуу жол тартылат.

* * *

Чыныгы адам гана топук кыла алат.

* * *

Чындык менен адилеттүүлүк жылдын төрт мезгилинде да жылуу илебин чачкан КҮН нурундай жаркырап тура берет.

* * *

Чагымдан оолак бол, анткени ал заарын чачуу үчүн сойлоп бараткан уулуу жыланга окшош.

* * *

Бийманы таза адам гана ачуу чындыкка кылчактабай тик карайт.

* * *

Ушактан алыс жүргөн утат, жакындаган кан жутат.

* * *

Улуттан уят кетсе энеден туума элге айланат; бул – айбанчылыктын жеткен чеги.

* * *

Убакыт дегениң – сен алдап көнгөн адам эмес; күндөр чубап айга айланып, айлар тогошуп жылга, жылдар кылым болуп өтө берет, өтө берет. Сен убакытты эмес, убакыт сенин өзүңдү кантип алдап койгонун элес албай каласың.

* * *

Убал сооптон коркпогондордон түнүл.

* * *

Уяттуулук – улуулуктун иниси. Уятсыз адам улуу боло албайт.

* * *

Убал-сооп, ариет-намыс, мээримдүүлүк-кайрымдуулук, ыймандуулук, уят сөздөрүн сөз жүзүндө гана эмес, иш жүзүндө көп колдонгондор – чыныгы ыймандуулар.

* * *

Убал-соопту ойлобогон карөзгөй, бакыл кээ бир аткаминерлер чындыкты чыркыратып, аны улам кодулай берип асманга учуп кетүүгө мажбурлашыптыр. Жашоодон түнүлүп, үмүтсүздөнгөн карайлаган калк: «Сен издеген ЧЫНДЫК, АКЫЙКАТ асмандын жетинчи кабатында. Элин ойлобогон, өзүн гана ойлогон көркоолор эл алдында – Кудайдын АДИЛЕТ сотунда жооп берерин ойлобоптур...»

* * *

ҮМҮТ-бул адамды терең ойлоого шыктантып, турмушка олуттуу кароого дем берген бүдөмүк келечегиңен ЖАКШЫЛЫКты гана тилөөгө үндөгөн таттуу кыял.

* * *

Элден ынтымак качса, ышпалдасы чыгып, ырыскысы чачылат. Өзү дайынсыз жок болот.

* * *

Эгер убада буюм сымал акчага сатылганда, тил эми-зип, кайра-кайра убада берип, убайымга салгандарды түндөсү эмес, күндүзү да сыймалап таппай калмаксың.

* * *

Эч кимге жана эч нерсеге зыяны тийбеген адам – Кудайдын чыныгы момуну. Андайлардын күнөөсүн Кудай кечирет.

* * *

Эки аялдууга байлык да, бийлик да табыларына ишенем, бирок абийир табыларына күмөнүм бар.

* * *

Эс тартып, ак караны ажырата баштагандан окугандарымдын ичинен көңүлүмдөн түнөк таап, мээме коргошундай уюп, бассам-турсам мени тындырып-тынчытпаган нар көтөргүс орошон ойду сиздерге айтып коюуну өзүмдүн пенделик милдетим деп эсептейм.

Мен бул үзүндүнү «Теңирсөзгө» бекеринен кошуп отурганым жок. Аны Кудайды карап, убал-сооптон корккон, акыретти (өлүмдү) ойлогон окурмандарыма сабак болор бекен деген тейде кошуп коюуну ылайык көрдүм.

«...үч түрдүү адам бар: Кудай акыр кыяматта мындайлар менен сүйлөшпөйт жана ыраазычылыгын айтпайт да, аларга карап койбойт, күнөөлөрүн да кечирбейт. Атүгүл, аларды катуу азапка салат:

Биринчиси – өзү карыя болуп туруп, арамдык (күнөөлүү) иштерден кайтпаган пенде;

экинчиси – убадасында турбаган падыша (президент); үчүнчүсү – калп айткан адам менен мактанчаак кембагал.

* * *

Аманатты сактап өз убагында кайтаруу – адамдын ырыскысын арттырат. Ал эми аманатка кыянаттык кылуу – береке-кутту качырып, жакырчылыкты алып келет.

Бу дүйнөдө адамдарды катуу азап тарттырган кишилерди Кудай акыр кыяматта катуу жазалайт.

Кудайдын каарын келтиргендерге төмөнкүлөр кирет: Кудайдын жана Расулунун чакырыгына жай-шашпай, шайтандын буйругуна бачым жүгүргөндөр.

1. Акысы жок болсо да касам (ант) менен дүйнөдөн аны талап кылуучулар.

2. Бир адамды экинчи бирөөгө кайраштырган чагымчылар.

3. Досторду (жубайларды) бири-биринен ажыратууга аракеттенгендер.

4. Күнөөсүз ак адамдарга жок жеринен жалаа жапкандар.

Өзүнүн колунан келбейт да, бирөөнүн ийгилигин көрө албаган бакылдар.

«АДАМ БОЛУУ АЗАППЫ?»

Биз, адам пендеси, кызыкпыз, кыйынсынабыз. Дүйнөдөгү эң улуу зат АДАМ экендигибизди унутуп, көөп, айланабыздагыларды кенебей керсейебиз. Неге десең, жарытылуу жооп жок. Ал гана турсун, собол салган адамды жаман көзүбүз менен теше тиктеп олурайып коймоюбуз да бар. Айтор, жыргатып койгонсуп тыңсынганыбызды кантейин, ботом.

Ач бөрүдөй таңдайыбызды такылдатып арамбы, адалбы берсе-ылгабайбыз, ала беребиз. Берсе эле болду. Алсак, жулсак деп эле турабыз. Өзүбүз «Алгандын бермейи бар» дегенди билсек да ойлоп да койбойбуз. (Чыгашанын бети курусун!).

Маараке – тойго барып калсакпы, аш болорун ойлобой (дасторконду дүйүм тамакка жайнатып салса, ойлогонго чаман келеби десең!) ичип-жей беребиз, себеби мында жөн эле келген жокпуз – чакырылганбыз. Ичип-жегенге укугубуз бар. Демек ичип-жеш керек... Ким канчалык «иштеп» жатканын үй ээси көз кыйыгын салып баамдап, чакырганына да бушайман тартканы менен кандай жумушубуз бар. (Мыйзамдуу конокпуз дебедимби, атүгүл, чакырылганыбызды күбөлөндүрүүчү «Чакыруу кагазыбыз» да чөнтөктө катылуу).

Сигаретпи, наркозатпы же насыбайбы, өмүргө зыяндуулугун билсек да билмексен болуп андан да баш тартпайбыз. Үйдү тумандата түтүнгө толтуруп тилибиздин тагина салган сасык насыбайыбызды «ырахатына» баткан соң «балч» эттире түкүрүп салганыбызды баркалбай калабыз. Бул жоругубузду астыртан байкап отургандарга кандай таасир калтырганына маани бергиң келеби «эркектик» милдетти аткарып атпайбызбы, тыңсынып.

Кээде ойго келгенди айтып, бүйүр кызытып алмайыбызды кантип танайын. Акыйлашкан атаандашың өзбү, жатпы, баары бир. Ал капа болобу, жокпу, же жүрөк оорусу кармап өлөбү, аёо жок. Эптеп аны «жайлап», экинчи кыңк эткис кылып сазайын бериш керек...

Айтор, бизди АДАМДЫК деңгээлге жеткиргенге жолтоо болгон бөксөлүктөр толтура. Анан неге кыйынсынып керсейебиз? Жарытылуу иш жасабай (ага моюн жар бербейт) көөп, тыңсынабыз. Адалдык менен арамдыктын айырмасын аңдабай жеп-ичип коёбуз. Адам деп сый көрсөтсө, анан неге ашказанды аябай кусканча сугунуп алып ден соолугубузга зыян келтиребиз? Адам туруп АДАМДЫК нарк-насилибизди баалай албай мажирөөлүк кылабыз? Акыл калчап ойлоп көрсөк, бизди АДАМ болуубузга бөгөт болгон терс сапаттар бир топ. Кудай бизди антип жараткан жок да. Алардын баардыгын эс тартып АДАМ болордон мурда өзүбүз «жасап», өзүбүзгө өмүрлүк «жан жолдош» кылып алганыбызды танбаспыз.

Жараткан бизди кандай жаратса, КУДАЙГА оңдоо киргизбей ошол боюнча калганыбызда мүмкүн, минтип азап тартпай эле АДАМ деген асыл зат боюнча калмакпыз, аттиң-ай десең!

* * *

Калыстыктан тайыганың – өз баласын өгөйлөгөн атадай.

* * *

Кыргыздардын түпкүлүктүү эл экендиги – алардын пейилинде.

* * *

ЫНТЫМАК – улуттун улуулугун өлчөөчү чен-өлчөм.

* * *

Кесир сүйлөп, көңүл оорутуу – адамга ажал чакырганга тете.

* * *

Турмуштун өзү тозок; мында тирүүлөр жыргап жатышкансып о дүйнөнүн тозогун да кошумчалашып, алардын кулагына кумдай куюшат. Адам баласы көзүнүн тирүүсүндө кордук-зомбулук көрсө, каза болгондо дагы эле ошону көрсө, анда «Биз бу жарыкка жаңылышып келип калганга окшойбуз» деген ойго чарпылбай койбойт.

Адамдагы асыл сапаттардын бардыгы бири-бири менен айкалышканда гана ЖАКШЫЛЫК жаралат.

Сооптуу жакшы иштерди жасоо ар кимдин эле колунан келчү иш, бирок андай ишти жасоодон караманча качып, криминалдык оор кылмыштарга кол ургандарды түк эле түшүнүп болбойт.

Кошоматчы ханга адамды ажалга кошуп арбаган ыйык пенде туюлуп, ал чыкыйга чыккан чыйкан экенине да кайыл болуптур.

Ажал акчага ашкере азгырылгандарды тооруп жүргөнүн элес алса, адамдар бул пейилинен кайтып, ток пейил тартып калмак.

Адамдын жакшы-жаманын билгиң келсе, анын максатын бил.

Сага жамандык жасагандарга жакшылык жасасаң, бейиштин жолуна түшкөнүң.

Жамандык жасагандан коркпогон адамдын өз убалы өзүнө.

Томаяк-кедейлерге, жетим-жесирлерге кайыр-садага чабуу бай-көпөстөрдүн дилин тазартып, зоболосун ашырганын бардык байлар эле билбейт көрүнөт.

Тамакты үн чыгарбай майда чайнап жеп-ичүү – адептүүлүктүн белгиси.

Кийимди сөлбүрөтүп ашкере узун, же балтырын жаппаган кыска кийгендерге Кудайдын каары келерин ойлой жүрсөк.

Элимдин укугун коргойм деп, ак дилинен ант ичип, акырындап кылмыш тобуна кошулуп, элинин укугун коргомок түгүл аны кордогондордун жасаган кылмышын абийир соту кечирбейт.

Көбүнесе кодо адамдар майда мүдөөлүү болушат. Кээ бирлеринин ойлогон ою да, жасаган иши да майда. Алардын жашоосу эркисизден чабак балыкты элестетет.

Сабырдуулук – адамдык асыл сапат. Мындай сапатка ээ болгон жаштар ойлоп иш жасаса максат-мүдөөсүнө тез жетээрин эскерткенибиз эп.

Жаштыгың – бул сенин баа жеткис эбегейсиз чоң байлыгың экендигин баалабаганың – сенин ойлонбой иш жасап, орду толгус оор жоготууга дуушар болгонуң.

Акчанын кулу болгон көркоолор керек болсо МЕКЕНИН саткандан да кайра тартышпайт.

Арамдыктан алыс жүргөн адамдар – акпейил, айкөл адамдар.

Өмүрүндө калп айтпаган адам болбойт.

ЫНТЫМАК кетип, эли мөгдөп турса, өлкөдөн гений да, баатыр да чыкпайт.

Айкөл адам жакшылыктын үрөнүн сепкен ДЫЙКАНГА окшойт.

* * *

Бардык жакшылыктардын эне-атасы – айкөл адамдар.

* * *

Бийман-ынтымакты туу тутканың – утканың,
Арамдыкка аралашканың – БИЙМАНЫҢДЫ жутканың.

* * *

Жакшы адамдар аз, анткени жакшы болуш кыйын;
акыл-насааттарды кулакка куйганы менен эркинин боштугунан улам, максатына жетпейт. Жакшы адамдардын санынын өспөй жаткандыгы ошондон.

* * *

Жарашыктуу кийинген адам – АДАМ. Кээ бир адамдар кийимдин мыктысын тандап, канчалык кооз кийинбесин, ал айбан боюнча кала берет.

* * *

Тишинди кычыратып, кабагыңды чытыгандан уткандан уткузарың көп. Мындан сен адамдык асыл сапаттарыңа доо кетирип алгандан башка пайда таппасыңа кепилдикке өтө алам.

* * *

Адамдык абийирди аруулантып ак кылган да, көө шыбап булгаган да кол.

* * *

Алганды эле эмес, бергенди да ойлогон адам – акылдуулардын төрөсү.

* * *

Напистин көңүлүн калтырбайын деп кол булганыптыр.

* * *

Өзүң болбосоң да, нускалуу сөзүң болсун.

* * *

Өзүнүн керт башын гана ойлоп, максатына жетүү үчүн белсенип киришкен адам жеке өзүнүн келечегин көрө албаган майда мүдөлүү пас адам.

* * *

АКЫЙКАТ менен ЧЫНДЫККА жеткен адам – бул ыйык эки нерсени аздектеп-аспиеттеп, өзү эңсеп жеткен буюмдай чаң жугузбай таза бойдон калтырууга жан үрөп, башкаларды да ушуга үндөйт.

* * *

Өзүмчүл, сараң, зыкым адамдар басса-турса мал-дүйнө жыйнап, байлыгынан башканы ойлобогондой эле эр жигиттин да эңсегени болот, ал – АКЫЙКАТ, ЧЫНДЫК, ТАЗАЛЫК.

* * *

Атактуу адамдар да керсейишет, анткени алар да адам.

* * *

Өзүнүн колунан келбеген, некин өзгөлөрдүн ийгилигин көрөлбаган карөзгөй бакылдар гана көөлөгөнгө маш болушат.

* * *

Шуруга тизилген ой-берметтерин берген даанышманды «душманым» дегендер да жок эмес.

* * *

Шарт – жагдайга жараша «Максатыбыз бийик – мыкты адистерди даярдап чыгарып, жумуш менен камсыз кылабыз» деп убада берип, сөз өтөөсүнө чыкпай нааразылык туудурса элдин убал-сообу кимге?

* * *

Ичкилик ичкен адам – акчасына кайгы-муң сатып алган акмак.

* * *

Адамдын беделин кетирип, ага коопсуздук туудурган коркунучтуу душмананын напсиси.

* * *

Написин тыя билген адам – сырттан адам.

* * *

Олжого көзү кызарган ач карышкырдай сараң адам-
дан сен тургай өз баласына да кешик артпастыгын анда-
баптырсың.

* * *

Адамдын жараткан эмгегине карабай анын өңү-түсүнө,
капчыгына карап баалагандык – көзү туруп көрбөгөн наа-
дандык.

* * *

Кемчилик кетирбеген адам болбойт, ошондуктан сен
бирөөнү көөлөп-шыбаганга ашыкпа, акыл калчап ойлоп
көрсөң, көөлөмөкчү болгон адамыңдан сенин ашып кет-
кен жериң деле байкалбайт. Калыс талдап көрсөң, мүмкүн
атаандашыңдын да, өзүңдүн да АБИЙИРИҢ төгүлбөй кала
бермек.

* * *

Адамдын жаманы болбойт, некин жаман тарбия бо-
лоруна кепилдик бере алам.

* * *

Өзүнүн жорук-жосундарын акыл таразасынан кылдат
өткөрүп, жасаган жамандыктарына жаны кейип, эми кай-
талабас үчүн өзүнө-өзү ант берген адам акылдуу.

* * *

Бирөөнү ишендирип, ага убада берип, сөз өтөөсүнө
чыкпай калуу адам пендеси эмес, КУДАЙ да кечирбей тур-
ган чоң күнөө экендигин эстей жүргөнүбүз эп.

* * *

Текебердигиң – өзүңдүн башыңа көрүнчү өзүңдүн за-
лимдигиң.

* * *

Көралбагандык – ичтардыктын иниси. Бул илдетке
чалдыккандардын акыр-түбү бардык жыргалчылыктар-
дан ажыратып, куржалак калтырат.

* * *

Адамдарды алдап бейбаштануу – бардык жамандык-
тардын башаты.

* * *

Адеп-ахлак кимдин ким экендигин көрсөтүүчү түбөлүк
эскирбеген КҮЗГҮ.

* * *

Өзү булганган адам башкалардан таза болууну талап
кылганы куйканды куруштуруп, күлкүндү келтирет.

* * *

Кылмыштуулук – ич тардыктын кесепети.

* * *

Адамды адам кылып турган анын ыйманы. Адамдан
ыйман кетсе, ал эки буттуу айбанга айланат.

* * *

Ыйман кеткенде адамдагы асыл сапаттардын баары:
акыл-эс менен боорукердик да, кечиримдүүлүк менен кай-
рымдуулук да, мээримдүүлүк менен ынтымактуулук да
кошо кетет.

* * *

Өзүңдүн көңүлүң самап, сүйгөн нерсеңди бирөөгө ыраа
көрбөгөнүң – бул сенин көркоолугуң, түркөй бакылды-
гың.

* * *

Өмүр өлчөлүү; жыл жаңырган сайын келечегине ише-
нимдүү карап, аруу тилек менен катуу иштесең – максат-
тилегине батыл жетесиң.

Малдар түркүн түстө болгону менен сүтү – ак; адамдар да ар кандай, бирок баарынын тең пейили ак эместиги акыл-эстүү адамдарды түйшөлтпөй койбойт.

Кыргыздарды кыргыз кылуу-бабалардын каада-салтын сактаган нарктуу кыргыздардын гана колунан келет.

Уюшкан кылмышка баруу утук алып келбейт, а көрөкчө жүрөк титиреткен кылмышты жасаганга короткон акыл-эсти пайдалуу ишке жумшаганда жагымдуу жаркын маанай пайда болуп, мынчалык чоң кайгы-капада, азап-тозок да болмок эмес.

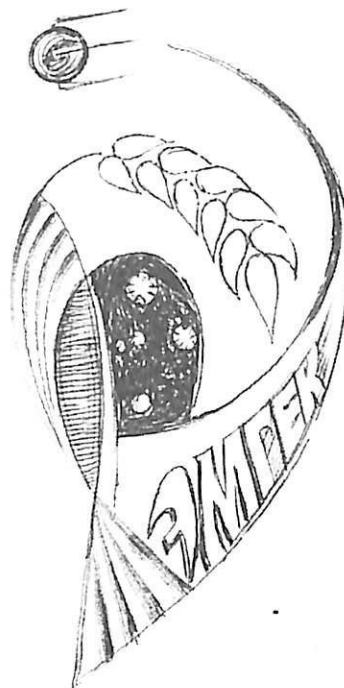
Адамдын аянычтуу абалын көрүп, анын суроо-талаптарын канааттандыруу – адамкерчиликтин туу чокусу.

Адамдын абийири менен пейилиби, жүрөгү менен ниетиби, айтор анын эмнеси таза, ак болсо акча заматта көөлөп салганга маш.

Чымырканган эмгек болбой талант да,
гений да жаралбайт.

Д. МЕНДЕЛЕЕВ

ЭМГЕК

Эмгек – улуу,
Эмгек – асыл,
Эмгек – ак
Эмгк менен элди бак.

Вахаб-Бостон

Эгинге суу бурсаң –
Пайнабы чыгат,
Эмгек кылсаң –
Майнабы чыгат.

Иштебеген – алсыз,
Жалкоо, жакыр – малсыз.

Мандай тер төккөн эмгегиндин,
Купулга толору анык.
Мээнеткеч адамдарга –
Бакыт кушу конору анык.

Дыйкан эгин багат,
Эгини элин багат.

Эмгекчил – карыбайт,
Жалганчы – жарыбайт.

Арык казса суу агат,
Иштеген – элине жагат.

Адал эмгек эткениң –
Сый-урматка жеткениң.

Ишкер бекер болбойт,
Иштетпесе –
Кызылча шекер болбойт.

Мыйзам бузган –
Азап берген абакта,
Мээнет кылган –
Даам жайнаган тамакта.

Жакшы иштегениң –
Жакшы жашаганың,
Жакшы жашаганың –
Жакшы иштегениң.

Семиз эт – майлуу,
Мээнеткеч адам – чайлуу.

Адам деген барга-жокко көнөт,
Ылгап сепкениң – көз кубантып өнөт.

Мандай тер төк күзгө чейин,
Түшүмүң мол болот жүзгө чейин.

Тер төккөндүн тапканы таттуу,
Шапар тепкендин күнү катуу.

Бакыт таалайдын түбү – эмгек.

Бөбөктүн тиши чыгат,
Баланын да иши чыгат.

Ишиндин кайнаганы –
Дасторконундун жайнаганы.

Адам – барга-жокко көнөт,
Ылгап сепкен үрөнүң өнөт.

* * *

Айкөлдүн тилеги жакшы,
Дыйкандын билеги жакшы.

* * *

Алысты ойлосоң – ой бак,
Курсакты ойлосоң – кой бак.

* * *

Бакыт-таалайдын түбү – ЭМГЕК.

* * *

Жакырлыгың – бакырлыгың.

* * *

Жалкоо атка конгонуң – жакырлыгың.

* * *

Ийгилик иштен жаралат,
Кур сөздөн не жаралат.

* * *

Ийгиликти мол жаратсаң –
Майрам болот.
Сонуркап атаандашың –
Айран болот.

* * *

Ишиндин жүрүшкөнү – кубанганың,
Барына топук кылганың – жубанганың.

* * *

Иштесең – чөнтөктө тыйын,
Иштебесең – өзүңө кыйын.

* * *

Жаны муун туура жолдон баратат,
Адашпаса – залкар эмгек жаратат.

* * *

Эгиниң – суусуз болбойт,
Тиштеген тамекиң – уусуз болбойт.

* * *

Эмгектенген жакыр болбойт,
Ичкен ашы такыр болбойт.

* * *

Эмгек – бакыттын ЭНЕСИ.

* * *

Эсиң барда элиңе эмгек менен жак,
Уятка калганың – жууса кеткис так.

* * *

Эмгегин – ырыс кешигин,
Үй жайың – кут конгон алтын бешигин.

* * *

Элиң жалкоо болсо – жакыр болот,
Алган жериң – такыр болот.

* * *

Чыгармада ЖАЛГАН болбойт,
Унутуп муну калган болбойт.

* * *

Ооматты колдон чыгарган – оңбойт.
Дени соо – суукка тоңбойт.

* * *

Кыбыраганың –
Максат – тилегине карай жылганың,
Эринчээктигин – өзүңө-өзүң
Жамандык кылганың.

* * *

Мээнеткеч адам изденет, табат,
Шашма адам бакырат, кабат.

* * *

Мээнет кылсаң – акча болот,
Иштебеген ачка болот.

* * *

Пешене тер төккөн эмгегиндин –
Купулга толору чын.

Мээнеткеч адамдарга –
Бакыт кушу конору чын.

Эмгектенген – күлүк аттай арыбайт.
Жүзүн бырыш басса да карыбайт.

Эмгекчил – карыбайт,
Жалганчы – жарыбайт.

Эмгектенсе – алкыш алат, зор болот,
Жалкоолонсо – жакырланып кор болот.

Эмгекчил, берешен – адал,
Сугалак, кара өзгөй – арам.

Көп иштеген төп тиштейт.

Дарман-күчтү адамзат нандан алат,
Иштебесе күчтү ал кайдан алат.

Жалаакордун арызы көп,
Жалкоонун карызы көп.

Жалкоо бала көп уктайт,
Алаңгазар сөз укпайт.

Элге жасалган эмгек –
Элдин байлыгы.
Өз кызыкчылыгын көздөгөн эмгек –
Бир кишинин айлыгы.

Карыптарга кайрыл –
Түшүмүндү жыйнаса пайдаланат,
Чакырбасаң – ал байкуштар,
Кыштыгын кайдан алат?

Чийки мөмө эзилбейт,
Көңүлсүз иш сезилбейт.

Оор эмгек – оозунду майлайт,
Жеңил иш – тилиңди байлайт.

Шапар тепкен уятка калат,
Сабыр кылган – энчисин алат.

Эр-азамат шейит кетсе, топурагы торко болот,
Элге арнаган эмгектери колко болот.

Жаратылыштын жагымдуу жазы жакшы,
Сөз эмес, тамактын да азы жакшы.

Кайдыгерлигиң – шорундун кайнаганы,
Сактыгың – май-куйрукту чайнаганың.

Умтулуп аракеттенгениң – алга кеткениң,
Аз-аздап көздөгөн максатыңа жеткениң.

Дыйкандын жакшысы, жерсиз калбайт,
Кыздын жакшысы, эрсиз калбайт.

Жакшы экен иштегендин баарысы,
Ишке дилгир жашы менен карысы.

Мээнеттен карыбаганың –
Дене-боюңду чыңдоодон арыбаганың.

* * *

Мээнеткеч адам иштемейин туралбайт,
Билими тайкы эл көңүлүн буралбайт.

* * *

Тер төксөң – жайнаган жемиш,
Сезимиң күчтүү болсо – жеңиш.

* * *

Өнгөн чигит жетилип пахта болот,
Багын карап, багбан дайым бакта болот.

* * *

Тоодой тоскоолду жеңген – эркек,
Эртелеп туруп эмгектенген – сергек.

* * *

Мээнеткеч адам тер менен байлык жыттанат,
Бекерпоз сасык бут жыттанат.

* * *

Белди бууп ишке катуу кириш, бирок бүтпөйт,
Бүтпөйт деп бүшүркөбө – бакыт күтпөйт.

* * *

Ыкшоолонуп карабаса – малы-кою ылаңдайт,
Малсаактын мал-торпогу ирденгенден булаңдайт.

* * *

Адам энеден төрөлгөнү менен аны телчиктирип, АДАМ
кылган курчап турган чөйрө менен ЭМГЕК экендигин бел-
гилөө калыстык болор.

* * *

Акыл-эсинин жеткиликтүүлүгү жагынан да, жаратман-
дык эмгекчилдиги жагынан да дыйкандан өткөн устат
жок.

* * *

Адамдын адамдыгын аныктаган сапаты – анын үзүр-
лүү эмгеги.

* * *

Кыйынчылыктар менен такай беттешип, жумуштун
орун гана жасап көнгөн көкжалдын мүнөзү оң калыпта-
нат.

* * *

Дыйкан-өлкөсүнө өз баласы сымал кам көргөн кайрым-
дуу, жароокер, карапайым калк. Ал жан аябай жасаган
эмгегине акы сурагандан да корунган, сөзгө чоркок, акча-
га чукак ИНСАН.

* * *

Адамдын жашоо-тиричилиги – анын кимдигин анык-
тоочу КҮЗГҮ.

* * *

Алтын күздө күлмүндөгөн Күнгө, санына сан жеткис
жылдыздардын жымыңдаганына ишенбе; өзүңө тың бол,
кайратыңан кайтпа.

* * *

Ар кандай эмгек адамдын көзүнүн тирүүсүндө баркта-
лып бааланбаса – жаралган эмгек да, анын ээси да бакты-
сыз.

* * *

Адамдын акыл-эстүүлүгү анын элине жасаган эмгеги
менен өлчөнөт.

* * *

Элиме кылган эмгегим жарамдуу болсо, мен өзүмдү
дүйнөдөгү эң бактылуу адамдардын катарына кошмокмун.

* * *

А-бу деп, ай айланбай күз болду.
Ак эмгектен дыйкандардын пландары жүз болду.

* * *

Алда-кандай жумуштар менен алектенип: «Иш чач-
тан көп, кол тийбейт» деген адамдар-келечегинен үмүттө-
нүп, жашоого умтулган адамдар.

* * *

Акыл-эси да, дене-башы да соо адам эч качан жакыр болууга тийиш эмес.

* * *

Акчаны таман акы, маңдай тер менен иштеп тапкандар гана анын баркына жетип, үнөмдүү сарпташка тырышышат.

* * *

Адамдын адамдыгы анын акылында; эркине кулдай моюн сунуп, жасаган эпкиндүү эмгегинде.

* * *

Адам эмгектенүүдөн качпоого тийиш, анткени Жараткандын өзү адамдын маңдайына эмгекти энчилеп койгондугун Адам пендеси эстей жүргөнү эп.

* * *

Адамдын өлбөстүгү анын элине калтырган көөнөрбөс эмгеги менен өлчөнөт.

* * *

Адамды Адам кылчу бирден бир курал – ЭМГЕК.

* * *

Азаптанып, жазып-тайып сарсаанага батып, ишинен майнап чыгарган, сүйүктүү эли эстеп жүргөндөй пайдалуу эмгегин калтырган жазуучу – Кудайдын сүйгөн кулу.

* * *

Бөпөлөп бала бакканың – Кудайга абдан жакканың.

* * *

Бакыт кушу сараң эмес; эмгекчил болуп Кудайга ибадат кылсаң, анын жолунан тайбай пакиза жүрсөң, сен каерде, ким болуп иштебегин, ал сени табууга ынтызар.

* * *

Бала тарбиясында ЭМГЕК гана негизги окуу куралы болуп кала берет.

* * *

Бизди курчап турган айланадагы кооздук – адам эмгегинин жемиши экенин эстей жүргөнүбүз оң.

* * *

Дүйнөдөгү бардык жыргалчылыктын түбү – эмгек.

* * *

Дүйнө жүзүнө сапаты жагынан да, көлөмү жагынан да дыйкандарчалык «шедевр» жараткандар боло элек.

* * *

Жаңы жер өздөштүргөнүн – элиңе ырыскы-кешик тартуулаганың. Мындан өткөн улуу иш жок.

* * *

Жашоо – бул тынымсыз күрөш. Бул күрөштө жеңип да, жеңилип да отуруп, «Адам» деген атактуу атка конуу – бул эрдикке тете эбегейсиз зор эмгек.

* * *

Жакырчылык жонго минип жанды кашайтты; элчилеп эптеп эмгектенгенди эрөөн-терөөн алгандар маңдай тер төгүп иштегенди кумурска менен бал аарыдан үйрөнсө болчудай.

* * *

Жармач дедиртпей жалкоолуктан качканың – үй-бүлөңө нур чачканың.

Жалкоолуктан качканың – балдай бала бакканың.

* * *

Күбөлүксүз, эстелик да тургузулбаган бир гана генийди билем. Ал – ДЫЙКАН.

* * *

Келечегиң – бул сенин бактың. Учурда жасап жаткан аракетин – КЕЛЕЧЕГИҢДИ түптөөгө далаалаттанганың экендигин унутпаганың утук.

* * *

Кашыктап топтогонго жеткен акылың чөмүчтөп, а түгүл, чакалап чачканга кандайча барганын түшүнө албайм.

* * *

Маңдай тер төгүп мээнет кылбаганың – бир жерди таптап ордуңан жылбаганың.

* * *

Маңдай тер төгүп тапкан наның эмгектенбей жеген ар кандай даамдуу тамактардан өйдө турат.

* * *

Отуз жылдык өмүрүндө короонун кожоюну бир да чырпык сайбаптыр, айлана жайдак, көзгө комсоо. Ал эсине келип, короону тегерете жайнатып теректин көчөтүн тигиптир; кишинин балтырындай теректер келечегинен үмүттөндүрүп жалбырактарын шуудуратса, кулак угуп, көз кубанат. Мына ЭМГЕКтин, АКЫЛ-ЭСтин кудуреттүү күчү.

* * *

Октон, ондурбас оорудан, кырсыктан кайтыш болгон адамды билемин, а бирок ак ЭМГЕКтен мертинген адамды көрмөк түгүл уга элекмин.

* * *

Өмүр жолуна саресеп салсаң, аткарган иштериндин жарык жактары да, көмүскө жактары да акыл таразанаң өтөт. Эгер элиңе жасаган пайдалуу иштерин арбыныраак болсо, өмүрүндүн өтөлгөлүү өткөнү. Эгер караңгы иштерин басымдуулук кылса, бул жарыкта сен шапар тээп сандырактап жүргөн бир келесоосуң.

* * *

Иштеп чарчап-чаалыкканын билбей, кабагым-кашым дебеген адам гана максат-мүдөөсүнө жетет.

* * *

Өмүр өлчөнүү, ошондуктан жыл жаңырган сайын келечегине ишенимдүү карап, аруу тилек менен улам илгерилеп катуу иштесең, максат-тилегине батыл жетесиң.

* * *

Өз эли, анын бак-таалайы үчүн жанын тиштеп чын дилден эмгектенген адамдар – эң бактылуу адамдар.

* * *

Перзентиңиз кичинекейинен гүл өстүрүп үйрөнсө, – ал ак көңүл, сылык, кичипейил, мээримдүү болуп эрезеге жетет.

* * *

Сен пир туткан генийлик да, сахна жылдыздары да, атак-даңк да ЭМГЕКТЕН жаралгандыгын унутууга болбос.

* * *

Сен кызды (жигитти) сүйүп калдым дегениңе ишенсе болот, бирок сенин кызга (жигитке) сүйкүмдүү болуп сүйүлүшүң – аябагандай чоң ЭМГЕК. Ошондуктан мунуңа шегим бар.

* * *

Тоодой эмгек жаратса да, эмгегинен сыйлык үмүт этпеген карапайым калк – дыйкандар.

* * *

Турмуштагы бардык жыргалчылыктардын: Байлыктын да, ырыскы-кешиктин да, бакыт-таалайдын да түбү – көөнөрбөс эмгек.

* * *

Улуу адамдардын урпактарга өрнөк болуучу өмүрүнө, алардын жараткан залкар эмгектерине таазим этесиң да, бул жарыкта сен не жашап, не жумуш бүтүргөнүңдү өзүңөң өзүң кайра-кайра сурагың келе берет.

* * *

Уйкуңдун качканы – чарчап-чаалыкпаганың. Тыным билбей эмгектенгениңде уйкуң качмак түгүл, аялың (күйөөң) алдейлегенсип көшүлүп уктамаксың.

* * *

Үзүлгөндү улап, жыртылганды жамаган жакыр болбойт.

* * *

Эмгек этүүдөн эрингендер бекерликке берилгендер.
Эмгектен эрингендерди, жакырчылык жансоогалап
күтүп алат.

* * *

Эмгектен эринбеген адам гана жашоодон тажабайт.

* * *

Эртең менен эрте туруп көзүңдү ачсаң эле, элиндин
эмгегинен жаралган жаңы дүйнө көз алдыңа тартылганы
тартылган.

* * *

Оозу менен орок жасап, эгин бастырганга караганда
колу менен чөп башын сындырган артык.

* * *

Мээнеткеч адам тыным билбейт, анткени анын ден
соолугу чың. Анын иштен тажабаганынын себеби ошон-
дон улам.

* * *

Жер-Эненин алтын топурагы берешен-март; ар ким-
дин эмгегине жараша берет деген сөзгө ишенбегендер жер-
ди иштете билбеген байкуштар.

* * *

Бакыт менен эмгек эгиз бир тууган. Аларды бири-би-
ринен бөлүп кароо деги эле мүмкүн эмес.

* * *

Ар кандай ишти: Мамлекеттик деңгээлдеги маа-
нилүүбү, мейли майдабы, ишке алака адамдар менен чо-
гуу-чаран кеңешип жасаса, майнаптуу болоору турулуу
иш.

* * *

Ким болсо да: «Мен бул дүйнөгө келип, элим эстеген-
дей эмне иш жасадым?» деп өзүнө өзү суроо салганда, ал
кишинин өмүрү өтөлгөлүү болмок.

* * *

Бу жарыкта АДАМ кийип, жеп-ичип өмүр түгөнгөндө
каза болсо, мындай жашоонун зарылдыгы канчалык.

* * *

Кур батага байлык барбайт; барса – эмгегинди гана
ээрчип барат.

* * *

Эгер сен өмүрүңдө элин эскерип суктагандай бир гана
эмгек жарата алсаң – бактылуусуң.

* * *

Жалкоолук – жакырчылыктын атасы. Аны менен
аеосуз күрөш жүргүзүү – акыл-эстүү элин ыйык милде-
ти.

* * *

Араздашса – акылдуу ийге келет,
Азил айтса жылмайып бийге келет.

* * *

Ыймандуу болгонун – арууланып таза болгонун,
Ыймансыздыгын – ирип каза болгонун.

* * *

Жакшылыкты жандап айт –
Ыйманыңды тазалайт.
Жамандыкты ойлоп айт –
Жазаланып каласың.

*Кыргыздын сөзү деңиздей терең, тоодой бакубат,
мааниси жашоонун бардык кырдаалдарын күн
нурундай ачып бере ала турганына кадиксиз ишендим.*

Вахаб-Бостон Умаров

ТҮШҮНДҮРМӨ СӨЗДҮК

айбарлуу – сүрдүү, айбаттуу
акчыланып – өзүн таза, күнөөсүз көрсөтүүгө аракет кылуу
алпейим – нымдуу, жибектей созулма, желдей дирил-деме дегенди түшүндүрөт
арампөш – кытмыр ойлуу, сасык ойлуу
алжаке – дайыны жок сүйлөгөн киши
амалда – иш жүзүндө
аруу – таза, дат баспаган изги
бардаш – кабагым-кашым дебей, чыдоо
бачики – түлкүнүн баласы
буталуу – бадалдуу, караган буталуу жер
берен – баатыр, каарман, кайраттуу акылман, даанышман
бойбоздоо – озондоп бакыруу, улуу
бапа – 1. боорукер, күйүмдүү деген мааниде. 2. эринге чыккан жара
жал сөз – жалак деген сөздүн кыскартылган түрү, желки
быштайт – саргаюу
дарт – 1. илдет, ооруу. 2. өкүнүч, күйүт. 3. көөн, ой, көңүл. 4. арман деген мааниде
жайпаңдайт – бирөөнүн көңүлүн алуу үчүн жакшы мамиледе болуу, жагынуу
жапа – 1. азап, көңүл чөгөргөн кордук. 2. түйшүк жапакеч – адамга мээримдүү, жүрөккө жакын сүйлөгөн адам

жемекей – каардуу, зулум, кулак-мээни жеген көржеме, жемекор
гозо – өсүмдүк, пахта өсүмдүгү
жөнтөк – токтоо, бейбаш эмес.
желмаян – төөнүн күлүгү
жалтактап – коркуп, ийменип
жандимилер – көрүп-билип турса да көргөн жокмун, билген жокмун деп жанын жеп танган
жырылдайт – кызандоо, чычалоо, бүйүрү кызуу
каргашалуу – кырсыктуу, тоскоолдуу
камыгат – коогаланып кайгыруу, камалуу
кейбирлик – наадандык
күлтүгү жок – уяты жок, уятсыз
куучуйган – зыкымдык, сарандык кылган
куу такым – абдан куу, митайым
куурал – азап-тозогу, кыйынчылыгы
камыгат – кайгыруу, капаланып
кунарсыз – берекеси жок, эссиз, каниетсиз
көркөө – зулум, пейили бузук, жегич, эзүүчү
көөдөктөнүп – мактанып, көтөрүлмө, алаңгазар
лидер – жетекчи мелдеште эң алдыңкы орунда келаткан киши же команда
майин – жагымдуу, жумшак, назик
маалкатпа – күттүрбөй, убакытты бошко кеттирбей
марыйт – жыргайт
мурча – чоло, убакыт, мурчасы жок – чолосу жок
мунайым – сылык-сыпаа, назик, жагымдуу
меңи – кишинин денесиндеги бүртүлүп турган кал, кичинекей каратак
майпар – чабал, мажес, бутунда майыбы бар деген мааниде
шалактап – олдоксон жүрүш-туруштагы адам, обу-сыны жок
шоркелдей – өзүнүн пайдасын билбеген, маңыроо
ордо – улуттук оюн, айлантасын сызыктын борборуна үч чүкөдөн бир оюн кылып, чүкө салып, эки жаат болуп абалак же томпой менен атып, чертип ойноочу оюн
огожо – тирек, желөк болуу, таяныч, сүйөнүч

обочо – оолак, окчун, четирээк
 опо – пайда, жакшылык
 өрөскөөл – копол, маданиятсыз, орой
 петик – китеп (тамгалардын ордун алмаштырып китеп деген мааниде колдонулушу) ой токтотуп акыл калчасаң, пештесең
 путур – өтө зыяндуу, залал
 тежик – тил албаган, кепке-сөзгө келбеген. Мүнөзү терс, өз билгенин бербеген
 топук кылуу – каниет кылуу, топукчул, барга-жокко каниет кылуучу, сабыр кылуучу.
 тагина – астына (тилдин)
 такыр – супсак, жайдак. Эч кандай өсүмдүк өспөгөн, чөп чыкпаган
 тайин – анык, бегимдики белгилүү, ар качандан бир качан бар болуп туруучу
 тамам – түгөтөт, өлтүрөт деген мааниде
 чыргыйчыл – чатакчыл, тез уруша кетүүчү киши
 чыйтайбайт – кекирейип өйдөөсүнүү, өзүн-өзү жогору көтөрүү
 чалчык – токтоп калган ылайлуу суу, чыла
 чалагайымдык – ишти аягына чыгарбаган, чала иш жасаган
 чулу – чымыр, уюлгуган чың, москоол, олбурлуу, чымыр
 чогоол – ачуусу чукул, орой мүнөздүү
 ылаа – жайында жылкыны ылаалатып, тынчын кертирген чымын
 элкин – түгөйү жок, бойдок
 эбедейи эзилген – элжиреп, үстүнө үзүлө түшүп, жакшы көрүү
 эргежээл – нормалдуу өспөгөн, кодо адам.

МАЗМУНУ

Ашырбаев Т.А., Дүйшөналиев С. Учкул сөз кудурети.....	3
Ата-эне, аялзат	5
Акыл-насаат.....	21
Байлык	39
Бакыт	49
Билим, илим	53
Билем, илим	67
Жаратылыш	71
Кызмат	79
Мамлекеттүүлүк	91
Мекен	101
Ден соолук	115
Достук	119
Сулуулук	125
Сүйүү	133
Тарбия	187
Тил	197
Түркүн ойлор	227
Ыйман	276
«Адам болуу азаппы?»	285
Эмгек	300
Түшүндүрмө сөздүк.....	

Көркөм-адабий басылма

УМАРОВ ВАХАБ-БОСТОН

ТЕҢИРСӨЗ – КӨЧМӨНДӨР АКЫЛЫ

Бишкек, «Турар» басмасы

(Кыргыз тилинде)

Редактору *С. Сайназарова*

Корректору *А. Сардарбекова*

Сүрөтчүсү *О. Сакиев*

Дизайнери *Р. Төлөбеков*

Компьютердик калыпка салган *Г. Ниязалиева*

Басууга 29.06.2010-ж. кол коюлду.
Офсет кагазы. Кагаздын форматы 60x84 ¹/₁₆.
19,0 б.т. Тиражы 500. Заказ 477.

«Турар» басмасынын басмаканасында басылды.
720054, Бишкек ш., Жибек жолу, 466.

Вахаб-Бостон Умаров

1941-жылдын 12-мартында жарык дүйнөгө келген. Жердиги Ош областынын Араван районундагы Дөбө-Коргон айылы.

«Бөбөк кыялы», «Цветики степные», «Бүлдүркөн», «Баарынан кымбат дос», «Айланкөчөк», «Бакыт кушу», «Күдөр», «Ой бермети – акыл шербети», «Ай менен Күндүн чатагы», «Айбандар кантип өздөрүнө дос табышты», «Развитие речи», (кыргыз мектептеринин 5–9-класстары үчүн колдонмо), «Теңирсөз – көчмөндөр акылы» деген аталыштагы китептердин автору.